

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

MANJŠINE, PROBLEMI IN VPRAŠANJA

Štirinajsti Evropski kongres narodnih skupnosti, ki ga je priredil Biro za slovensko narodno skupnost pri koroški deželni vladi, je letos nameraval osvetliti specifično temo, in sicer "Koroška-Slovenija, obremenjena meja v novi Evropi?"

Če bi morali rezultat simpozija meriti po podijski razpravi, bi lahko ugotovili, da so zlasti v delu nemškogovoreče populacije še vedno prisotni problemi s sobivanjem z drugim avtohtonim narodom. Postavljanje in doživljanje tega dejstva v kategorijo problemov pa zakriva nezmožnost soočenja tudi z vprašanji, ki so posredno povezani s prisotnostjo druge etnične skupnosti na nekem teritoriju. Vprašanje odprte in strpne družbe je dandanes evropski standard, ki omogoča, da se tudi državne skupnosti lahko razvijajo v novih okvirih, kjer mobilnost ni več doma samega kapitala in storitev, ampak tudi in zlasti ljudi. Meje povsod odpadajo. Ohranjanje le-teh je po eni strani anahronistično, po drugi pa celo nevarno.

Meja oziroma kult razmejevanja je za nekatere kot pomirjevalno sredstvo pred panično reakcijo pred neznanim. S tem pa samega problema ne rešimo, temveč ga pollačimo v iracionalno dimenzijo strahov. Škoda, ki jo utrpi posameznik s takim početjem, je vsakemu znana, še bolj škodljivo pa je, če ti strahovi postanejo domena širše skupnosti oziroma njen skupni imenovalec.

Strah pred neznanim lahko odpravimo samo s procesom, ki ga imenujemo izobraževanje. Cilj slednjega je znanje, to je sposobnost, da znamo neznanu razumeti, dekodificirati, skratka, da pojave, ki nas obdajajo, dojamemo racionalno.

S temi besedami bi lahko strnili sporočilo, ki ga je na pliberškem kongresu posredoval danski znastvenik dr. Jørgen Kühl, ko je omenjal, zakaj proučevalci etničnih manjšin obravnavajo vprašanje dansko-nemške meje povsem različno, kot je še vedno značilno za severno oz. zahodno mejo Slovenije.

Dansko-nemška meja je nastala podobno kot severna slovenska meja, to je s plebiscitom po prvi svetovni vojni. Tudi okupacija Danske s strani Nemčije ter grozote vojne niso prizanesle temu koncu Evrope. A vseeno, po drugi svetovni vojni, se je vprašanje obeh narodnih manjšin začelo zgledno reševati tako rekoč na vseh področjih manjšinskega življenja. Študijski naslovi so bili npr. nostrificirani slabo desetletje po vojni: tudi to dejstvo je pripomoglo, da so se mladi lahko poljubno odločali za nadaljnje izobraževanje na obeh straneh meje. Tudi to je prispevalo, da so ljudje mejo občutili le na zemljevidu, saj večjih omejitv v vsakdanjem življenju dejansko ni bilo več.

In prav zgledno reševanje manjšinskega vprašanja, za kar obe državi porabita letno približno 100 milijonov evrov, je omogočilo, da so se v devetdesetih letih poskusi ustvarjanja evroregij med Nemčijo in Dansko tudi uresničili in razvili. Ne nazadnje pa je dobro sodelovanje obeh manjšin ob meji prispevalo, da so se normalizirali tudi odnosi med državama. Manjšini nista tema žolčnih pogovorov, temveč podlaga za ustvarjanje boljše skupne bodočnosti.

Tudi v času evropske integracije, v katero kot subjekt stopa tudi Slovenija, pa ima človek še vedno občutek, da je dansko-nemška meja oddaljena od nas nekaj svetlobnih let.

/ stran 2

Peter Rustija

Srebrni jubilej svetega očeta Janeza Pavla II. in beatifikacija matere Terezije Iz ljubezni do Boga in človeka

Kljub temu da naš čas prisega na zunanjo lepoto in učinkovitost za vsako ceno, smo bili v prejšnjih dneh priče dogodkom, ki so postavili pod žaromet dve od življenja izžeti in izčrpani osebi, ki sta usodno zaznamovali zadnja desetletja našega časa in tok zgodovine

Karol Wojtyła, prvi Slovan na Petrovem prestolu, prvi italijanski papež po 480 letih, filozof in pesnik, v mladosti športnik, gledališnik in delavec v tovarni, se je konec prejšnjega tedna pred očmi vsega sveta zahvalil Bogu za 25 plodnih let svojega papeževanja, obenem pa je obnovil svojo zvestobo Kristusu in potrdil, da bo svoje poslanstvo in odgovornost speljal do konca. Tokrat na zaslonih nismo več gledali krepkega in iskričevega "Božjega atleta", kakršnega se je prikazal na balkonu bazilike sv. Petra pred 25 leti. To ni več papež, "veliki komunikator", ki obvlada oceanske množice s križem v roki. Danes ga križ močno zaznamuje v telesu in priklepa na stolico; trpljenje je popačilo njegov obraz in mu vse pogosteje jemlje besedo. Prejšnjo nedeljo, na svetovni dan misijonov, se je prvič zgodilo, da ni prebral niti enega stavka homilije. In vendar je njegov čisti in jasni pogled, vključen v krhko telo in ovit v mistični molk, pozorno spremljal vsak trenutek slovesne beatifikacije ljube prijateljice matere Terezije, "ikone usmiljenega Samarijana", male-velike Albanke, ki je - "zaljubljena v Kristu-

sa" - vse svoje življenje posvetila negi zadnjih med zadnjimi, ker je v njih videla Kristusa.

Svetost je veselje. Svetost

je lepota, ki si je vsi želimo in jo lahko vsi dosežemo. O tem nam s svojim življenjem govori sv. oče in Mati Terezija.

Nagubani obraz Matere Terezije žari od spokojne sreče, gori od želje, da bi za svojega Ljubljenega naredila vse. Sama je rekla, da ne dela nič, češar bi ne mogel delati kdorkoli drug. Imela se je za "svinčnik v Božjih rokah", skromno sredstvo; ni ji šlo za to, da bi bila do njih pravična, ampak preprosto za to, da bi jih brezpogojno ljubila in jim služila. Tudi v tem je hotela biti podobna Kristusu. Vodilo njenega življenja, povzeto po Janezovem evangeliju, je zapisano tudi na njenem grobu: "Ljubite drug drugega, kakor sem vas jaz ljubil."

SREBRNI JUBILEJ

V Kristusov zanesljivi obem že 25 let vabi s svetovne prižnice v Vatikanu tudi sv. oče. Samo dva druga Petrova naslednika sta bila v dveh tisočletjih krščanstva na čelu Cerkve tako dolgo kot on. Ob jubileju Janeza Pavla II. je potekalo kar nekaj raznovrstnih slovesnosti. V sredo, 15. t.m., se je začel nekajdnevni posvet o papeževem poslanstvu, občestvu v škofovski službi, posvečenem življenju, pa še o družini in ekumenizmu, ki ga je priredil kardinalski zbor.

/ stran 12

Danijel Devetak

Nadomestne volitve na Tržaškem Vsi na volišča!

V nedeljo, 26., in v ponedeljek, 27. t.m., bodo volivci in volivke drugega volilnega okrožja na Tržaškem izvolili

Illyjevega naslednika v rimski poslanski zbornici. To volilno okrožje obsega nekatere predele tržaške občine in okoliške občine, med njimi dolinsko, repentabsko, zgoniško in devinsko-nabrežinsko. Na zadnjih državnoborskih volitvah je v tem okrožju bil izvoljen Riccardo Illy, ki pa je moral odstopiti, ko se je odločil, da bo kandidiral za predsednika deželne vlade Furlanije-Juljske krajine. / stran 2

Drago Legiša

Sloga in mir: spravno srečanje

V Zgornji Branici in zloglasni Rižarni je bilo v soboto, 18. t.m., spravno srečanje, ki ga vsako leto prireja Združenje Concordia et Pax, da bi se z molitvijo in razmislekom obvezali za mirno in plodno prihodnost. / stran 15

Zbiranje pomoči za prizadete v Kanalski dolini

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO PLANIKA iz Kanalske doline, SLOVENSKA KULTURNO GOSPODARSKA ZVEZA in SVET SLOVENSKIH ORGANIZACIJ so dali pobudo za zbiranje pomoči za prizadete v Kanalski dolini. Sredstva zbiramo tudi na našem uredništvu.

Intervju

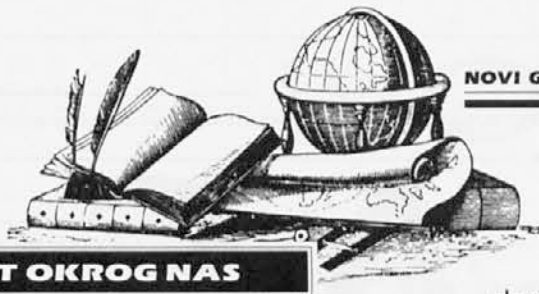
Zora Tavčar, ki je slavila pomemben jubilej, govori o vrednotah, zadnji knjigi... (stran 7)

Intervju

Deželni tajnik Slovenske skupnosti Damijan Terpin o politiki in nas. (stran 3)

- 04 Ambrož Kodelja
ALI OBSTAJA KATOLIŠKA POLITIKA?
- 06 Marko Tavčar
SPOŠTOVANI GOSPOD VLADO HABJAN!
- 08 Igor Gregori
OKUSI KRASA
- 11 TOLMINKE PESMI LJUBKE ŠORLI
- 13 Marjan Drobež
ZAHVALE IN PRIZNANJA JANEZU PAVLU II.

VSEBINA

SVET OKROG NAS

S T. STRANI

Vsi na volišča!

Pomembna novost volitev, ki so pred nami, je gotovo predvsem ta, da za Illyjevega naslednika kandidira Ettore Rosato, ki ga je sporazumno določila celotna leva sredina, za to priložnost zbrana v Demokratični zavezi (Intesa democratica). Ta politični sporazum nas živo spominja na Prodijevo "Olijo", ki je na državnozbornih volitvah leta 1996 gladko premagala Berlusconijev Dom svoboščin. Volitev, ki so pred nami, ne gre seveda še zdaleč primerjati s pravkar omenjenimi, vendar smemo vsekakor trditi, da bi zmaga Demokratične zaveze pomenila precedens, ki uveljavlja na oblikovanje enakega zaveznitva na prihodnjih vsedravnih političnih volitvah, ki bodo leta 2006, ko se bo v vsakem primeru končala sedanja legislatura. Demokratična zaveza bi gotovo znatno okrepila verjetnost zmage na volitvah.

35-letni kandidat Demokratične zaveze Ettore Rosato je politik z bogatimi izkušnjami v tržaški občinski in pokrajinski upravi. Na letošnjih volitvah je bil tudi izvo-

denjsko železarno, tovarno Veneziani, papirnico Burgo v Štivanu in pristanišče. Le-to je že dolgo v krizi, čeprav ima edinstveno zemljepisno lego. Zakaj se ničesar ne naredi za izgradnjo in posodobitev potrebnih infrastruktur, ne da bi te povzročile škodo naravnemu okolju? Zakaj se ne izkoristijo že dolga leta zane-marjene in opuščene velike površine v samem tržaškem zalivu? Trst je sedež pomembnih raziskovalnih središč, le-te pa žal imajo zelo šibke stike s tukajšnjim gospodarskim svetom. Čez nekaj mesecev bo tudi Slovenija postala članica Evropske zveze, osrednja vlada pa doslej še ni naredila ničesar stvarnega za tiste, ki bodo z odpravo meje ostali brez zaposlitve. Zakaj ni ravnala tako, kot je na primer ravnala, ko je padla meja z Avstrijo? Za srečo bo nekaj ukrepov sprejela - je dejal deželna vlada, ki je v ta namen že določila nekaj finančnih sredstev. Zmaga na bližnjih nadomestnih volitvah - je zaključil kandidat Rosato - naj bo prvi odgovor sedanji osrednji vladi, pri čemer ne gre tudi pozabiti, da bo takšna zmaga v vseh pogledih veliko pomenila tudi in predvsem za devisko-nabrežinsko občino.

Naj spomnimo, da je ta zaradi znanih sporov prešla v roke desne sredine, v kateri imajo žal premnogokrat odločilno besedo prijatelji poslance Menie. Kako se je slednji še pred nekaj dnevi obnašal v poslanski zbornici, ko je šlo za ratifikacijo evropske listine o pravicah narodnih manjšin, je dobro znano, kot je tudi dobro znano, s kakšnim programom nastopa Nacionalno zaveznitvo na volitvah v bocijski pokrajini. V taki družini prav gotovo Slovenci nimamo kaj iskati, temveč moramo napeti vse sile, da ne bodo oni imeli oblasti.

V nedeljo in ponedeljek bomo volilni upravičenci dejansko odločali, ali smo za zaprto in zato nujno zdravsko ter prepirljivo mesto zagrizeno nacionalistično italijansko večino ali pa za v široki svet odprto mesto, v katerem naj enakopravno in tvorno sodelujejo vse narodnostne komponente v dobrobit vsega prebivalstva.

Zato moramo vsi, zlasti pa prav vsi slovenski volilci, na volišča in glasovati po zdravi pameti. Torej za kandidata Demokratične zaveze, ki mu je ime ETORE ROSATO.

S T. STRANI

Manjšine...

Recipročnost, za katero se ogrevajo tisti, ki manjšinam hočejo kratiti pravice, bi morali najprej udejanjiti na področju medsebojnega poznavanja. Brez tega predznanja tudi s strani večinskega dela populacije pa bodo odnosi na ravni večinamajšina vedno obremenjeni. Meje bomo še naprej doživljali, in to celo v času, ko mej pravzaprav več ne bo. Vsaj okoli nas.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

Napovedati boj lakoti v svetu

Res, če je kakšna stvar, ki bi ji morali napovedati kar najodločnejši boj, potem je to lakota v svetu. Prav je, da smo napovedali boj najrazličnejšim boleznim, prav je, da se borimo za večjo skrb do narave, prav je, da si prizadevamo za uveljavitev človekovih pravic, prav je, da dvignemo svoj glas proti vojni in vsakršnemu nasilju - ob vsem tem pa se zdi še bolj prav in bolj nujno, da napovemo boj lakoti v svetu, lakoti, ki po zadnjih podatkih dobesedno ogroža 840 milijonov ljudi, kar pomeni množico, sestavljeno iz skoraj 15 Italij. Prav bi bilo, da bi res napovedali ta boj, kajti gre za bridko dejstvo, da se je lakota v zadnjih desetletjih pričela širiti, namesto da bi izginjala. In to je bil pravi pravcati šok, ko so se ob vse skokovitejšem napredovanju razvitega sveta priče tihoglasno oglašati govorice, da je lakote vse več, potem ko smo bili prepričani, da je pomoč razvitega sveta nerazvitemu velika in zares učinkovita. Potem je postalo polagoma jasno, da se pravzaprav nahajamo sredi krute logike, ko je en del sveta vse bolj razvit in bogat, drugi del pa vse bolj reven in celo lačen. In še več, da se bo namreč ob nadaljevanju sedanje smeri ter sedanje miselnosti tovrstni prepad v svetu samo večal in poglabljaj, kar pa vsekakor odpira vrsto bistvenih in temeljnih vprašanj, ki so še kako vezana na usodo in smisel človeka oziroma človeštva nasploh.

Lakota v svetu zagotovo ni samo problem tistih, ki jo trpijo, ampak je problem celotnega človeštva. Včasih je bilo na kakšnem

vrhunskem srečanju sicer res slišati izjavo tega ali onega predsednika vplivne države, kako je lakota sramota za celotno človeštvo, toda kljub temu je vse ostalo bolj ali manj po starem. In vendar je bilo v takšnih izjavah zaznati prodorno zavest, da velika beda množic ljudi kjer koli na svetu zadeva prav vsakega človeka, zadeva njegovo etično bistvo in s tem njegov smisel. Je torej prav, da to bedo dopuščamo in zanjo nič prelomnega ne storimo? Ni smisel človeka v tem, da sočloveku pomaga in ga reši ponižujoče stiske? Kaj nam bodo pomenile vse zavirljive materialne pridobitve, če pa bodo na drugi strani revni umirali od lakote in od žeje? In ne nazadnje, kaj niso ljudje, kjer koli pač na svetu živijo, moji "bližnji", kot so moji bližnji vsi tisti, ki z mano živijo dobesedno, moja družina, svojci, prijatelji, znanci? Kdo je torej moj bližnji, kdo so torej v resnici vsi moji bližnji? Milijonske lačne množice vsa navedena in podobna temeljna vprašanja prav gotovo odpirajo, to pa pomeni, da se problem dotika notranjosti vsakogar od nas, saj nas sprašuje, v čem vendar vidimo svoj smisel in če so naše sedanje usmeritve oziroma osebni ter družbeni ideali takšni, da temu smislu zares odgovarjajo in nas vanj vodijo.

Človek je, in to je resnica, za smisel rojen in mimo tega preprosto ni mogoče. V tej luči bo moral na kruto pomanjkanje množic odgovoriti in mu napovedati boj, mu napovedati boj zaradi sebe, zaradi lastne osmiselnosti.

Bin Laden, protiameriški atentat v Gazi, izjava Mahatira Mohamada

Mednarodni terorizem dviga glavo

Minuli teden je več dogodkov opozarjalo, da na mednarodni politični ravni prihaja do sprememb, ki so vse prej kot razveseljujoče. V italijanskih medijih je imela morda najširši odmev novica o videoposnetku z izjavo Bin Ladena. Mediji so na prvih straneh objavili vest, da bo ena izmed tarč terorističnih akcij ravno Italija, ki je v boju proti terorizmu zvesta zaveznica ZDA.

Dogodek pa je bolj kot zaradi te "neposredne" grožnje zaskrbljujoč zaradi dokaza, da je Bin Laden živ in aktiven kot že dolgo ne. Prve analize izvedencev so menda pokazale na avtentičnost videa. Posnetek se je pojavil v trenutku, ko je Bin Ladnu uspelo reorganizirati Al Qaeda, izbrati nove voditelje in si nabrati novih moči.

Druga dva dogodka med seboj sicer nista bila neposredno povezana, vendar sta vsak na svoj način opozarjala, da se v svetu nekaj spreminja.

Prvi izmed teh je bil napad 15. oktobra na ameriški diplomatski konvoj v Gazi. V deželi, kjer prihaja vsak dan do samomorilnih napadov, bi se dogodek, v katerem so izgubili življenje trije ameriški varnostniki, na prvi pogled ne zdel izjemen. Vsi poznavalci razmer pa so takoj opozorili, da v resnici atentata ne gre podcenjevati, saj se je prvič zgodilo, da so bili tarča napada Američani in ne Izraelci. Ta napad bi namreč lahko bil nevaren precedens in bi lahko pomenil, da se tudi v Palestini širi terorizem, ki nima strogo krajevnega značaja, pač pa je podoben tistemu v Iraku (ki ga spodbuja Al Qaeda) in ima mednarodni obseg. To bi predstavljalo nevarno komplikacijo ne samo v bližnjehodni krizi, pač pa za svetovno ravnovesje sploh.

To, da se v tem ravnovesju nekaj hudo maje, pa je dokazal še tretji dogodek, ki je sicer imel v italijanskem tisku manj odmeva, v Franciji pa si je zaslužil tudi uvodnike in komentarje na prvih straneh Gre za antisemitsko izjavo malezijskega prvega ministra, Mahatira Mohamada. Na vrhu Organizacije islamske konference je predsednik, ki ima v islamskem svetu velik ugled in vpliv, v uvodnem nagovoru izjavil, da "Judje vladajo v svetu preko pooblastil. Uspe jim namreč doseči, da se drugi borijo in umirajo zanje". Uvodničar Le Monda ugotavlja, da nihče od predstavnikov, ki so na vrhu zastopali islamske države, ni protestiral, enostavno zato, ker so se vsi z njim strinjali. Protijudovska in protizahodna stališča so namreč v islamsko-arabskih državah del vsakdana in so sprejete kot nesporna resnica. Še huje pa je, da izjava jasno spodbuja nestrpnost enega dela sveta do drugega, pripadnikov ene religije do drugih. To pa kaže na težnjo, da se islamski svet odpoveduje mirnim načinom spopada (in dialoga) z zahodnim svetom in sprejema terorizem kot legitimen način boja.

Breda Susič

Pred nadomestnimi volitvami

Zavedajmo se volilne pravice

Splošna in enaka volilna pravica se je v Evropi uveljavila v začetku 20. st. in je bila ena temeljnih pridobitev takratne politične družbe. Ta pravica pa se ni vedno in povsod dosledno uveljavila. Totalitarni režimi, kot so bili fašizem, nacizem in komunizem, so to pravico demagoško izrabljali zgolj za utrditev svoje nadvlade. Izvotlili so jo do takšne mere, da je bila sicer zapisana v zakonu, a je državljanji niso mogli in smeli uporabljati, kakor bi jo želeli. Ustava, ki jo je italijanska država sprejela po drugi svetovni vojni, je ponovno ovrednotila tudi pravico državljanov, da si svobodno in demokratično izbirajo javne upravitelje.

V zadnjem desetletju je volilna udeležba znatno upadla, zlasti se na referendumih, tako da so nekateri od teh povsem pro-

padli prav zaradi prenizke udeležbe. Ob tem se zato moramo vprašati, zakaj so državljanji v takšni meri opustili izvrševanje ene temeljnih pravic za demokratični razvoj življenja v državi. Eden izmed razlogov je prepričanje, da volitve ne prinašajo sprememb. Po drugi strani pa strankarski sistem ni zagotavljal ustrezne stabilnosti in je zato državljanje pogostokrat "izsiljeval" k odločitvam, ki jih niso povsem dojel. Tako se je razvil pojav nesodelovanja pri volitvah. Posledica takšnega zadržanja je tudi, da vedno manjše število državljanov odloča na raznih volitvah, kar znatno šibi temelje demokracije.

Gornje razmišljanje se nam zdi aktualno tudi za naše razmere. 26. in 27. t.m. bodo nadomestne volitve za izbiro poslancev v drugem tržaškem ok-

rožju, ki bo nadomestil Riccarda Illyja. Gre namreč za volilno okrožje s 112 tisoč volilnimi upravičenci, ki zaobjema vse okoljske občine (Milje, Dolina, Repentabor, Zgonik, Devin-Nabrežina) in območja krajevnih sosvetov v tržaški občini: Vzhodni in Zahodni Kras, Škedenj-Čarbola, Sv. Ana - Naselje sv. Sergija, Rojan-Greta-Barkovlje in Sv. Ivan z Lonjerjem in Katinar. Kot smo že poročali, se za omenjeno poslansko mesto potegujejo trije kandidati (Ettore Rosato na listi Demokratične zaveze, ki je zmaga na deželnih volitvah, Renzo Codarin na listi Doma svoboščin in Christina Sponza na listi radikalne stranke reformatorjev). Kandidat Rosato uživa podporo vseh strank Illyjeve koalicije oziroma levega centra, vključno stranke Slovenske skupnosti. Med volilno kampanjo je zlasti poudarjal pomen volilne udeležbe, od katere je v znatni meri odvisna izvolitev enega ali drugega kandidata.

Alojz Tul

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN.

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

Intervju / Damijan Terpin

“Vse je zaman, če ni resne politike!”

Deželni tajnik stranke Slovenska skupnost dr. Damijan Terpin je zadnje čase še bolj dejaven kot goriški občinski odbornik za čezmejno sodelovanje. Pred kratkim je bil z avtobusom na dolgi poti do evropske prestolnice z goriškimi in novogoriškimi kolegi. Kar na avtobusu so imeli med dolgo potjo poseben simpozij, ki naj bi obrodil sadove v bližnji prihodnosti.

Je tako?

Organizatorji so si omislili potujoči simpozij, na katerem je bil govor o različnih tematikah glede prihodnosti goriškega zdravstva v luči čezmejne sodelovanja, o skupnem delovanju treh uprav Gorice, Nove Gorice in Šempetra-Vrtojbe, o učinkih in perspektivah uveljavitve zaščitnega zakona v mestu, o Evroregiji, skratka o temah, ki so danes v zvezi s čezmejnimi sodelovanjem in z vsotopom Slovenije v EU najbolj žgoče.

Kaj ste pravzaprav govorili in počeli v evropskem parlamentu?

Obisk v Evropskem parlamentu v Stasbourgju pravzaprav ni bil posebej navdušujoč, saj nas ni sprejel noben vidnejši predstavnik te institucije, pač pa smo imeli srečanje s poslancem Volčičem, kar pa spet ni vsakdanja zadeva. Sam sem obisk izkoristil tudi za delovni sestanek s poslancem Mihlom Ebnerjem, ki ga je izvolila južnotirolska ljudska stranka (SVB) in ki smo ga volili tudi Slovenci.

Govorila sva predvsem o bodočih evropskih volitvah in namenu italijanske vlade, da spremeni sedaj veljavni zakon tako, da bo uvedla zaprto listo brez možnosti oddajanja preferenc. Izvoljeni pa bodo tisti kandidati, ki bodo na vrhu te liste, kar pomeni, da ne bodo odločali več volilci, pač pa stranke, ki bodo kandidate predlagale. Če bo v levi sredini prišlo do enotne liste, bo manevrski prostor še ožji. Zato se nagibamo k ponovitvi izkušnje iz pred petih let, ko je Slovenska skupnost kandidirala s prof. Pirjevcem na listi južno-tirolskih prijateljev.

Ste z obiskom in srečanju, ki ste jih opravili, zadovoljni?

Potovanje se je nadaljevalo z obiskom kraja Obernay, kjer se je zaključila življenjska pot senatorja Darka Bratine. Tam je bil tudi sprejem pri županu in maša zadušnica, vendar sem se moral predhodno vrniti v Gorico zaradi obveznosti, ki sem jih imel naslednji dan na sodišču. Vsekakor mislim, da je bila iniciativa pomembna in da smo se tako tudi ustrezno oddolžili spominu na pokojnega senatorja. Žal so organizatorji, zlasti Društvo Darko Bratina, pri vabilih nekoliko izpustili slovenski živelj, saj je bila slovenska udeležba zelo zelo šibka.

V Gorici vas tudi italijanski živelj pozna kot izjemno delavnega človeka.

Pred kratkim ste dopolnili štirideset let in vam čestitam tudi v imenu naših bralcev. Povejte nam, kako gre z Brancatijevo in seveda vašo občinsko upravo?

Zahvaljujem se vam za čestitke, moram pa povedati, da sem kar zaskrbljen, saj mi je nekdo na moj rojstni dan dejal, da sem sedaj na poti proti petdesetim...

Kot član Brancatijeve ekipe seveda upam, da občani razumejo, da je ta uprava v tem začetnem obdobju šele zastavila načrte, ki jih misli realizirati. Zato se kakšni zelo konkretni rezultati na ulicah ne vidijo. Mislim, da bo eden prvih prav nakup skupne magnetne resonance z bolnišnico v Šempetru, združili smo pokrajinsko podjetje IRIS, predvsem pa smo sestavili razvojni načrt za naslednjih 8-10 let, ki ga bomo predstavili mestu do konca meseca ok-

tobra na tako imenovanih Generalnih občinskih Stanovih. Šlo je za obsežno delo, pri katerem smo preverili potrebe goriškega mesta na različnih področjih (urbanistike, prometa, gospodarstva, šolstva, kulture itd.), kar smo opravili na seriji sestankov z zainteresiranimi skupinami občanov oz. njihovimi stanovskimi organizacijami. Lahko napovem, da načrt, ki smo ga sestavili, predvideva skoraj 100 milijonov evrov investicij, ki naj bi jih Gorica dobila v roku naslednjih 8-10 let, začeniši iz posebnega zakona za Gorico, o katerem tečejo pogajanja z deželno upravo.

Kar pa zadeva našo manjšino, sem povsem zadovoljen: zaščitni zakon, Jeremitišče itd. so otipljivi rezultati našega dela, na katerega sem posebej ponosen.

Se vam ne zdi, da je birokracija tako velika, da so zares pričakovanja velikokrat večja od stvarnosti in izvedljivih načrtov?

Osebnostem sem zgrožen nad slabimi delovnimi navadami zlasti na odgovornejših mestih (razen svetlih izjem), papirnatim balastom in birokratizacijo ter nepotrebnim besedičenjem ob vsaki najenostavnejši zadevi. Očitno je mentaliteta ljudi v tej strukturi ostala enaka tisti iz pred tridesetih let, ko je zaposlitev v javni upravi pomenila tudi konec življenjskih skrbi. Seveda ne krivim uslužbenecv kar tako, pač pa mislim, da je krivda zlasti na nekaterih dose-

Zato mora stranka sedaj posvetiti posebno pozornost tržaški pokrajini, kjer mora poskušati, še zlasti ob veliki vnemi in delavnosti našega deželnega svetovalca Spazzapana, okoli sebe zediniti vse slovenske sile, ki jim je pri srcu predvsem razvoj naše manjšine.

danjih upravah, ki so bile za voljo ljubega miru in hiši pripravljene žrtvovati kakršen koli napredek ali uspešen premik naprej. Osebnost iz zasebnega sektorja in opravljam samostojni poklic, zato je moj pristop do dela čisto drugačen, menim pa, da zato, ker so plače v javnem sektorju in tudi na goriški občini dokaj zanimive, bi morala biti tudi storilnost temu ustrežna.

Na Goriškem smo tik pred padcem državne meje, veliko se o tem govori,

FOTO: J.M.P.

a še danes ni jasno nikomur, kaj se bo zgodilo, če se sploh kaj bo. Nekaj misli o tem.

Sprememba bo kar nekaj, žal bodo nekatere prinesle s seboj tudi negativne posledice. Dolgoročno pa sem prepričan, da bo seštevek dobrih in slabih posledic zagotovo pozitiven. Konkretno bo na primer pomenilo, da se bodo cene stanovanj, ki so danes v Novi Gorici najmanj za 1/3 višje, počasi poenotile, domnevam neke v sredini med tretjino nižjimi cenami stanovanj v Gorici. To pomeni, da se bo vrednost stanovanja v Gorici predvidoma povečala. Samo kot primer: po uvedbi Schengenskega režima na meji s Hrvaško in odpravi policijske kontrole na mejnih prehodih (predvidoma leta 2006 ali 2007), pa se bomo z avtomobilom zapeljali s Travnika po Carduccijski ulici, Škabrijelu in Erjavčevi ulici neposredno na kavo v odlično kavarno ob Casinoju Perla, Novogoričani pa po isti poti do npr. Roman bara na Travniku. Danes si kaj takega ne dovolimo že iz psihološkega razloga, saj moramo iti skozi predor Panovec ali voziti preko Solkana in na meji moramo vsekakor pokazati dokument. Jutri bo pa ta prehod meje nekaj čisto normalnega. Prepričan sem, da bo Gorica z Novo Gorico postala dejansko eno samo mesto, zagotovo z velikimi prednostmi za vse.

V tandemu z dr. Mirkom Spazzapanom delata dobro, kar se pozna, vsaj na Goriškem se pozna, saj je stranka Slovenska skupnost danes živa, kot že dolgo ni bila. Kako je z delom stranke na Tržaškem, vam sledijo?

Na Tržaškem so objektivne razmere bistveno težje. Naša stranka in cela leva sredina sta izrinjeni iz vseh uprav od Milj, Trsta do Devina-Nabrežine. Slovenska skupnost pa je v opoziciji tudi v Zgoniku in Repentabru, edino v Dolini imamo uspehe z odlično podžupanjo Fulvio Premolin, ki dobro sodeluje s prijaznim županom Pangercem. Kolega Peter Močnik se v tržaškem občinskem svetu skorajda sam bori proti zgodovinsko poveže-

ni desnici, ki pa žal v mestu še vedno uživa večinsko podporo. Zato mora stranka posebno pozornost sedaj posvetiti tržaški pokrajini, kjer mora poskušati, še zlasti ob veliki vnemi in delavnosti našega deželnega svetovalca Spazzapana, okoli sebe zediniti vse slovenske sile, ki jim je pri srcu predvsem razvoj naše manjšine. Naj navedem kot primer skrb za razvoj kmetijstva na obali od Milj do Devina, ki ga je prejšnja deželna uprava skušala v celoti ugonobiti, Močnikove nastope v korist slovenskega šolstva v Trstu, predvsem pa mučna pogajanja za dosego konsenza v levi sredini okrog sicer skopega dokumenta v zvezi z izvajanjem zaščitnega zakona v mestu.

Kakšni so načrti v stranki, ki jo vodite?

Od zadnjega kongresa, ki je bil decembra 2001, smo dosegli enega glavnih ciljev, in sicer vrnitev v deželni svet, ponovna prisotnost naših predstavnikov v lokalnih upravah pa je živ dokaz, da se je stanje v manjšini in v odnosih javnih uprav do nje od tedaj bistveno spremenilo, kar pomeni, da je prisotnost predstavnikov Slovenske skupnosti

Enotnost v manjšini na ravni krovnih organizacij pozdravljamo; če pa ji ne bodo sledile enotne akcije tudi na političnem področju, je vse zaman.

pravzaprav pogoj za razvoj naše manjšine. Menim, da smo to dokazali v zelo kratkem času in so ljudje spremembo občutili. Stranka se lahko ponaša s sposobnimi ljudmi, seveda ne mislim nase, predvsem pa njeni upravitelji dokazujejo zavzetost in delo v korist širše družbe, to pa lahko delamo tudi zato, ker nihče pri Slovenski skupnosti ne živi od politike in smo v tem smislu bistveno svobodnejši od vseh ostalih. Želimo se torej še dodatno strukturirati na teritoriju, zlasti organizacijsko, kar lepo uspeva ob delu našega deželnega svetovalca, ki se dosledno zavzema za potrebe celotne manjšine, pa naj prihajajo prošnje za pomoč iz kateregakoli političnega tabora. Dolgoročno bo takšna politika zagotovo poplačana in stranka bo postala resverodostojen zastopnik cele manjšine. Nekateri zamejski politiki v italijanskih strankah doživljajo to kot frustracijo, saj se je našemu deželnemu svetovalcu celo že zgodilo, da ga je deželni odbornik prosil, naj se npr. ne udeleži sestanka o šolski problematiki, ki ga je naš deželni svetovalec sicer sam organiziral, ker pri zadevi ni bilo ostalih Slovencev

na Deželi. Torej se nekateri celo v manjšini že sedaj bojijo prevelike pridnosti Mirka Spazzapana...

Veliko se govori o poenotenju stališč v sami manjšini, a smo bili in smo še vedno mnenja, da so dosti bolj važna skupna dejanja, ko gre za skupne in za vso manjšino izjemno pomembne projekte, kot je izvajanje zaščitnega zakona. Povejte še kaj o tem.

Enotnost v manjšini na ravni krovnih organizacij pozdravljamo, če pa ji ne bodo sledile enotne akcije tudi na političnem področju, je vse zaman. Na deželne volitve smo se predstavili na petih različnih listah, v primeru Illyjevega poraza pa bi najbrž v deželnem svetu ne bilo nobene Slovenca! Enotna manjšinska lista ne pomeni enoumja, saj so se druge uspešne manjšine v Italiji in Evropi znale v tem smislu poenotiti in obenem ohraniti notranjo pisano politično različnost. Bojim se, da v zamejstvu nekateri na tem področju delajo s figo v žepu, saj bi se sicer situacija, kot sem jo prej navedel glede pritiska deželnega odbornika na našega deželnega svetovalca, ne smela zgoditi. Izvajanje zaščitnega zakona teče izredno počasi. To smo sami in v manjšini edini že napovedovali ter svetovali previdnost ob evforiji, ki je nastala ob odobritvi zakona, ki je po našem mnenju hudo pomanjkljiv, saj se po dveh letih in pol od njegove odobritve ni še niti zaključil postopek ugotavljanja, kje pravzaprav naj se zakon izvaja. Javne uprave niso dobile niti evra od zneskov, ki so predvideni za njegovo izvajanje, šele te dni pa so deželni uradi izdali sklep o dodelitvi sredstev iz zakona 482/99 za leto 2001! Prvi skupni projekt manjšine bi torej moral biti v tem, da se te zadeve pospešijo, sicer se bomo o kakšnem resnejšem izvajanju zakona pogovarjali, če bo šlo s tem ritmom naprej, šele neke leta 2010, kar je naravnost porazno.

Se nekaj stvarnih besed o čezmejnem sodelovanju.

Stvarne besede so odvisne največkrat od zelo konkretnih pogojev, kot so denarna sredstva. Uspešno mi je za goriško občino pridobiti 120.000,00 € iz skladov Interreg 3A Italija - Slovenija, s katerim bomo financirali delovanje čezmejnega pisarne pri naši občini. Skrbela bo za koordinacijo posameznih projektov, ki tečejo med tremi upravami (Gorice, Nove Gorice in Šempetra-Vrtojbe), z dodatnim sofinansiranjem goriške občine (25% tega zneska) pa bo še mogoče v treh letih izpeljati marsikaj. Te dni pa je prišla iz Rima vest, da je vlada dodelila Občini Gorica 105.000,00 € za dvojezičnost iz zakona 482/99 8, denar pa bomo dejansko prejeli šele koncem leta 2004. Magnetna resonanca, o kateri sem že govoril, je tudi zelo stvarna zadeva, prav tako tudi reševanje nekaterih sicer zelo dragih in zato neizvedljivih prometnic, ki jih bomo nadomestili z rešitvami preko teritorija sosednjih občin, ki so v bistvu v naravi že nakazane. Toliko le kot primer.

Raje pa bi občanom do konca mandata kaj konkretnega pokazal, saj je bilo besed in najav verjetno že preveč.

Jurij Paljk

Pastoralno središče Slovencev pri sv. Ivanu v Gorici

Umestitev novega voditelja slovenske duhovnije

Župnijski svet pastoralnega središča Slovencev v Gorici sporoča, da je g. nadškof Dino De Antoni sprejel odpoved službe upravitelja in duhovnega voditelja pastoralnega središča za Slovence v Gorici, ki mu jo je podal msgr. Cvetko Žbogar (na sliki desno).

Za novega upravitelja in duhovnega voditelja pastoralnega središča pri sv. Ivanu je g. nadškof imenoval - sporazumno s predstojnikom slovenske redovne province Družbe Jezusove - Goričana p. Mirka Pelicona DJ (levo), sedanjega kaplana in našega sodelavca.

FOTO DPD

Da gre za pomemben dogodek, priča tudi dejstvo, da bosta pri umestitvi novega duhovnega voditelja prisotna tako slovenski provincial Dru-

FOTO KROMA

žbe Jezusove p. Janez Poljanšek kakor tudi italijanski višji jezuitski predstojnik za Severno Italijo p. Alberto Remondini.

Obred umestitve novega duhovnega vodje bo združen s sv. mašo ob 10. uri, na praznik Vseh svetih, 1. novembra letos, v cerkvi sv. Ivana v Gorici.

Izraz hvaležnosti msgr. Cvetku Žbogarju za več kot dvajsetletno hvalevredno in požrtvovalno službovanje pri duhovnem središču sv. Ivana se bo vpletel v sklop zahvalne nedelje, ki jo bomo letos obhajali 9. novembra, pri glavni maši ob 10. uri.

K obema slovesnostima ste zlasti slovenski verniki pri srčno vabljeni!

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

P. MIRKO PELICON

MOLITEV V ŽIVLJENJU

Zelo rad bi nadaljeval s temeljnim vprašanjem prečiščevanja srca oz. vprašanja molitve v vsakdanjem življenju, kar je bistveno v zakonskem življenju. V tej kratki rubriki bi rad najprej skušal odgovoriti na dvome ali problematike, ki si jih večkrat zastavljajo zakonci oz., lahko rečemo, mnogi. Pri teh vprašanjih bi se rad skliceval na velikega modreca slovanske duhovne in duševne občutljivosti, na očeta Tomaža Špidlika. On pravi, da ni moč nikogar prepričati o potrebi po molitvi. In to je res, ker besede so še zmeraj samo besede in tudi zgled je lahko še vedno zgled. To naj bo spodbuda zakoncem, naj se v naravni odprtosti drug drugemu, z dobrimi deli, požrtvovalnostjo in ljubeznijo "razdajo v družini". Zakonca se bosta prej ali slej zavedela dejstva, da človeški napor brez Božje pomoči ostane prazen. Zakonca morata počasi začutiti potrebo po prošnji za pomoč "od zgoraj". Večkrat pravimo: če ni molitve, ni odrešenja. Kaj to pomeni? Oče Špidlik trdi, da kdo ve, če ljudje zares ne molijo? Težava je v tem, da je molitev za mnoge zgolj izgovorjanje določene oblike. Molitev pa je širša zadeva. Mnogi, ki ne povzdigujejo k Bogu svojega glasu, mogoče toliko bolj molijo s svojim življenjem. To so ti-

sti, ki želijo dobro vsem in opravljajo dobra dela - tako Špidlik. Pomislimo na požrtvovalnost očetov in mater, na njihovo razdajanje v družini in okolju, kjer živijo; pomislimo na trpljenje toliko družin zaradi bolezni, alkohola, nezvestobe... Ali nista to pri enih življenjska molitev in pri drugih življenjska pokora, ki razodeva življenjski vzklík srca po Božji pomoči, prisotnosti in tolažbi? Zato je molitev težko opredeliti, saj tudi življenja ne opredeljuje, ker ga je težko opredeliti. Moremo ga pod nekaterimi vidiki le opisati; in tako tudi molitev.

Oče, ki vstane zjutraj v zgodnjih urah, da pripravi ženi in otrokom zajtrk, napor dneva na delovnem mestu in srečanje družine pri večerji po križu na čelo: to je življenje, ki postaja molitev, razodevanje lepega in dobrega v življenjskem naporu in trpljenju, ki nas spremljata na poti skozi življenje.

"Duh Assisija" tudi v Sloveniji

Od 27. oktobra 1986 naprej obhajamo na ta dan Duh Assisija, ki pomeni najprej molitev, post, pokoro in romanje za mir na svetu. Duh Assisija je začel Janez Pavel II., ko je tisti dan povabil predstavnike vseh velikih svetovnih verstev v Assisi, kjer so skupaj molili za mir. Tudi v Sloveniji se pridružujemo obhajanju Duha Assisija z molitvijo za mir, še posebej v glavnih Marijinih romarskih cerkvah, kjer delujejo frančiškovi bratje in sestre. V povezavi z Duhom Assisija mladi pripravljajo mirovniška molitvena srečanja *PODAJ MI ROKO*, ki bodo letos v Ljubljani-Tromostovje (23. t.m.), v Celju-Sv. Cecilija (25. t.m.), v Vipavskem križu in Novi Cerki pri Celju (26. t.m.) in še jke.

Aktualno

4 Ali obstaja katoliška politika?

Do tega zapisa je prišlo slučajno. Studentje so mi ob razgovoru zatrjevali, da v Sloveniji obstaja katoliška politika, ki ima namen rekatolizirati Slovenijo tako, da bi prevladale rimskokatoliške cerkvene strukture na celotnem slovenskem ozemlju. Pogovor se je nadaljeval v smeri očitavanja politikom, ki so bili katoličani. Njihovo dejavnost so študentje enačili s Cerkvijo. Potem so v pogovoru naštevati še, kako je Cerkev na Slovenskem v drugi svetovni vojni bila na strani okupatorja, pa vsa tista podtikanja o škofu Rožmanu, ki smo jih že davno pozabili, vsaj tisti, ki smo prebrali kakšno temeljito delo o njem in njegovem času. Ob vsem tem pa je tem mladim ljudem čisto neznan, da so bili prav duhovniki v drugi svetovni vojni prva okupatorjeva žrtev, saj je bila velika večina slovenskih duhovnikov na Gorenjskem in Štajerskem pregnanih. Nihče jim ni povedal, koliko slovenskih duhovnikov je garalo po partijskih deloviščih ali so jih trpinčili po samicah itd., pa tudi koliko jih je bilo pobitih

v Jasenovcu na Hrvaškem. Še vedno je veliki večini slovenske mladine neznan dejstvo: "Zakaj je bil dokaj enoten vsesplošni odpor proti okupatorju razbit in da je bil zlorabljen za enostranske politične cilje!" Kot na političnem tako se tudi v miselnem svetu vidi, da na žalost res še marsikje v Sloveniji vlada miselni totalitarizem.

Vsi vemo, da ne obstaja katoliška umetnost, prav tako ne katoliška medicina ali katoliško gospodarstvo, enako tudi ne katoliška politika. Obstaja pa naš osebni pogled na vse te dejavnosti. O vsem tem ne samo, da se lahko pogovarjamo ali razpravljamo, kolikor poznamo to ali ono področje, ampak imamo celo pravico in tudi dolžnost, da o tem javno govorimo. To velja za vse, tudi za državljane, ki se imajo za katoličane. Vsak katoličan je državljan neke države! Dolžan je upoštevati zakone in spoštovati obstoječo oblast, ta pa mu mora omogočiti enake pravice, kot vsem drugim - torej tudi do javne besede in javnega delovanja. Če se tu zatika, se nujno zas-

tavlja vprašanje: "Ali je država, v kateri živi, tudi pravna država?" Zato mora prav katoličan, ki dejavno sodeluje v politiki, k temu stremeti.

Za katoličana, pa naj se s politikom ukvarja ali jo samo spremlja, ne obstaja več resnic, več etik, ni vse enakovredno, zato tudi na vse v političnem življenju ne pristajajo in tudi vsega ne sprejema. Izredno občutljiv mora biti za vrednote človekovega življenja, vzgoje, morale, pa tudi na poglede, ki se nanašajo na vero in narod! Verska svoboda in poštenje sta bistvenega pomena za vsakega kristjana, za krščanskega politika pa še toliko bolj. Če svobodo ločimo od resnice, obe propadeta! Krščanski politik prizna laičnost. Ta je v avtonomiji na državnem in političnem področju od verskega in cerkvenega, ne pa od morale in nauka Cerkve, zato se mora tudi sam ob vsem tem ustrezno vesti. In tudi temu primerno živeti.

Krščanski politik živi iz prepričanja, da je vera milost, zato se do drugače mislečih primerno vede, ko upošteva strpnost do njih, saj se zaveda, da njegovo prepričanje ni manj vredno od nasprotnikovega.

Ambrož Kodolja

Besede matere Terezije

V svetu lahko vidimo ljudi, ki izžarevajo veselje. Ti ljudje ne hodijo glasno okrog, a v njihovih očeh lahko beremo čistost. V njihovih očeh lahko razberete željo, da bi videli Boga.

Ko pride k vam človek, moški ali ženska, ga sprejmite z nasmehom. Največji dar, ki vam ga je dal Bog, je moč, ki vam omogoča, da sprejmete vsakršno stvar, ki vam jo pošlje, in vam obenem daje tudi trdno voljo, da mu lahko vrnete katerokoli stvar, za katero vas prosi.

Otrokom, revnim, vsem tistim, ki trpijo in so osamljeni, podarite vedno lep nasmeh. Poleg skrbi in nege jim podarite tudi svoje srce. Zaradi Božje dobrote in Božje ljubezni je lahko vsak trenutek našega bivanja začetek velikih stvari.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU BŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

30. NAVADNA NEDELJA -
ŽEGNANJSKA

Jer 31, 7-9; Ps 126; Heb 5, 1-6; Mr 10, 46-52

"Ni Boga", govorijo neumneži v svojem srcu in tudi javno (Ps 10, 4; 14, 1). Pokvarjeni so. Lahko se ponašajo samo z varljivim bogastvom. Le razraščajo, debelijo se (Ps 37, 35; 73, 7). Toda upati je, da se bodo spreobrili, saj Bog hoče rešenje vseh ljudi ter da živijo (2 Tim 2, 4).

Tudi prerok Jeremija je svojčas doživljal tragiko svojega ljudstva. Eno samo veliko trpljenje ga je vsega vklepalo zaradi grehov ljudi. Kot plačilo za vso tesnobo, ki jo je trpel in poleg ječe in blata vodnjaka, v katerega so ga pogreznili, je na koncu kar izginil; rojaki so ga s silo odvedli v Egipt, da bi ga rešili smrti (Jer 43-45). Toda ostali so spisi, kakršen je današnji, ki so prežeti z vero in upanjem v končno rešitev rojakov.

Prerok gleda v duhu vrnitev pregnancev iz sužnosti (Jer 31, 7-9). Po vsem, kar se je zgrnilo nad narod in nanj, je postal črnogled. Toda z vsem srcem je zahrepenel po končni rešitvi, ki se ne da vklepiti v vidno, otipljivo rešitev. Tako tudi on kot prerok tolaži Izraelov ostanek (Jer 31, 7) tudi z

upanjem na rešitev iz rok sovražnikov, a zaradi gorja ob zavzetju Jeruzalema, ob klanju mladih judovskih vojščakov, ob tragičnem ujetništvu kralja in knezov, more upati samo na Boga, ki bo že kakorkoli zopet ustvaril veselje in blagostanje.

Marsikdo izmed nas se spomni vrnitve naših ljudi, zlasti fantov iz raznih ujetništev po končani prvi in še posebej živo po drugi svetovni vojni. Prihajali so s severa in juga, od vseh strani. Pripovedovali so o vsem, kar se jim je bilo zgodilo. Skoraj vsi ti so zdaj že v večnosti. Nemo govorijo, da je vse naše življenje in delovanje usmerjeno v večnost.

O teh odisejadah pa lahko beremo, ker je veliko napisanega. Že Dostojevski govori o bednem življenju ujetnikov oziroma kaznjencev v Sibiriji, npr. v knjigi "Iz mrtvega doma". Radi smo brali Karla Štajnerja "Sedem tisoč dni v Sibiriji". Solženicin nam je z več deli pretresljivo opisal umiranje v popolni pozabi sveta. Tudi "Umiranje na obroke" Igorja Torkarja (Borisa Fakina) nas presune. In še toliko drugih.

Pripovedovanje preživelih nam približa vso tragiko ujetega človeka, ki ga opisujejo nekateri psalmi, npr. Ps 88. Ko poslušamo žive priče nečloveškega trpljenja, razumemo izbruh veselja današnjega psalma zaradi Božje osvoboditve (Ps 126, 1-6). Čeprav dobro vemo, da veliko trpinov ni dočakalo svobode. Nihče ne bo nikoli na tem svetu zvedel, koliko je bilo pobitih brez sodbe, koliko je bilo pometanih tudi še živih v jame in brezna, pri nas cvet slovenskega naroda. Od Kajna dalje do danes in še jutri in do konca sveta

se ponavlja klanje, tudi bratov, otrok, žena, ena sama velika, strahotna procesija ljudi v smrt.

Da pa človek poje in celo vriska kljub smrti, je enostavno dar. Sv. Ignacij Antiohijski se veseli konca sveta krivic in umiranja. Želi si takojšnje smrti po ugrizu zverin, pred katere ga bodo vrgli. Kar je nerazumljivo brez močne vere, ki nakazuje zarjo novega dne, zarjo večnosti v Bogu.

Berilo iz pisma Hebrejcem nas opogumlja, zato ker nam pričuje o možu bolečin in znancu bolezni (Iz 53, 3), o velikem duhovniku Kristusu, ki je nedolžen ter je vede in hote daroval samega sebe. Daroval se je za naše, ne za svoje grehe, kot ljubljeni Sin, rojen pred vsemi vekmi, a danes, ne samo za grešnike preteklih časov, in na veke ostane duhovnik po Melkizedekovem redu (Heb 5, 6).

Melkizedek je bil namreč kralj Jeruzalema, t.j. kralj miru, o katerem se ni nič drugega vedelo, kakor le to, da je ob enem duhovnik velikega Boga. Nič se ne ve o njegovih starših, nič o datumu in kraju rojstva, nič o njegovi smrti (1 Mz 14, 18-20).

Tako je tudi Jezus trpel za vse, daleč od Boga (Heb 2, 9), osamljen, preklet (Heb 7, 1-2; Gal 3, 13). Jokal je, se zvijal za nas od bolečine, v tesnobi. Zato smemo z zaupanjem stopiti pred tron milosti s svojim trpljenjem in hrepenenjem (Heb 4, 16).

Pogled, uperjen v večnost, nikakor ne nasprotuje želji in prošnji za zdravje. Slepi Bartimaj je bil uslišan. V njegovi prošnji je bila vsa vera, ki rešuje (Mr 10, 51-52; Jak 1, 6; 2, 14-26; 1 Jn 5, 4-5).

Duhovniki nudijo pomoč vsem Pomagaj vsem duhovnikom

38.000 škofijskih duhovnikov vsak dan oznanja evangelij v župnijah med ljudmi in nudi vsem ljubezen, tolažbo in upanje. Da bi lahko nadaljevali svoje poslanstvo, potrebujejo tudi tvojo konkretno pomoč: prispevek za vzdrževanje duhovnikov. Te darove zbira Osrednji inštitut za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero), ki jih razdeli med vse duhovnike, posebno tiste, ki delujejo v najbolj potrebnih skupnostih in bodo tako lahko računali tudi na velikodušnost vseh.

Če želiš vedeti, kako lahko prispevaš svoj dar, kliči brezplačno številko **800.01.01.01**

Darovi za vzdrževanje duhovnikov. Podpora številnim za dobro vseh.

Svoj prispevek lahko nudiš na štiri načine:

- poštni tekoči račun št. 57803009
- kreditne kartice: s kartico CartaSi in s klicem na brezplačno telefonsko številko 800.82.50.00 ali prek interneta na naslovu www.sovvenire.it
- bančno nakazilo na glavnih italijanskih bankah
- neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Sostentamento Clero) v svoji škofiji

Kdor želi, lahko svoje prispevke Osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero) v znesku do največ 1032,91 evrov letno odbije od celote svojih prihodkov za izračun davčne prijave Irpef ter povezanih deželnega in občinskega dodatka.

Za dodatna pojasnila glede omenjenih načinov kliči brezplačno informativno številko 800.01.01.01.

Izberi način, ki ti najbolj ustreza. Zahvaljujemo se ti za prispevek.

CHIESA CATTOLICA - CEI Conferenza Episcopale Italiana

Pismo zgodovinarju, zadržtemu v prihodnost Spoštovani gospod Vlado Habjan!

Saj vem, da nima smisla opravičevati se, a sedaj, ko bosta 14. oktobra minila dva meseca od vaše smrti, lahko povem, da sem zanj zvedel prepozno, da bi se udeležil pogreba. Rad bi prišel na Žale. Vesel pa sem bil, ko sem prebral, da je bil iz Trsta na pogrebu vsaj Ravel Kodrič, ki je s svojo prisotnostjo in kratkim nagovorom tudi potrdil našo, primorsko hvaležnost, da ste vedno polagali veliko pozornost primorskim "poljem" zgodovinske šahovnice tako glede dogodkov davne preteklosti kot tudi najnovejše zgodovine, celo še do svežih primerov, kot na primer, ko ste pisali in utemljevali z zgodovinskega, kulturno jezikovnega in tudi vojaškega vidika suverenost Slovenije nad Piranskim zalivom. Veliko ste se ukvarjali z zgodovino Goriških grofov, še posebej glede njihovih sorodstvenih zvez s Celjani.

A pišem Vam, ker sem te dni sanjal o pokojnem Francu Jezi (20. januarja prihodnje leto bo 20 let, kar ga ni več med nami), da sva se srečala na Oberdankovem trgu v Trstu in da sva šla čez cesto v Bar Tivoli. Jeza je kot po navadi naročil: "Un caffè molto caldo!", jaz pa običajni kapučin, nato pa mi je rekel: "Tu sva sedela s Habjanom, ko mi je posredoval gradivo za Novo tlako slovenskega naroda". Tedaj je v sanjah prišel mimo natakara, ki nama je prinesel kavo in tok sanj se je obrnil drugam. Ko sem se zbudil, sem se tega dela še spomnil in v zavest mi je prišlo, da je prav, da se Vam vsaj oglasim. Rad se zato tu spominjam Vašega nastopa na simpoziju, ki smo ga Jezovi prijatelji organizirali v Trstu ob 10. obletnici njegove smrti. Takrat sem Vas prvič videl in vem, da mi je bil Vaš nastop zelo všeč, saj ste kot pričevalec povedali marsikatero zanimivost iz časa druge svetovne vojne in Jezove vloge pri Zrjanjih oz. njegovem nesoglašanju s Kocbekom o vlogi, ki naj jo v uporabi proti okupatorju imajo krščanski socialisti. Povedali ste, kako je bilo z Jezovo gverilsko akcijo, ko je s tovariši skušal iz ljubljanske bolnišnice rešiti zapornika Majcna, a so jih

Italijani presenetili in so Jezo ujeli, ga pretepli in mučili ter končno poslali v zapor v Italijo; povedali ste, kako sta skupaj delala pri Slovenskem poročevalcu in o povojnih razmerah ob vse večjem stopnjevanju srbskega centralizma, kar je Jezo okrog Vseh svetih leta 1948 prepričalo, da se je prebil prek tolminskih hribov in postal begunec ter neutrudni borec za samostojno in neodvisno Slovenijo, pa o srečanjih z Jezo v Trstu pred Vašo aretacijo in po letu 1975, ko ste spet dobili potni list.

Več priložnosti za pogovor je bilo ob pripravi Zbornika simpozija o Francu Jezi, ki je izšel pri GMD 1995. Tako ste mi tedaj na svojem domu zelo zavzeto govorili o Svetovnem slovenskem kongresu in tej ideji, ki je v Vas tlela že od konca 50. let ter o stikih, ki ste jih v tem smislu vzpostavili na Koroškem in po svetu. Vedno pa se bom spominjal predstavitve omenjenega Zbornika na sedežu devinskih zborov, ko vas je zaradi vročine, a tudi zaradi čustveno zelo nabitega večera, obšla lahna slabost. Ko ste se opomogli, pa se je večer lepo nadaljeval.

Nekaj let kasneje sva se nekega jutra čisto slučajno srečala pred Slovensko matico na Kongresnem trgu. Bili ste veseli in nasmejani, saj ste ravno pripravljali še zadnje podrobnosti pred izidom Mejnikov slovenske zgodovine, ki ste jih izdali pri založbi revije 2000. Bilo je leto 1997 in povabili ste me na kavo v sosednjo kavarnico. Dobro uro sva sedela. Govorila sva o Jezi in zgodovini. Zavzeto ste mi pripovedovali o najnovejših arheoloških odkritjih med Špitalom ob Dravi in Beljakom, ki pričajo o državotvornem boju "za staro pravdo" med poganskimi Slovani in bavarsko vojsko in o tem, da želite s svojo knjigo predvsem razveljaviti tezo o Slovincih kot nezgodovinskem narodu. Še posebej ste mi ob tisti priložnosti govorili o tržaškem zgodovinarju Gosinu, ki da je do Slovencev zelo korekten. Ko je knjiga izšla, smo lahko ugotavljali, da ste v dokaj svobodnem in bolj antropološko zgodovinskem kot strogo zgodovinarskem slogu razč-

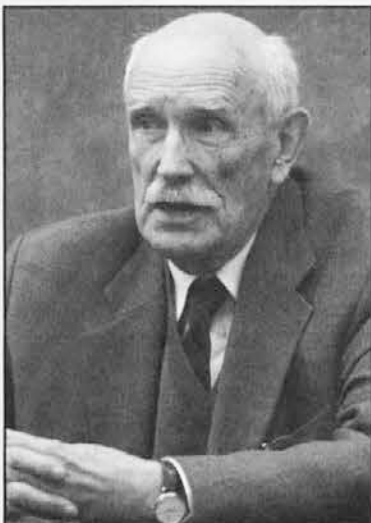

FOTO KROMA

lenili slovensko zgodovino in povlekli nekakšno rdečo nit, ki se vleče od pozne antike do danes z željo, da bi tako slovenskemu bralcu nudili instrument, ki bi mu kljub pomanjkljivostim in nekaterim tudi napačnim podatkom (nobeno delo ni pač popolno), omogočili Slovincem razmislek o tem, da je mogoče kot narod napredovati le z zavestnim dopolnjevanjem preteklosti.

Ko sem zvedel za Vašo smrt, me je vest spomnila na zadnje srečanje z Vami, ko sem Vam nekaj obljubil. Konec maja 2001 ste me poklicali po telefonu. Presenetili ste me, a še bolj sem se začudil, ko ste mi predlagali, da bi se srečala v prihodnjih tednih. Dogovorila sva se za sredo, 6. junija. Pričakoval sem, da boste Goriški Mohorjevi ponudili v objavo kako knjigo, tako da sem bil zelo presenečen, ko ste pri mizi v kavarni Maksi marketa, kjer sva se srečala, začeli pogovor z vprašanjem, kako ocenjujem pojav asimilacije v Trstu. Začel sem previdno in na daleč glasno razmišljati na zastavljeno temo, pa ste skoraj nestravno pripomnili, da ne gre za sedanje stanje, število pripadnikov, koliko šol, društev ali ustanov imamo, ampak za osnovno vprašanje, koliko časa bomo še zmogli to stanje ohranjati. Edino Cerkev, ste rekli, bi imela dovolj moči, da bi kot samostojna, a občna enota, lahko uspešno zajamčila Slovincem v Trstu potrebno nadstrukturo in kulturni ter duhovni prostor, ki bi lahko uspešno kljubovali asimilaciji in obenem ohranili suvereno prisotnost slovenskega človeka v ožjem

mestnem središču. Rekli ste, da ste sicer o tem že govorili z nekaterimi tržaškimi prijatelji, ki so Vam povedali, kar ste že vedeli, da imamo Slovinci v Trstu slovensko službo božjo v skoraj vseh župnijah, tudi v strogem mestnem središču, in da obstaja Slovensko pastoralno središče, ki povezuje ves ta pastoralni in narodni napor. Vendar, ste rekli, da bi bilo z narodnostnega vidika veliko bolje, ko bi nam uspelo v Trstu ustvariti nekakšno slovensko samostojno farno, ki bi bila namenjena izključno slovenskim vernikom in ne bi bila v nobenem smislu vezana na ostale župnije.

Model, ki so si ga izmislili Judje v svojih getih, ste dejali, da je treba sicer živeti in delovati izven njega, a se v njem roditi, se močiti in umreti, je za male narode učinkovit. Mimgrede ste mi omenili, da ste že star in bolan in da zato mi polagate na srce to misel ter da naj o njej v Trstu razmislimo in se zanj tudi odločimo, če je v nas še dovolj življenjske volje. Formalno-pravna pot se že najde.

Naenkrat sem zaslutil vso težo teh besed. Spomnil sem se Jeze in njegove neomajne vere v boljši jutri, spomnil Ščeka in njegove vizije samostojne škofige za Slovence in Hrvice pod Italijo, spomnil sem se naših duhovnikov, ki se večkrat ostareli in bolni trudijo... Obljubil sem Vam, da bom o tem razmišljal in govoril. Ob slovesu ste mi prav krepko stisnili roko in še enkrat omenili Fabia Cusina, češ da bi morali Slovinci njegove knjige prevesti in jih prebirati.

Sedaj pa je stanje, kot je. Že dva meseca ste na Žalah, jaz pa šele danes o tem pišem. Pišem v zavesti, da gre za ideje, ki zvenijo nerealno ali utopično, a to so očitali tudi tistim, ki so se spraševali, zakaj Malawi, Basutoland, Gvajana? Zakaj ne Slovenija? Pa se je vendar ta Slovenija nekega dne osamosvojila in postala suverena in neodvisna država.

Dolgo je to pismo. Odgovorni urednik me bo kregel, a preden se poslovim, bi Vas še prosil, da mi tudi za to zamudo odpustite in da mi v nebeškem Tivoliju, če se dobite z Jezo in ostalimi prijatelji, vse prav lepo pozdravite, pa pri Višjih posredujte za nas.

Lep pozdrav, vaš Marko Tavčar

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 24.10. DO 30.10.2003)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9, Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- Petek, 24. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni desert iz diskoteke 103. - Šopek narodnih viž. - Zborovski kotiček. - Obvestila.

- Ponedeljek, 27. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.

- Torek, 28. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

- Sreda, 29. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Rodbina Zois med Slovinci. 1. del. - Izbor melodij.

- Četrtek, 30. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

RADIO OGNJIŠČE - STUDIO KOPER

Tisti, ki ob četrtek ob 16. uri kdaj prisluhnete naši oddaji Zvonovi zvonijo, veste, da v njej poročamo o cerkvenih dogodkih. Tokrat (23.10.) bo med prispevki gotovo za marsikoga zanimiv tisti, v katerem bo Jasna Lisjak skušala zvedeti kar največ o tem, kar

se je to nedeljo dogajalo na Colu nad Ajdovščino. Tam je bila namreč letošnja osrednja slovesnost ob misijonski nedelji, ki poteka pod geslom Poklican sem k popolni ljubezni. Mašo bo ob somaševanju drugih duhovnikov daroval koprski škof Metod Piriš. Ob tej priložnosti bo podelil misijonski križ laiški misijonarki Barbari Sterle, ki odhaja v Brazilijo. Petkovo oddajo Rezervirali za (ob 16. uri) pa smo namenili razgovoru o hrani. Kako zdrava je naša prehrana? Jo znamo prav izbirati? Kaj nam škodi in kaj nam koristi? Se zavedamo, da moramo jesti zato, da bi živeli, ne pa živeti zato, da bi jedli? Vsa ta in še marsikatero drugo vprašanje bo Andreja Zupanc zastavila svojim sogovornikom. Prisluhnite! Zanesljivo se ne boste zredili (če med poslušanjem seveda ne boste skrivaj česa grizljali). Izberite in prisluhnite!

IN MEMORIAM

Slovo od Nevina Birse

Ni dolgo, kar je dopolnil 56 let, ko je od nas pred dobrima dvema tednoma za vedno odšel pesnik Nevin Birsa. Bil je doma v Braniku, se pravi naš rojak, obdarjen s posebno bogato pesniško naravo. Komaj dobro dvajsetleten je že izdal prvo pesniško zbirko, potem pa je zbirke izdal več kot deset, kar otipljivo govori o njegovem neusahljivem pesniškem izviru. Bil je nenavaden in izviren človek, po splošnem in enoglasnem mnenju iskren in resnično dober, in kdor ga je poznal, je moral temu prepoznanju pritrditi. Bil je zares dober in pristno blag, razmeroma molčeč in nemara tudi plah, v zlahtnem smislu preprost in zaupljiv. Zato je toliko bolj osupljivo in navdušenje vzbujajoče, da je pisal pesmi na način, kot jih je pisal. Namreč že od prvih pesniških začetkov kot poezijo, ki ne odslikava vidnega sveta, niti se ne prepušča običajnemu izpovedovanju, pač pa se odpira nevidnemu, ča-

robnemu, skritemu, neskončnemu, do kraja duševnemu oziroma duhovnemu. In vselej je ostal zvest takšnemu razumevanju poezije, ki je neka višja, da ne rečemo srečnejša realnost. Poezija torej, ki se podaja v pokrajine sanjskega, v pokrajine slutnega in v pokrajine željenega, v pokrajine lepote pa tudi trdote, kjer se pač tukajšnji, tudi bridek svet prepleta z radoštvom veselja in nebes. Res, iz ene zbirke v drugo, iz enega svojega življenjskega obdobja v naslednjega se je Nevin Birsa bližal in se želel približati srečni harmoniji med stisko in svetlobo v človeku. Želel se je dvigniti do te pomirjajoče harmonije, ki naj končno v vsakem od nas in med nami vsemi zavladava. Želel se je dvigniti in se je do nje tudi dvignil. Zares lepo je bilo to njegovo neutrudno nstranje hrepenenje in na srečo nam svojo obzarjeno zgodbo o njem v svojih pesmih za trajno zapuščajo. Janez Povše

Ajdovščina / Pilonova galerija

Nevsakdanji Franko Vecchiet

Minuli petek, 17. t.m., so v Pilonovi galeriji v Ajdovščini odprli nevsakdanji umetniški projekt tržaškega likovnika Franka Vecchietta.

Umetniška knjiga *Minimalia* je izhodiščna točka razmišljanja Franka Vecchietta in razstave v Pilonovi galeriji. Knjiga, ki je bila v Trstu in Piranu že predstavljena, se sicer vključuje v potrjeno tradicijo literarne mape: vsebuje spremni esej, devet poezij devetih pesnikov, prijateljev in znancev, ter devet avtorjevih grafik. Knjigi sedaj avtor dodaja še video.

"*Minimalia video* pogloblja nekatere zamisli in vsebine, ki jih je knjiga le nakazala. Obnoveitev dogodkov enega popoldneva v videoposnetku se izkaže kot fragmentarna uprizoritev, nekakšen odtis minimalnih detajlov pogovorov, dejanj in srečanj. Vsak drobec pridobi svoj pomen in vrednost na podlagi gledalčevega sprejemanja in zornega kota gledanja. Pri realizaciji Vecchietovega videa sta sodelovala scenaristka in režiserka Martina Ka-

fol in znani tržaški fotograf in video umetnik Francesco Montenero. Franco Vecchiet, ki je pred dvajsetimi leti že razstavljal v Pilonovi galeriji, meni, da je sedanja razstava nadaljevanje takratne zamisli in težnje, saj se tudi tokrat navezuje na umetnost, "ki išče sodelovanja z obiskovalcem, saj mi je vsakršna koncepcija vnaprej določene in avtoritarne umetnosti tuja."

O tržaškem likovnem umetniku in njegovem zadnjem umetniškem projektu je na svečanem odprtju razstave v Ajdovščini spregovoril znani tržaški likovni kritik Giulio Montenero. Pilonova galerija, ki jo vodi dr. Irene Mislej, je leta 2002 izdala publikacijo "La bôte à outils" z dolgim pogovorom umetnika in kritika. Skupno razmišljanje o sodobni umetnosti so nadaljevali tudi na otvoritvi.

Razstava bo na ogled do 9. novembra in sicer po sledečem urniku: torek-petek od 10. do 12. ure ter od 14. do 17. ure, v soboto in nedeljo pa med 15. in 18. uro.

RASTava v Piranu

Pred tremi leti je zamejske ljubitelje likovne umetnosti nedvomno veselo presenetila RASTava v prostori tržaškega SSGja, t.j. krstni nastop skupine zamejskih likovnih ustvarjalcev mlajše generacije, ki so se prvič pojavili v skupni zasedbi. V Kraški hiši in v Špetru so nato predstavili delo, ki so nastala na temo *Barvni krog*. V petek, 3. oktobra letos, pa so se pojavili še na slovenski obali. V Galeriji Herman Pečarič v Piranu bodo tako do 26. t.m. na ogled *Avtoportreti* Tatjane Floreancig, Rada Jagodica, Jasne Merku', Igorja Pahorja, Žive Pahor, Jane Pečar, Tatjane Tavčar, Luise Tomasetig, Štefana Turka in Tee Volk, ki zastopajo vse pokrajine, v katerih živimo Slovinci v Italiji, torej Goriško, Tržaško in Videmsko. Njihove izdelke sicer miselno združuje vsebinska povezovalna nit, konkretne izvedbe pa zaznamujejo med seboj zelo raznolike izrazne govorce posamičnih avtorjev. Avtoportrete si bo mogoče ogledati tudi v Nabrežini, saj bo 13. novembra otvoritev razstave, s katero se bo enjast perspektivnih likovnikov odločilo tudi lokalni publiki. AZ

Intervju / Zora Tavčar

“Morda je tu nov, bolj osveščen rod”

Zora Tavčar, ki je pred kratkim slavila pomemben življenjski jubilej, za kar ji iskreno čestitamo in voščimo obilo dobrega, najbrž ni treba posebej predstavljati. Slovenci v Italiji jo dobro poznajo kot nekdanjo profesorico, a tudi kot občutljivo pisateljico in avtorico, ki je izdala vrsto knjig z raznih področjih in bila dejavna v številnih kulturnih ustanovah. Tudi kulturna javnost v “matici” pozna to dinamično, samostojno mislečo književnico in gospo, ki s svojim delom in javnimi nastopi zna vedno vznemiriti občinstvo. Pred kratkim je ob njenem življenjskem jubileju v Ljubljani izšla njena knjiga proze *Ob kresu življenja* (oblikoval Tone Seifert, izdala založba Družina). To je bila tudi priložnost, da smo ji zastavili nekaj vprašanj, ki zadevajo njeno literaturo in njen kulturni angažma v zamejstvu, pa tudi aktualne razmere slovenskega prostora...

V kulturni javnosti veljate za dosledno, bojevito žensko, ki v polemikanju za svoj prav ne popušča ne pred institucijo ne privatno osebo (javno lahko polemizirate celo s svojim možem, pisateljem Alojzom Rebulo) - seveda, če ste prepričani, da je pravica na vaši strani. Kaj vas je oblikovalo v takšno osebnost? Kako gledate na to svojo osebno držo? Morda pa le ni tako brezkompromisna, kot se na zunaj večinoma zdi?

Če bi rekla, da sem krhka, ranljiva, odpuščljiva, rahla, panična, plašna, rojen pesimist, po naravi nedružabna, pa iz samih živcev, bi kdo verjel? Najbrž ne. In ko bi bilo res? Pa tudi ko bi bilo, bi ne mogla zatajiti nekaj lastnosti, ki mi jih pripisujete. Posebno v očetovem, Tavčarjevem rodu, je prisoten ponos, pokončnost, odločnost, če je treba tudi bojevitost. V maminem rodu pa je poleg žive inteligence prisoten organizacijski talent, a tudi milina, nežnost, gostoljubnost, družinska in rodovna povezanost. Najbrž sem od tu in tam podedovala nekaj. Predvsem pa me je oblikovalo tukajšnje okolje in občasne hude preizkušnje, katerih večina je bil kriv komunistični režim. Treba si je bilo zgraditi varovalni oklep, ne podleči, ampak udariti nazaj, usekati po mizi. Na eni strani so navezanost na starše in poti v Loko povzročale ovire in vseh vrst šikane, na drugi strani pa te je omejevala zamejska delitev (nelevičar je bil del manjšine v manjšini). Tisti milejši pol, širokosrčnost, odprtost, razpoložljivost, dinamičnost, domiselnost in ustvarjalnost je rojevala in gojila v meni predvsem šola, stiki z mladino v šoli in krožkih, režije z njimi. Pa tudi slovenski Radio z uredniki, ki so zaupali vate in ti odpirali vse možnosti, da si razvil lahko vse svoje darove, ki bi jih sicer zunaj zamejstva morda nikoli ne odkril in izrabil.

Že ko človek prebira vašo dosedanja bibliografija, je nad vse presenečen nad širino vašega angažmaja, saj menda ni področja v kulturi, na katerega ne bi posegali. Ne bi vas vprašal, “kako ste vse to zmogli”, ampak raje, zakaj je bilo treba posegati na toliko področij? So namreč ljudje, ki “vse življenje pišejo eno samo knjigo” - vi pa imate ducate knjig in publikacij, v katerih gre za dramatično, pesmi, prozo, mladinsko literaturo, publicistiko, kritiko, prevajanje... Kaj je bilo vzrok za vse to? Družbeno, nacionalno, manjšinsko okolje? Osebnimi motivi? Želje po ustvarjanju, samouveljavljanju...?

Delno sem na to odgovorila že pri prejšnjem vprašanju. Trst mi je odprl vrata na široko, mi dal vse možnosti za ustvarjanje in jaz sem jih izrabila. Raznolikost mojih dejavno-

sti je za človeka, ki deluje sredi manjšine, razumljiva: ustvarjajo jo potrebe, zakaj vinograd je velik, delavec pa malo, po svetopisemsko. Pokaže se potreba ali nujnost ali možnost, da narediš nekaj koristnega za okolje, za mlade, z mladimi, s tistimi, ki bi sicer nikoli ne upali stopiti v ospredje, v javnost, pred mikrofon ipd. Pa si rečeš: če ni drugega, bom pa jaz. In tako razvijaš razne žanre. Urednik prosi za mladinsko povest, evo, tu je. Potrebujemo igre za otroke, za odrasle, dramatizacije slovenskih romanov, prevod za našo radijsko postajo. Evo, ustrezno. Zaman bi iskali pri meni na vseh teh področjih željo po samouveljavljanju. Še pri lastnih knjigah ne, saj te pri pisanju žene navdih. (Večina je sploh nastala iz radijskih oddaj, tam nastavljene ideje so se pozneje razrasle v novele in v otroško pesniško zbirko).

V spremni razpravi k vaši knjigi proze *Ob kresu življenja* (pred kratkim jo je izdala Družina) je France Pičnik zapisal, da so pesmi (ki ste jih začeli pisati že v osnovni šoli), “izhodišče vsega vašega literarnega delovanja”. Kolikor poznam vaše pesmi, se s tem lahko strinjam, saj so mi Pičnikovo misel potrdile tudi zadnje, ki sem jih bral v reviji *Zvon*. Pa vendar, samostojne zbirke za odrasle se nimate - kar me bolj čudi kot pa dejstvo, da še niste (vsaj za javnost) končali spominske proze *Veter* v laseh. Kakšne ovire so vam prišle na pot - osebne, objektivne, “strokovne”? Kaj je za vas poezija - kaj proza?

O pesniški zbirki in prozi *Veter* v laseh morda pozneje, najprej nekaj o tem, kako pojmujem prozo. To vprašanje kar vabi, da ga razvijem v širšem sestavku ali še raje eseju. A tudi kratko bi se dalo za silo odgovoriti. Proza je zame nekakšno “božansko” dejanje, se pravi, da ustvarjaš ljudi in svet okrog njih ti sam, postavljaš like v vse mogoče situacije in psihološka stanja, pleteš zgodbe. Včasih posežeš tudi v svoje spomine ali se prepustiš opazovanju in beleženju pravkar videnega, a vselej s svojim svobodno preoblikujočim pogledom. Proza kot zgodba in psihologija, kot igra z jezikom, morda tudi kot posredovanje življenjskih izkušenj in zapisanost nekim vrednotam, sporočilo, da je živeti zahtevno, a dragoceno. -Poezija: vse zgoraj omenjeno zgoščeno v kristal, biser v školjki, najčistejši koncentrat čustva, misli, muke in radosti.

Ob kresu življenja je knjiga novel ali kratkih zgodb (sicer ne povsem nova), ki tematsko “izrablja” sodobno življenje Slovencev

in Italiji in Sloveniji (kar ni pogosta značilnost kake domače knjige), nazorsko etično se opira na krščanske vrednote, glavni liki v njej pa niso večidel ženske, kar bi pričakovali glede na žensko avtorstvo, ampak sta oba spola dokaj uravnotežena med osrednjimi osebami. Suvereno torej oblikujete tudi moške like... Ne vidite nič preveč mikavnega v izrazito “ženski pisavi”, “ženski

vsekakor na strani ženske. Prej sem spraševal o vašem pisanju v zvezi s tolikimi področji... Namenoma pa nisem omenil dveh morda osrednjih, ki sicer kažeta določene sledove v vašem pisanju: šolstvo in družina. Od vas sta najbrž zahtevali in vsaj družina še zahteva maksimalno zavzetost. Kako gledate na ti morda osrednji “ustanovi” družbe, v luči časov, ki so na izteku in ki se bližajo?

Polno zavzetost sta zahtevali od mene (ali sem ju vsaj tako dojemala) tako šolstvo kot družina. Obe sta imeli v “mojih časih” še svojo temeljno in z vsem spoštovanjem podprto družbeno poslanstvo. Šola pred vojno, kolikor sem je bila deležna, pa potem tista v zamejstvu, to je bila ustanova, ki je dala in zahtevala veliko temeljitega znanja, hkrati pa je vzgajala k osnovnim vrednotam: ne le pri verouku, ampak pri vsakem predmetu. Iz mariborske klasične je denimo izšla cela vrsta človeško in strokovno visoko cenjenih osebnosti. Tudi družina kot skupnost je še nekaj veljala; pogosto so to bile velike družine, ki so zahtevale od otrok mnogo razumevanja, odpovedovanja, strpnosti, nudile pa so tudi veliko veselja, spoznavnosti, družabnosti. Navsezadnje tudi bogatila narod s poklici raznih profilov, tudi z vrsto odličnih izobražencev in

javnih ter kulturnih delavcev. Danes je družina v razsulu. Petdeset let šola ni vzgajala, ampak predvsem učila. Zahtevnost je padla, na univerzo baje prihajajo povečini maturantje z visokimi ocenami, a neverjetno šibkim in ozko profiliranim znanjem, le nekaj šol pristevajo med kvalitetne in zahtevne. Vedenje dijakov, če beremo o maturantskih izletih in izgredih, o “špricanju” šole in popivanju mladih, je vsaj v Sloveniji - neprimerno, učiteljski zbori dijakom niso kos. Starši izhajajo iz generacije, ki je dobila za popotnico strokovnost. Moderno je pustiti mladim popolno svobodo, permissivnost je zakon. Če držijo mlade strogo, jih imajo vrstniki za reve in jih izločajo. Imeti ljubico ali novo ženo, ko si v “najlepših letih”, je že kar stvar prestiža. Zvestoba in druge nekdanje “kreposti” so v medijih javno smešene. Kaj reči? Kljub vsemu opažam v zadnjem času v družbi (v medijih še ne) premik v smer ovrednotenja družine (ali vsaj zakonske skupnosti), v šolstvu pa vsaj v nekaterih šolah, a tudi širše po Sloveniji preko posameznih osveščenih učiteljev in profesorjev prizadevanje, da bi šola ponovno postala tudi vzgojna ustanova, če je že družina zatajila. Tako gre z obeh

smeri isti trend: več strogosti in zahtevnosti, a tudi ljubezni in pozornosti v družinah, v šoli podobno, na obeh poljih pa nevsiljivo, a dosledno in postopno vzgajanje k vrednotam, lastnim krščanstvu, a vgrajenim v evropsko civilizacijsko zavest. **Svoja najbolj ustvarjalna leta ste preživeli - če se lahko tako reče - v dveh prostorih: slovenskem zamejstvu in t.i. matici. Domnevam, da za ustvarjalca to načelno ni moglo biti slabo. Kaj vam je dajal zamejski, kaj “matični” prostor? Se za vas spreminja kaj usodnega, ko se končuje doba, bistveno zaznamovana s komunizmom, in se začne oba prostora združevati? (Prihajajoča EU.)**

Živeti med tema dvema svetovoma oz. izmenoma v obeh hkrati (dodajmo še Dunaj, Kanado, Kolorado in Argentino vmes), da, to je bilo in še je plodno in osvežujoče, dela te dinamičnega in odprtega. Tudi za pisca je to perspektivno. Zamejstvo mi je dalo vse, kar sem razgrnila pred vas doslej in bom še kaj pri naslednjih vprašanjih. “Matica” pa dodaja vse, kar mi tu manjka. Predvsem nešteto znancev in nekaj prijateljev. Pa nešteta srečanja z nekdanjimi sošolci ali pevci APZ, ki so danes znane osebnosti. Pa nešteta literarna znanstva iz časa, ko sem bila v upravnem odboru Društva pisateljev ali predsednica Zdrženja književnikov Primorske. Pa nekaj srčnih prijateljic: igralko, publicistko ter univerzitetno profesorico in esejistko. Pa ljube mi gorenske sorodnike, pa drage mi sovaščane v Loki. Pa da ne pozabim še na ljuba mi sestrico in brata. Matica mi torej s svojim kulturnim potencialom, če dodam osebnostim še kulturne ustanove, polni baterije. Zamejstvo mi daje širino razgledov in neštete možnosti, da izživim svoje sposobnosti. Končno sem zamejstvo dala 50 delovnih let.

Kar pa zadeva vprašanje, kako se bosta oba prostora, se pravi zamejski in matični (posebej oboja ob meji), pa dalje Slovenija, Italija, Avstrija ob vzpostavitvi EU združila? Žal se v glavnih premika počasneje kot v politiki, v zamejskih in obmejnih še posebej, če sploh se! Vsaj v primorskem delu veliki večini se dela srček tika taka ob besedi komunizem oziroma levica. In medtem ko bo peščica z vsemi močmi in vsem srcem branila naš jezik in našo identiteto, tako v matici kot zamejstvu, bo ostala večina, kot je zapisal že Prešeren, oboževala “tujo prevzetijo”. Blažena bo hitela v naročje Evrope ter že iz plenice ali vsaj od vrtca dalje skrbela za dobro angleščino svojega potomstva, da bi se čim hitreje in opazneje uveljavili zunaj slovenskega ozemlja. Ko opažam vse te tendence, od šolstva do politike, se EU ne morem veseliti. A morda je tu že nov, samozavestnejši, nacionalno bolj osveščen rod, kot si mislimo. Ta nas bo znal popeljati v novo Evropo kot mlad, perspektiven narod, ki nekaj da na svoje ime, svojo kvaliteto, svojo kulturo, svojo identiteto.

/stran 16
Jože Horvat

FOTO JIMP

V soboto, 11. oktobra

Spominska svečanost v Zazidu in na Lipniku v Istri

V zadnjih tednih so bile na Primorskem številne svečanosti v spomin na razne dogodke iz medvojnega obdobja. Gre pretežno za dogodke, ki so sledili razpadu Italije, 8. septembra 1943, to se pravi pred šestdesetimi leti.

Ena od svečanosti je potekala tudi na težje dostopni planoti Lipnik nad vasico Zazid na vzhodu slovenske Istre. Tu so nacifašistične sile, med tedanjo veliko ofenzivo 3. oktobra 1943, zajele in pobile skupno deset mož in fantov iz Mačkolj in dva povratnika iz razpadle italijanske vojske.

V soboto, 11. oktobra popoldne, je lep sončen dan privabil na planoto Lipnik nad vasico Zazid večje število ljudi. Večina so bili domačini iz Zazida in svojci padlih in prijatelji iz Mačkolj in Doline, da bi bili prisotni ob svečanosti odkritja obeležja padlim Mačkoljanom pred šestdesetimi leti.

Na svečanosti je prisotne najprej pozdravil predsednik krajevne skupnosti iz Zazida Dušan Švab, priložnostni govor pa je imel prof. Aldo Stefančič. Poleg opisa razvojev dogodkov tistih dni v Mačkolj in umorjenih na Lipniku je poudaril smisel in potrebo po oboroženem upor naših ljudi proti tlačiteljem našega naroda, kar pa je zahtevalo na tisoče mrtvih in veliko gmotno škodo. Dolžnost vseh nas je, da ohranimo spomin na tragične dogodke, ki so zaznamovali naš narod in naše kraje. Vendar plošča naj ne bo le obeležje spomina, pač pa tudi opomin mlajšim rodovom, zato da na njegovi osnovi gradimo vse bolj svobodno in demokratično sedanost in prihodnost, je še poudaril govornik.

Svečanost je popestril pevski nonet SKD Primorsko iz Mačkolj, ki je pod vodstvom dirigentke Aleksandre Pertot ubrabo zapel dve pesmi.

Po svečanosti so se udeleženci še zadržali na vrhu Lipnika ob lepem razgledu in razgovoru o tragičnih dogodkih vojnih dni.

Popoldne ob 14.30 pa je potekala v Zazidu obširna proslava ob 20. obletnici postavitve spomenika padlim vaščanom v NOB in umorjenih Mačkoljanov. Proslava, ki so jo organizirali SKD Primorsko je iz Mačkolj, Krajevna skupnost Zazid, VZPI-ANPI Dolina, Mačkolje in Prebeneg ter Zveza borcev iz Kopra, se je pričela pri spomeniku na vaškem trgu v Za-

zazu. Po pozdravu predsednika krajevne skupnosti iz Zazida Dušana Švaba so številne delegacije raznih društev in združenj položile vence in šopke cvetja pred kamniti spomenik, kjer so vklesana imena vseh padlih.

Po pozdravu predsednika SKD Primorsko iz Mačkolj, Miloša Tula, je pred mikrofonom stopil profesor Aldo Stefančič, ki se je v imenu svojcev padlih Mačkoljanov zahvalil organizatorjem proslave za pobudo in izpeljavo proslave, ki vodi in obuja spomin na tiste, ki so za našo svobodo darovali življenja.

Svoj nagovor je nato imel dolinski župan Boris Pangerc, v katerem je zlasti poudaril željo po enotnem nastopanju in večje medsebojne solidarnosti slovenske manjšine v Italiji, zlasti v tem času, ko nam vladne sile niso najbolj naklonjene, saj največkrat nasprotujejo našemu razvoju in naši identiteti. Še zlasti to občutijo tisti pripadniki naše manjšine, ki so zadolženi pri raznih upravah, saj se vsakodnevno srečujejo s težavami in nerazumevanjem.

Sledil je nastop MPZ Primorsko, ki je pod vodstvom dirigentke Aleksandre Pertot zapel štiri priložnostne pesmi.

V imenu ZZB Koper pa je spregovoril Raul Šiško. Pregledno in ubrano je najprej podal nekaj zgodovinskih podatkov o taktirni nemški ofenzivi v Istri in na Primorskem. Nakar je poudaril boj in prizadevanje naših ljudi za osvoboditev teh krajev izpod nacifašističnega jarma in za priključitev Primorske Sloveniji. Ob zaključku pa si je zaželel, da bi tudi v Italiji prišlo do boljšega razumevanja in podpore za ohranitev in razvoj slovenske manjšine.

Sobotno proslavo je zaključil koncert godbe Breg iz Doline, ki je pod vodstvom kapelnika Renza Moscovija zaigral več skladb.

Sledilo je družabno srečanje s tradicionalnim golažem in z vsemi dobrotami, ki so jih domačini pripravili za to priložnost, ter se nadaljevalo pozno v noč, kljub grozečim oblakom, ki so se nanadoma pojavili na nebu.

AS

Programska konferenca / Anketa med slovenskimi višješolci

Mladi: zaupajte nam večje odgovornosti

Štiri mlade raziskovalke predstavile odgovore šeststo dijakov iz Trsta in Gorice

V okviru Programske konference krovnih organizacij SSO in SKGZ je našla mesto tudi anketa med slovenskimi višješolci v Trstu in Gorici. Skoraj šeststo dijakov (45% moških in 55% žensk, 72% iz Trsta in 28% iz Gorice), katerim je bilo predloženo 17 sklopov vprašanj, je izrazilo svoje poglede na slovensko narodnostno skupnost v Italiji in na njeno organiziranost. Anketo je strokovno pripravil Slovenski raziskovalni inštitut, izvedla pa ga je skupina mladih raziskovalk (Daša Bolčina, Maja Mezgec, Zaira Vidali, Ana Wehrenfennig). Predstavitev ankete je bila v torek, 14. oktobra, v Prosvetnem domu na Opčinah, dokončno črto pod opravljenim delom pa bo treba še potegniti, ko bodo podatki popolnoma obdelani ter tako podani tudi zaključki.

Vprašalnik je najprej zaoral v opredelitev narodne pripadnosti anketirancev: 70% je izbralo slovensko narodnost, 13,7% slovensko in italijansko, 13,6% neslovensko, 2,3% pa je bilo neopredeljenih. Sledil je sklop vprašanj o doživljanju narodnosti in odnosih z večinskimi narodom. 74% anketirancev se strinja, da večinski narod diskriminira pripadnike

slovenske manjšine. 70% anketirancev pravi, da večina zaničuje slovensko kulturo in jezik. 82% jih trdi, da večinski narod ne pozna manjšinske

in študijsko knjižnico, 25% gledališče SSG, 13% pa koncerte Glasbene matice. Slika odgovorov o gojenju izvenšolskih dejavnosti pa je bolj ohrabruj-

šva: 57% dijakov pravi, da starejši ovirajo inovacije, 43% pa se pritožuje, da starejši čani ne zapuščajo vodilnih mest.

Razvoj manjšinske organiziranosti je treba iskati v premostitvi politične razdvojenosti (80%), v večjem spoznavanju evropskih manjšin (86%), v večji povezavi med šolo in manjšinsko organiziranostjo (85%) in z ustanovitvijo skupnega predstavništva mladinskih organizacij (86%). Ko pa je anketa spraševala o poznavanju društev, so prednjačila športna društva (v Gorici je tretje mesto dosegla Slovenska zamejska skavtska organizacija), med osebnostmi pa je v Trstu najbolj znan časnikar Marij Čuk, v Gorici odbojkar Matije Černic. Uspešno delovanje društev pa je po mnenju višješolcev treba udeležiti s sposobnimi upravitelji, zadostnimi finančnimi sredstvi, primerno številčnostjo članov in smotrno izdelanim programom.

Raziskovalke so bile zadovoljne z delom, odziv dijakov je bil dober, tako da anketa predstavlja pomemben izsek manjšinskega mladinskega sveta, nad katerim se moramo nujno zamisliti.

MR

FOTO KROMA

stvarnosti, 65% pa ima občutek, da živita v mestu dve ločeni skupnosti (v Trstu je to bolj občuteno kot v Gorici).

Anketa je nadalje spraševala o aktivnostih staršev v družini in 62% dijakov je pritrdilo, da starši delujejo ali so delovali v slovenskem ali italijanskem društvu (točno polovica jih je izjavila, da so starši v slovenski organizaciji). O udeležbi na "slovenskih" pobudah: 41% sledi športnim dogodkom, 29% obiskuje Narodno

oča, saj se za tako polnjenje prostega časa odloča kar 83% anketirancev (61% izbira šport, 31% kulturno-prosvetna društva, 21% mladinske organizacije, najmanj mladih pa politične in verske skupine). Ob tem jih 44% pravi, da so italijanske organizacije privlačnejše zaradi večje palete dejavnosti, 39% anketirancev pa pritrjuje, da imajo italijanska društva bolj kakovostno delovanje. Najbolj problematičen pa je odnos s starejšimi člani dru-

Predstavili enogastronomsko pobudo / Od 18. oktobra do 30. novembra

Okusi Krasa: kuhinja je kultura

Pri enogastronomski manifestaciji, ki jo prireja gostinska sekcija SDGZ, sodeluje sedemnajst restavracij in gostiln s Tržaškega in Goriškega

Ali so vsem znane dobrote tipične kraške kuhinje? V grobih obrisih vsi poznamo t.i. običajne (vsaj za nas) jedi, ki jih večkrat dobimo na domači mizi ob uri kosila in večerje: joto, pašto in f'žu, klobase in zelje... Vsekakor je bolj malo tistih, ki se zavedajo pomena teh obrokov v okviru kulturne dediščine naših prednikov. Vezi s preteklostjo in današnja navezanost na območje, v katerem živimo, se krepijo tudi preko enogastronomske kulture, ki postaja v zadnjih časih velikega

Sedemnajst gostincev s tržaškega in goriškega Krasa je z navdušenjem pristopilo k sodelovanju. Manifestacija se je pričela že 18. oktobra in bo vse do 30. novembra številnim interesentom nudila večere tipične kraške kuhinje, ki jo bodo obogatili stari domači recepti in kakovostna krajevna vina. Več je torej gostiln in restavracij, ki v svojih jedilnikih imajo na seznamu tradicionalne jedi, pa tudi recepte, prirojene modernejšemu okusu, ki pa slonijo na starodavnem kuhinjskem izročilu. Seznam gostinskih obratov lahko intresenti dobijo na spletni strani www.triesteturismo.net in www.servis.it oziroma na telefonski številki 040 67428.

Kot je podčrtala izveleženka Vesna Guštin, so rdeča nit letošnjih Okusov Krasa sladice. Tem bo namenjena razstava, ki jo bodo otvorili v petek, 24. oktobra, na sedežu vzhodnokraškega rajonskega sveta na Opčinah, ki je pri pripravi letošnje aktivno soudeležen. Razstava je sad raziskave Vesne

FOTO KROMA

Guštin, ki je pravkar odkrila nekaj nepoznatih sladk vzvodnokraških vasi. Poleg gastronomskih trenutkov je letošnji program prepojen s številnimi umetniškimi dogodki: glasbenimi nastopi (prejšnji teden v gostilnah Valeria na Opčinah in Pri Mirotu v Sovodnjah), razstavami (prejšnji teden so otvorili fotografsko razstavo na Opčinah pri Vetotu; razstava miniaturnih slovenskih noš iz Trsta in okolice v restavraciji Križman v Repnu; večer v društveni gostilni v Gabrovci; razstava miniaturnih slik o Križu v kriški gostilni La lampara) in degustacijami. Prav v zvezi z enogastronomskimi dobrotami gre omeniti degustacijske večere gostincev Okusov Krasa in Konzorcija vin Kras, katerih zlahtna vina (kraška malvazija, teran, vitovska, glera) so na voljo v

sodelujočih gostilnah. Ljubitelji hrena pa ne bodo mogli mimo restavracije Škabar 13. novembra.

Kras ne pozna meja niti na slovenski strani. Pomembno je bilo srečanje, ki ga bodo gostinci zamejske enogastronomske pobude imeli v torek, 28. oktobra, s sežanskimi 'kolegi', ki že vrsto let uspešno prirejajo podobno manifestacijo 'Pomlad kraških dobrot'. Tako čezmejno sodelovanje je izredno važno tudi v luči vstopa Slovenije v EU. Kot je na tiskovni konferenci poudaril predsednik SDGZ Marino Pečenik, so take pobude in taka sodelovanja pomembna za ovrednotenje določenega območja in za krepitev gospodarstva, ki je žal dandanes prisiljeno delovati v nenaklonjenih okoliščinah.

Igor Gregori

DSI / Ponedeljkovi večeri

Revija Kras kot odraz ljubezni do včasih zanemarjene kulturne dediščine

Tiskajo jo v vasi Sveto blizu Komna; revija se močno zavzema za ustanovitev kamnoseške šole v Sežani, kjer bi se poglobili v obrt oblikovanja kamenja

V Peterlinovi dvorani je v ponedeljek, 13. oktobra, potekalo drugo srečanje nove sezone DSI. V gosteh sta bila predstavnik revije Kras, prof. Bojan Pavletič in Dušan Rebolj. Predsednik Društva Sergij Pahor je v uvodnih besedah podčrtal dejstvo, da žal "meja še vztraja" in onemogoča prost pretok kulture, ljudi in idej na ozemlju, ki je nekoč bilo enotno. To se kaže tudi v tem, da zamejci premalo poznamo tako zanimivo publikacijo, ki zajema široko paleto tem (od naravoslovja do kulturne dediščine, od gospodarstva pa do gastronomije in enologije).

Revija Kras je torej prava izjema v slovenskih publičnih krogih: Kras je v matici prva publikacija, ki nastaja na in za določeno območje ter prizadeto obravnava teritorij. Revijo dobro poznajo v Ljubljani, saj jo redno dobivajo na svojem delovnem mestu politični državni kadri. Prof. Pavletič je zato podčrtal, da bi preko sodelovanja z revijo tudi zamejci bili v posrednem stiku s slovensko oblastjo in v prestolnici lahko posredovali tako najrazličnejše aspekte našega življenja. Saj Kras vendar sega do Tržaškega zaliva.

Srčni utrip revije je vas Sveto v neposredni bližini 'prestolnice' Krasa, Komna. To je kraj s težko preteklostjo. Prof. Pavletič ima sam korenine v

FOTO KROMA

Svetem in čustveno je spomnil, kako je bila vas v času prve svetovne vojne prvo zaledje fronte: ko se je njegov dedek vrnil na dom, je strmel v ruševine domačije, ki ji je vojni zlodej pustil le nosilne zidove. Vas so nato začeli obnavljati. Tudi druga svetovna vojna je v vas udarila, tokrat pa ne s stavbnega vidika, a s človeškega, saj je v vsak njen deseti sin padel ali med vojnimi posegi ali v odporu ali kakor koli že.

Glavna zasluga, da ima naše področje tako zanimivo revijo, gre družini Rebolj, in sicer pravsem njenim članom, ki so po starem kraškem receptu vsi soudeleženi pri delu. Gospod Dušan zbira finance in ureja strani, ki obravnava kulturno dediščino; njegova soproga Ida Vodopivec je odgovorna urednica in skrbi za kulturni del revije; glavni urednik Krasa je njun sin Lev, ki jo grafično ureja; drugi sin Aljoša pa skrbi za foto-

grafski material. Družina Rebolj je pred leti odkrila tako pristno kraško vas in začela z obnovo stare propadajoče domačije ter jo preuredila v stavbo z novjšimi bivalnimi kriteriji, ki pa v bistvu ohranja pečat starodavne kraške arhitekture.

Dušan Rebolj je v svojem posegu podčrtal, da revija lahko računa na kar šeststo sodelavcev, ki pa zaradi finančnih pogojev niso nagrajeni z avtorskimi honorarji. Med temi je veliko strokovnjakov, profesorjev in izvedencev, ki se zavedajo pomena revije. Veliko jih je v Ljubljani, kjer revija nastaja z organizacijskega vidika; idejni zagon pa Kras dobiva v Svetem. Kljub desetletnemu delovanju pa revija še ni dobila prave distribucijske mreže in se pri nas razmnožuje po naročilu. To pa še ni vse. Dušan Rebolj je poudaril, da revija še ni prišla v redni sistem sofinanciranja države, saj, kot pravijo v

prestolnici, ima primorski tisk že dovolj podpore. Prav zato so velikega pomena somišljeniki revije Kras, ki so po poklicu gospodarstveniki in imajo z družino Rebolj iskren prijateljski odnos. Ko ne bi bilo tako posebnega pristopa določenih oseb, bi revijo težko tiskali, saj ena sama številka stane dva milijona in pol tolarjev. Tudi zaradi teh okoliščin število letnih izdaj ni določeno; izhajala naj bi enkrat mesečno.

Največjo pozornost posveča revija Kras kulturni dediščini in kraškimi arhitektonskimi posebnostim. Posebno vlogo ima pri tem navezanost na osnovni element kraškega okolja, kamen. Da bi mlajše generacije približali območju, kateremu pripadajo, in da bi ga nato mladi občutili, se revija posebno zavzema za kamnoseško šolo, ki bi morala nastati v Sežani. Ko bi mladim tako posredovali kraško kulturno dediščino, bi ti postali nositelji tiste zavesti, ki so jo ponekod njihovi starši zanemarili, ko so z napačnimi arhitekturnimi posegi izmaknili kraško vasi.

Prav v okviru zaščite tako dragocenega, a obenem ogroženega področja, gospod Rebolj in prof. Bojan Pavletič upata, da bo revija Kras globlje segla v zanimanje kraških ljudi, katerim je revija namenjena in o katerih piše.

Igor Gregori

Med težavami in neurjem

Rožnovenska nedelja v Barkovljah (2)

Letos je igrala godba s Proseka - Kontovela. Procesijo je vodil p. Rafko Ropert. Zvočnik mu je pomagal, da so vsi slišali zadnjo molitvijo, pesmijo in melodijo godbe. Belooblečena dekleta so voziček z okrašenim kipom odpeljala do cerkve. Petje so podprli pevci, ki so, potem ko so pod vodstvom Ladija Vodopivca in orglarja Andreja Pegama v cerkvi odpeli čudovito lepe Marijine pesmi, stekli s kora še v procesijo. Ob tej priložnosti se Barkovljani toplo zahvaljujemo pevkam drugih zborov, ki so prišle okrepiti petje domačinov.

Za procesijo igra vreme veliko vlogo. Bog je uslišal naše prošnje in proti jutru je dež ponehal. Pa le za nekaj ur. Toliko, da smo se lahko zbrali pri maši ob osmih, toliko, da se je lahko procesija mirno odvijala po sprehajališču ob morju poleg gozdica do vodometna in nazaj, toliko, da smo se pod lipami pred cerkvijo poslovili od Kraljice rožnega venca z

zadnjo molitvijo, pesmijo in melodijo godbe. Belooblečena dekleta so voziček z okrašenim kipom odpeljala do cerkve.

ga venca. Godci in ostali ljudje so odšli na sedež Kulturnega društva, kjer jih je čakal zajtrk, ki so ga oskrbeli gospod žup-

FOTO KROMA

kvenih vrat in moške so kip odnesli pred glavni oltar. Tam bo stal ves oktober, nato ga bodo spet prenesli na stranski oltar, posvečen Kraljici rožne-

nik in naše pridne gospe. Tudi njim in vodstvu Društva Bog plačaj! Godci so tudi tam razveselili navzoče z igranjem. Večina vernikov je še utegni-

la priti domov.

Potem pa - kot da se je sesulo nebo. Ko sem sedla v avto, ki naj bi me odpeljal domov, še ni deževalo. Celó sonce je sijalo. Komaj se je avto premaknil, pa se je usul dež s točo. Ko smo se vozili po obalni cesti, sem iz avta skozi drevje videle, kako butajo v nabrežje nekaj metrov visoki penasti valovi. Posledice tega sicer kratkega, toda zelo močnega neurja so zvečer in naslednji dan kazali po televiziji. Obala je bila močno razdrta tudi tam, koder se je le malo prej vila procesija z ministranti s križem, z godbo, z Marijinim kipom v spremstvu belooblečenih deklic in lepega števila otrok ter nekaterih odraslih v barvnih nošah, duhovnikom in množico vernikov. Mati Marija je svoje častilce pravočasno odpeljala na varno.

/dalje
Nada Martelanc

OBVESTILA

DSI VABI v ponedeljek, 27. t.m., na srečanje z misijonarjem Vladimirom Kosom. Začetek ob 20.30.

DAROVI

"UKOVSKADEKLETA" in druge sredine prijateljice prispevajo 400,00 € za opremo cerkve v Ukvah.

Na sedežu pomorskega kluba Sirena Zbornik slovenskega športa v Italiji 2003

Almanah Branka Lakoviča obsega kar štiristo strani in 473 fotografskih posnetkov

FOTO KROMA

Zbornik slovenskega športa v Italiji 2003 je med nami. Predstavili so ga v četrtek, 16. oktobra, na sedežu pomorskega kluba Sirena v Barkovljah. Letošnji je po vrsti šesti zbornik, ki je po obsegu tudi največji: sestavljajo ga kar štiristo strani in bogatijo ga 473 fotografskih posnetki. Kot je poudaril predsednik ZSSDI Jurij Kufersin, predstavlja zbornik pomembno zgodovinsko pričevanje našega športnega življenja v zamejstvu.

Gre namreč za obširno publikacijo, ki zahteva veliko truda in doslednosti, predvsem pa veliko ljubezni do zamejskega športa. Novinarju Branku Lakoviču, avtorju športnega almanaha, takega čustva ne manjka. Novinar Aleksander Koren je številnemu občinstvu opisal lik kolege, ki ga pozna že od otroških let. Takrat je bil Lakovič graditelj košarkarskega oddelka pri Boru, ki je v kratkem presegel pomen odbojkarstva. Koren je izrazil tudi mnenje, da je pisanje zbornika trdo in nevaležno delo, saj se mora avtor poglobiti tudi v najdrobnejša dogajanja majhnih društev in zbirati težko dosegljive podatke. A verjetno prav zato je zbornik tako dragocen pripomoček pri novinarskem delu.

Lakovičeve besede so izražale seveda zadovoljstvo

za opravljeno delo, a obenem tudi kritiko zoper pomanjkljivosti določenih športnih društev, ki zaradi stremljenja po zmagi za vsako ceno večkrat pozabljajo svoje izvorno poslanstvo, to je gojenje slovenskega jezika. Povedal nam je tudi, da je vsekakor prav, da se naši športniki prebijejo do najvišjih stopenj državnega športa, četudi morajo za to zapustiti slovenska društva. Avtorju je tudi žal, da je gorško področje manj kritično s športnega vidika kot tržaško, ter pogrša pomanjkanje takih fotografij, ki bi bodočim generacijam bile zgojene kot tiskana beseda. Novinar je izrazil tudi željo, da bi bil zbornik prisoten na polici vsake slovenske družine, ki ima v svoji sredi atleta.

Na večeru pri Sireni so nagradili tudi tiste športnike, ki radi vzamejo pero v roke in prelijejo na papir svoje občutke, povezane s športnim svetom. Da bi se sodelovanje med športnim svetom in šolo krepilo, je ZSSDI razpisal literarni natečaj *Drobci iz športnega sveta*, namenjen srednješolskim dijakom. Nagradili so šest mladih, katerih prispevki so z drugimi osmimi najboljšimi objavljeni v letošnjem Zborniku slovenskega športa v Italiji.

IG

Okrogla miza: fašisti in njihova osvajalna politika

Velika dvorana bivšega Narodnega doma - ki nas Slovence korenito veže na obdobje začetnega fašističnega terorja - je bila prejšnji teden najprimernejši sedež za zasedanje okrogle mize z naslovom "Fašizem in vojne: italijanski okupacijski režimi v Afriki in na Balkanu med drugo svetovno vojno", ki ga je priredil zgodovinski oddelk tržaške univerze v sodelovanju z Deželnim zavodom za zgodovino odporniškega gibanja F-Jk. Spregovorili so prof. Enzo Collotti, mladi raziskovalec Marco Pessotto, prof. Teodoro Sala, prof. Davide Rodogno, prof. Nicola Labanca, prof. Marco Cuzzi ter slovenska zgodovinarica Milica Kacin Wohinc. Veliko zanimanja je v okviru zasedanja sprožil dokumentarec *Fascist Legacy*, ki ga je pred davnim posnela britanska BBC o fašističnih zločinov v Etiopiji in Jugoslaviji. Širši italijanski javnosti žal dokumentarec ni znan, saj, kljub temu da je RAI oddajo odkupil, jo je kratkoma "hranilo" v predalu vrsto let.

Pokrajinska konzulta za slovensko manjšino Žgoči problemi

Pokrajinska konzulta za slovensko narodnostno skupnost, ki ji predseduje Bernardka Radetič, je na svoji zadnji seji pretekli teden obravnavala izjemno žgoče teme, med katerimi moramo izpostaviti problem upepeljevalnika v Sovodnjah, ki mora zadevati vso goriško pokrajino in ne samo ljudi iz sovodenjske občine. Na sestanku so spregovorili tudi o t.i. Petem koridorju, ki naj bi tudi odločno posegel v naše območje. Julijan Čaudek in Paolo Kobal sta prikazala omenjene probleme, spregovoril pa je tudi pokrajinski odbornik za čezmejno sodelovanje Marko Marinčič. Po

krajši debati so se člani pokrajinske konzulte zavzeli za javno dobro, se pravi za zdravje Sovodenjcev in drugih državljanov, ker so mnenja, da je gospodarski interes drugorazrednega pomena. Prav tako so bili zaskrbljeni zaradi morebitnih negativnih učinkov, ki bi jih s seboj prinesla izgraditev Petega koridorja. Zavzeli so se za večjo in bolj dosledno informiranje javnosti, nakar so se enoglasno zavzeli, da bi se deželno letališče v Ronkah poimenovalo po slovenskem pionirju letalstva Edvardu Rusjanu, enem prvih letalcev na današnjem italijanskem ozemlju.

10

ČETRTEK,
23. OKTOBRA
2003

Pobuda mladih Števerjancev Skrb za domače okolje

Mnogi mislijo, da današnja mladina ne ceni domačih krajev in okolja. Mogoče je v tem stavku tudi kanček resnice, a mladi Števerjanci so dokazali, da jim veliko pomeni zunanji izgled lastne vasi.

Pred približno enim mesecem je v naših krajih potekala kolesarska dirka Giro del Friuli. Številni navijači so bili zelo navdušeni nad dejstvom, da bo tekma zajela tudi nekatere števerjanske zaselke, in sicer Grojno, Bukovje, Križišče, Dvor, Trg pred cerkvijo in nato Oslavje, kjer se je spust zaključil v Gorici. Vsi smo zadovoljni, da čimveč ljudi spozna italijanska Brda in biser na gričku, Števerjan. Pri vsaki tekmi pa je tudi veliko negativnih plati. Dobro vemo, da navijači popišejo ceste in včasih zidove, da spodbujajo svoje vzornike. To se je zgodilo tudi v Števerjanu.

Napisi v Števerjanu so posebno na cestah takoj vidni in čudili smo se, da se niso niti malo zbrisali z dežjem. Isto je veljalo za zidove, ki so bili dobesedno popacani za vsakim ovinkom.

Člani Mladinskega krožka društva F. B. Sedej so se zato odločili za akcijo, s katero bi očistili vse zidove. Akcija se je začela pred tremi tedni, ko se je v Dvoru prvič zbrala lepa skupina fantov in deklet, da bi očistili zid, ki je bil dobesedno popacan od navijačev dirke, bili pa so še drugi stari napisi. Vsakdo je s sabo prinesel rokavice, železno krtačo in seveda veliko dobre volje, a to še ni bilo dovolj. Napisi niso bili narejeni z ekološkimi barvami ali z barvami na vodo. Niti posebna snov, ki jo navadno uporabljamo za čiščenje ograj, ni razjedla barve na zidu, še manj pa kislina (acido muriatico). S seboj so mladi pripeljali tudi traktorje z vodo, a voda ni imela dovolj pritiska in zato ni bilo mogoče očistiti zida. Člani Mladin-

skega krožka so se nato porazeni odpravili domov, ker je že bila tema. Kljub temu pa niso vrgli puške v koruzo. Dva tedna so premišljevali, katera snov bi lahko razjedla napise. Zmenili so se, da - če ne bo druge rešitve - bodo zidove prebarvali s sivo barvo.

V soboto, 11. t.m., so se tako spet zbrali ob dveh popoldne. S sabo so pripeljali tri traktorje: na enem je bil generator, ki je proizvajal električno energijo, na drugem čistilec na vodo (idropultrice), na tretjem pa lodrica z vodo. Poskusili so očistiti zidove z vrelo vodo, ki je imela močan pritisk, a niti to ni pomagalo. Nato so se mladi odločili še za zadnji poskus: kupili so poseben lak, ki je zelo škodljiv ob dotiku s kožo. Namazali so ga na vsako črko, počakali nekaj minut in nato vsako črko posebej oprali z vrelo vodo. In res, zid je končno zablestel v svoji prvotni belo-sivi barvi!

Čiščenje zidov so mladi nadaljevali in sklenili v nedeljo zvečer. Zidovi so tako zablesteli v Dvoru (eden blizu gostilne, drugi pa pod gostilno), na Glogjetu, na Bukovju (napis na kamnitem zidu) in na Pušči ter v Grojni na mostiču. Številni domačini, ki so izvedeli za pobudo Mladinskega krožka, so bili zelo navdušeni in so jim pokazali vso podporo. Številni mimoidoči turisti pa so se spraševali, kaj je mladina sploh delala v soboto in nedeljo popoldne. Nekateri so morali misliti, da je pobuda Mladinskega krožka prava izguba časa. Res pa je, da so se mladi odpovedali lenarjenju in gledanju televizije in celo sobotno in nedeljsko popoldne posvetili čiščenju domačega kraja. To pomeni, da mladi še vedno skrbijo za svojo vas in njen ugled.

Res hvalevredna pobuda, ki bi lahko bila marsikomu v zgled!

Marjan Drufovka

Pogovor / G. Viljem Žerjal po nadškofovem pastirskem obisku

“Takim možem dolgujemo veliko”

Goriški nadškof msgr. Dino De Antoni je tudi v Gabrjah, Rupi, na Peči in Vrhu sv. Mihaela pustil svojo sled. Spoznal je stvarnost teh vasi in naših ljudi, pa tudi oni so bili veseli, da so lahko imeli za teden dni nadpastirja v svoji sredi. Prav to je smisel pastoralnega obiska, ki želi utrjevati ljudi v veri, graditi Cerkev-skupnost verujočih.

Župnik Viljem Žerjal nam je povedal, da je obisk potekal umirjeno.

Kakšno stvar na programu smo morali spremeniti in prilagoditi, mirno pa lahko rečem, da je zelo lepo uspel, ker so se ljudje približali. Videli smo skupnosti verujočih, t.j. Cerkev, kar je najpomembnejše: edinstvo v veri oz. skupno versko življenje. Zelo sem zadovoljen, ker je nadškof sprejel vabilo, da gre v vsako društveno hišo: med športnike, lovce, Kraške krte, krvodajalce in kulturne delavce. Zadovoljen sem bil, ker sem videl veliko naših fantov, deklet in odraslih, ki jih ni tako malo, kot se zdi. Ljudje so obisk zelo občutili. Veliko so k uspehu obiska pripomogli mladi, ki so marsikaj organizirali in sami tudi delali. “Imamo upanje glede katehistov in katehistinj. Vse je oživelo. Upam, da bo to trajalo še naprej.

Zanimivo je, da se je nadškofov obisk začel na pokopališču.

Poudariti smo želeli stvarnost vstajenja od mrtvih. Ljudje to čutijo, treba pa jih je vedno spodbujati in jim dajati poguma, da ne ostanemo kot Pavel v Aeropagu v Atenah: ko je začel govoriti o vstajenju, so se mu ljudje posmehovali in mu rekli: ‘Poslušali te bomo drugič.’ Tudi nadškofu se je zdelo malo čudno, da začnemo obisk na pokopališču. Smrt je za nas izziv, vstajenje je - človeško gledano - nekaj nemogočega, toda Bogu je vse mogoče. To je pokazal in dokazal v Sinu Kristusu. Od vstajenja gremo naprej prek boleznin in žalosti, umiranja in grobov. Glavni cilj je vendar vstajenje oz. življenje po vstajenju od mrtvih.

Govor je bil o preteklosti in prihodnosti...

Na Peči je nadškof posebno poudarjal tradicijo: ‘Ohranite svojo tradicijo, jezik, šole, vse, kar pripada narodu, da se bo čutil res subjekt, da bo čutil, da nekaj pomeni v skupnosti drugih. Padec meje bo posebna preizkušnja; ljudje se morajo znajti, ne smejo misliti, da je dovoljeno vse ali pa nič ali da bomo izginili. Tudi če ostane eden sam, veruje tudi za druge. Če v temi prižgem eno samo žveplenko, nivoč res, da je povsod tema. Tam se začneja luč, začneja se jasnit.

Močan poudarek je nadškof dal družinam in laikom.

FOTO DP

Vi kot zakonci dobro veste, kaj je družina. Imate velikanško odgovornost. Pa vendar človek zmore, če je v skupnosti, če nam sije luč, ki ji pravimo vera. Posebej sem zadovoljen, ker je toliko laikov pripravljenih na delo. Prepričan sem, da se bo to prej ali slej lepo zaokrožilo, organiziralo. Nekateri so pravili, da ne bo šlo. Pa ni tako; še kako bo šlo! Bog je tisti, ki vodi, zahteva pa naše sodelovanje. Veliki teolog in kardinal Walter Kasper v svojih spisih poudarja, da smo soodgovorni z Bogom, da smo nekako njegovi ‘partnerji’. Poklical nas je in želi, da mi sooblikujemo ta svet. Vesel je delovanja vsakega človeka, posebno tistega, ki je dobre volje in ima vero. Veliko upam v mlajše moči.”

In pomen molitve?

Velikansko težo polagamo molitvi. Brez nje ni evharistije, ni verskega življenja. Vsak

prvi četrtek imamo večer molitve rožnega venca, zlasti za duhovne poklice. In Bog nas bo uslišal.

Kaj bi povedali o liku našega nadškofa?

To je izreden mož. Vidi se, da ni samo jurist, ampak tudi teolog. V sebi ima veliko ljubezen kot škof Fogar. Slovensčine ni znal skoraj nič, in vendar je bil slovenski škof. Tako je nastopil proti fašistom, da je bilo kaj! Potem je moral kloniti pred civilno oblastjo, prefektom in tudi kom v cerkvenih krogih. On pa je vztrajal. Celih osem let sem ga obiskoval vsaj enkrat oz. dvakrat na mesec v Rimu. Pripovedoval mi je marsikaj zanimivega. Zelo mi je bilo žal, da je moral proč. V Vatikanu je bil navaden uradnik, šele proti koncu življenja so mu dali nekako priznanje, da je postal nadškof in odgovoren za baziliko sv. Janeza v Lateranu. So močje, ki so nam dali ogromno. V tistih težkih letih je krepko nastopila trojica Luigi Fogar-Frančišek B. Sedej-Trifone Pederzoli. To so bili možje, ki so znali braniti vero in človeka. Pred Fogarjem je v Trstu branil slovenske in hrvaške duhovnike že škof Bartolomasi. To je potem obrodilo sad. Velik prijatelj in svetovalec teh škofov je potem bil Jakob Ukmar. In tudi naš sedanji škof je tak. To so možje, ki jim dolgujemo veliko.”

Danijel Devetak

Občni zbor Prosvetnega društva Štandrež Bogata žetev enoletnega dela

FOTO DP

Člani PD Štandrež se vsako leto ob začetku sezone zberejo na občnem zboru in pregledajo opravljeno delo. Istočasno začrtajo tudi smerice za bodoče pobude. Občni zbor je bil 16. oktobra v prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu. Udeležili so se ga tudi predstavniki drugih društev in organizacij, ki so na zasedanju tudi spregovorili. V imenu Zveze slovenske katoliške prosvete je nastopil Damjan Paulin, doberdobsko društvo Hrast je zastopal Maurizio Peric, društvo Rupa-Peč Ivo Kovic in kulturno društvo Oton Župančič Tamara Butkovič. Društvu se je za sodelovanje zahvalil predsednik krajevnega rajonskega sveta Marjan Breščak.

O enoletnem delovanju je

poročala Tiziana Zavadlav. Iz poročila je razvidna bogata in razvejana aktivnost, predvsem na zborovskem in dramskem področju. V enoletnem obdobju je dramska skupina nastopila kar s šestimi gledališkimi predstavami in z njimi bogatila marsikatero prireditel v številnih krajih naše dežele, Slovenije in Koroške. Tudi mešani pevski zbor, ki ga vodi David Bandelli, se je krepko uveljavil, imel samostojni koncert in več nastopov na raznih zborovskih prireditvah. Društvo je v domačem kraju poskrbelo za več pobud, od likovnih razstav do dneva slovenske kulture, praznika špargljev in drugo. Izdalo je tudi publikacijo Damjana Paulina o treh pomembnih štandreških duhovnikih Andreju Marušiču, Josi-

pu Kosovelu in Jožefu Žoržu. Prosvetno društvo Štandrež se je tudi aktivno vključilo v vse narodnoobrambne pobude v domači vasi.

Delovanje mešanega zborja je predstavila Tiziana Zavadlav, dramske skupine pa David Vižintin.

Predsednik Dimitri Brajnik je v svojem posegu podčrtal vlogo društva pri ohranjanju slovenske zavesti v domačem kraju in pomembno

vlogo društva pri številnih pobudah za ohranjanje etničnih značilnosti vasi.

Občni zbor je izvolil nov petnajstčlanski odbor, ki ga sestavljajo: Vanja Bastiani, Dimitri Brajnik, Marko Brajnik, Marjan Breščak, Lucijan Kerpan, Jožko Kogoj, Martin Komjanc, Jordan Mučič, Marjo Mučič, Damjan Paulin, Danjela Puja, Saša Quinzi, Božidar Tabaj, David Vižintin in Tiziana Zavadlav.

Viktor Selva v naravi cvetja

V prostorih lokala “Cicchetteria” ob mestnem parku v ulici Petrarca v Gorici so v torek, 14. t.m., odprli razstavo fotografij Viktorja Selve. Na otvoritveni slovesnosti je spregovoril Agostino Colla, predsednik fotografskega krožka CIFI (Posoški fotografski krožek), ki je dal pobudo za razstavo. Selva se predstavlja s ciklom lepih barvnih fotografij iz rastlinskega in živalskega življenja. S fotokamero se zaustavlja pri detajlih cvetličnega razkošja. Selva je tudi član Skupine 75 in zelo aktiven pri

FOTO DP

raznih fotografskih pobudah v domačem Štandrežu in drugih krajih. Večkrat se je že predstavil s samostojno razstavo, udeležil pa se je tudi številnih skupinskih. Rad se prijavlja na razne fotografske natečaje in je bil večkrat deležen nagrad in priznanj tudi mednarodnega značaja.

Predstavitev zbornika poezij Ljubke Šorli v Galeriji Ars

Topel sprejem Tolminskih pesmi

Ob 10-letnici smrti goriške pesnice, učiteljice in kulturne delavke Ljubke Šorli je letos spomladi izšel zbornik, ki vsebuje 75 lirik, posvečenih njenim rodnim krajem, z naslovom *Tolminske pesmi*. Izdali in založili sta ga Založba Branko v Novi Gorici in Založništvo Jutro v Ljubljani v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo.

Kot je na predstavitvi v prostorih Galerije Ars na Travniku v Gorici v petek, 17. t.m., po pozdravu prof. Vide Bitežnik povedal predsednik GMD msgr. Oskar Simčič, je glavno tezo založbe prevzel Branko Lušina, ki je tudi veliko naredil, da je do izida knjige kljub težavam le prišlo. Pesmi je izbral, uredil in spremno besedo napisal Marijan Breclj, z osmi akvareli po oplemenitil Andrej Kosič. "Tolminske pesmi podaljšujejo osebnost pesnice," je povedal msgr. Simčič, saj govorijo o časih in krajih njenega življenja. Zlahkno to kulturnemu srečanju sta dala gledališka igralca Bogdana Bratuž in Anton Petje, ki sta mojstrsko in občuteno recitala vsak po pet pesmi, tako da so stihovi v polnosti zazveli.

Prijateljica goriške pesnice, profesorica na tolminski srednji šoli in dolgoletna ravnateljica tolminske knjižnice prof.

FOTO DPD

Marta Fili, je nato na prisrčen način spregovorila o Ljubki Šorli (1910-1993), življenje katere je bilo polno "dobrote, razdajanja in ljubezni, pa tudi žalosti in ponižanja". "Ljubka Šorli je bila lirik," je rekla, v njej je tlela "prekipevala ustvarjalna sila". Življenje ji je kmalu pokazalo svoj trdi obraz, in vendar "je pesem v njej ostala vedno živa". Čeprav je živevala v Gorici, je ostala Tolminska v njej "živa slika, simbol trdnosti, miru in sreče. O njej je pisala v tihih večernih urah..."

Zbornik *Tolminske pesmi* je dvanajsto delo, ki nosi podpis Ljubke Šorli. Od prve izdaje leta 1932 do leta 1985, ko so

tolminski prijatelji izdali bibliofilsko izdajo *Rumeni kot zlato so zdaj kostanji*, so vse njene pesmi izhajale v zamejstvu; "pot v domovino ji je bila zaprtka..." Nekaj zbirke je izšlo tudi po njeni smrti. "Njene pesmi so močno spevne," je še povedala prof. Fillijeva, "saj so jih poleg moža Lojzeta Bratuža uglasbili tudi drugi skladatelji." Na koncu je govornica izrazila željo, da bi ta "mogočni spev Tolminski" našel pot v zamejske in sploh vse slovenske domove.

O knjigi spregovorila ilustrator Kosič in založnik Lušina, o katerem je prof. Fillijeva povedala, da opravlja "izred-

no pomembno vlogo na Primorskem". Govornica je pred koncem večera spodbudila prisotne - med temi so bili pesničina hčerka in sin, Lojzka in Andrej Bratuž, državni sekretar Republike Slovenije na ministrstvu za kulturo Silvester Gabršček, Filibert Benedetič, Igor Tuta idr. - naj obudijo kak živ spomin na Ljubko Šorli. In res smo slišali nekaj anekdot, ki samo še osvetljujejo pesničino človeški lik. Gabršček je sklenil večer s predlogom, da bi razmislili o morebitnem postopku za beatifikacijo Ljubke Šorli, ki je "pokončno nosila svoj križ", "zaradi njenega lika slovenske žene in kristjanke".

ZA POPLAVLJENCE V KANALSKI DOLINI

Goriške kulturne in druge ustanove pozivajo k zbiranju sredstev v pomoč prizadetim v Kanalski dolini!

PRISPEVALI SO: Amalija Gorjan 50,00 €. Objavljeni darovi števerjanske župnije so bili že oddani župniku v Ukvah.

OBVESTILA

RAZSTAVA OLJ Andreja Kosiča v Kulturnem centru Bratuž bo odprta do 22. novembra med prireditvami.

ŽUPNIJASV. Andreja v Štandrežu vabi na misijonsko popoldne v nedeljo, 26. oktobra. Ob 17. uri bo odprt v župnijskem domu srečolov za misijone, ob 18. uri pa bo v cerkvi molitvena ura za misijonske delavce in njihove dejavnosti.

DRUŠTVO SLOVENSkih upokojencev za Goriško obvešča, da bo martinovanje v nedeljo, 9. novembra, v Dolu v restavraciji Kapriol. Informacije v Križni ulici 3, pri poverjenikih in na tel. 0481 882024.

KULTURNO DRUŠTVO Sabotin in krajevni svet Pevmaštver-Oslavje prirejata 14. jesenski pohod na Sabotin. V soboto, 25. t.m., bo ob 20.30 na sedežu društva v Štavrnu nastopil MPZ Štavrner. Sledila bo predstavitev razstave Umetnine iz bakra (razstavlja Franco Mauro). Večer bo sklenil koncert Vokalno-instrumentalne skupine Zali Rovt Tržič. V nedeljo, 26. t.m., pa bo pohod. Ob 9. uri odhod, ob 10.30 maša ob ruševinah cerkve sv. Valentina. Sledila bo družabnost na sedežu društva.

DAROVI

ZA PASTIRČKA: Ana Frandolič v spomin na Anko Čerčan 32,50 €.

ZA CERKEV na Vrhu: v spomin na Renata druž. Zužič-bratrance 70,00, Ema Muzic 30,00, brat Milan in sestra Zmaga z družinama 50,00; N.N. iz Conegliana V. 5,00 €.

ZA CERKEV v Rupi - za cvetje: druž. Maraž 20,00; Nada Pahor 20,00; Marija Čaudek 10,00 €.

ZAHVALA

Župan in odbor občine Števerjan se zahvaljujeta mladini SKPD F.B. Sedej za čistično akcijo, ki jo je opravila po vaških zidovih, pomazanih ob kolesarski dirki. Občinska uprava si bo obenem v prihodnje prizadevala, da se podobne mazalne akcije ne bodo ponovile.

ČESTITKE

Svet slovenskih organizacij čestita SKD Hrast za 35 let bogatega delovanja in želi veliko uspehov tudi v prihodnosti.

Društvo Hrast iz Doberdoba

35 let nepretrganega delovanja

Slovensko katoliško društvo Hrast prireja ob 35-letnici ustanovitve niz prireditev v počastitev pomembne obletnice nepretrganega delovanja. Dolgoletno delovanje društva bodo člani proslavili v dveh večerih, na katera so vladno vabljeni vsi: v četrtek, 23. oktobra, ob 18.30 bo na sporedu predstavitev brošure na društvenem sedežu za cerkvijo, v petek, 24. oktobra ob 20.30, pa bo slavnostni koncert mešanega pevskega zbora v domači cerkvi.

V prvem od dveh večerov, v četrtek, bo na novem sedežu društva (na Trgu sv. Martina za cerkvijo) ob 18.30 predstavitev priložnostne brošure, ki vsebuje kratak prikaz 35-letne zgodovine doberdobskega društva. Večer bo vodil in brošuro predstavil Igor Tuta, nekdanji ravnatelj slovenskega oddelka deželnega sedeža RAI. Poseben del brošure je posvečen mešanemu pevskeму zboru in njegovim uspehom v zadnjem desetletju, po-

sebej še od leta 1997 dalje. Za glasbeno kuliso četrtekove prireditve bo s svojo harmoniko poskrbel Mirko Ferlan, pevec in pomožni dirigent mešanega zbora Hrast.

Svečanost ob 35-letnici društva bo dosegla višek naslednji dan, v petek. Takrat bo namreč v doberdobski župnijski cerkvi sv. Martina ob 20.30 jubilejni koncert MePZ Hrast pod vodstvom dirigenta Hilarija Lavrenčiča. Doberdobski pevski zbor, ki je v zadnjih šestih letih požel več pomembnih uspehov, bo domači publiko predstavil pester spored polifonskih skladb. Vse pesmi, ki jih bodo doberdobski pevci zapeli na petkovem koncertu, je MePZ Hrast predstavil že na posameznih tekmovanjih od slovenske državne tekmovalne revije *Nasha pesem*, do vsedravnih italijanskih tekmovanj v Vittorio Venetu in Arezzu ter mednarodnega natečaja C. A. Seghizzi.

AČ

Štandrež 2003 / Prva abonmajška predstava Detektiv Megla v izvedbi igralcev s Polzele

Številno občinstvo je v nedeljo, 19. t. m., v štandreški župnijski dvorani Anton Gregorčič hvaležno zaploskalo igralcem gledališke skupine Kulturno umetniškega društva Polzela (Celje), ki so oblikovali prvo predstavo letošnje, tretje, izvedbe abonmaja ljubiteljskih skupin Štandrež 2003 v priredbi Prosvetnega društva Štandrež.

Gostje s Polzele so prvič nastopili pri nas in s tem povrnili štandreškimi igralcem obisk; pri njih je štandreški Dramski odsek gostoval z Grabnarjevo dramizacijo Bevkovega dela *Kaplan Martin Čedermac*.

Gostujoča gledališka skupina ima za seboj dolgo ustvarjalno pot, saj sega njena ustanovitev v leto 1968. Okoli nje se suče precej navdušenec gledališke umetnosti; deset je igralcev, ki jih v zadnjih letih režisersko usmerja Jaka Jeršič (za kroniko: brat igralke Anice Kumrove, dobitnice letošnjega Borštnikovega prstana). Detektiv Megla je njegova trideseta postavitev v polzelski dramski skupini. V zadnjem času se igralci premierno oglašajo vsako drugo leto in z naštudiranimi deli gostujejo v domačem kraju in okoliških društvih. Komedijska enodejanka Detektiv Megla je doživela premiero lanskega oktobra in štandreška je bila njena sedma ponovitev. Vsebina komedijske štrne dreza s humorom puščico v ne ravno čiste posle podeželskega župana in njegovih svetnikov, ki radi vtikajo svoje poželjivo tatinske prste v

občinsko blagajno in bogatijo na njen račun. Glavni protagonist, neodločni in neznačajni detektiv Megla, bi moral zajeti nevarnega političnega nasprotnika, toda po raznih zapletih zaradi zamenjave oseb, in ker politični veter zapiha v drugo smer, se "preganjanec", zaradi zasuka v vrhovih političnih strank, znajde v vlogi novega župana... z istimi koristolovskimi nagibi. Kot se pač navadno, žal, dogaja v resničnem življenju!

Igra je imela še kar hiter tempo, toda režiser bi jo lahko bolj razgibal, upoštevač namige besedila, ki je sicer kazalo kakšno dramaturško hibo. Izmed desetih nastopajočih sta najbolj čvrsto in humorno izrisala svoja lika Igor Pungartnik kot občinski svetnik Petrač, zavrnjen snubač županove hčere, in Franci Uratnik kot župan Andrej. Pohvale so sicer vredni prav vsi, ki so sodelovali pri predstavi, tudi v zakulisju, zaradi njihove ljubezni in navdušene predanosti dramski umetnosti ter neplačnega ljubiteljskega dela, ki zahteva veliko napora, a prinaša tudi mnogo zadoščenja.

Iva Koršič

SCGV Komel: drugo Srečanje z glasbo

Po kvalitetnem in navdušujočem muziciranju Mednarodnega mladinskega orkestra Alpe Jadran, ki je prejšnjo nedeljo v goriškem Avditoriju odprl letošnja Srečanja z glasbo (o tem bomo poročali prihodnjič), je že pred vrati drugi koncert letošnje sezone. Naslov nosi *Nove konsonance ob prehodu stoletja*. Gre za tematsko oblikovan večer, ki nam bo predstavil glasbeno literaturo v Evropi na prehodu 19. v 20. stoletje. Skladbe Debussyja, Skrjabin, Kogoj, Ibarta, Kreneka, Milhauda bodo prikazale dobo, ki je vsestransko prežeta z vznemirljivim vrenjem v iskanju novih izrazov. Večer bodo oblikovali mladi glasbeniki, ki se zbirajo v ArsAteljeju. Glasbeno so se izobraževali na različnih ustanovah v naši deželi, od Gorice do Trsta prek Vidma do Pordenona: Carlo Corazza-klavir, Peter Gus-violina, Neva Klanjšček-klavir, Irene Pace-flavta, Alessandro Tammelleo-oboja, Massimiliano Trovato-klarinet.

Goriška pianistka Neva Klanjšček, ki je pred mesecem uspešno opravila diplomski izpit pod mentorstvom prof. Sijavuš Gadjijeva, bo na koncertu zaigrala skladbo iz diplomatskega programa (Debussy - *Estampes*), s Petrom Gusom pa znani Kogojev *Andante* za violino in klavir. Drugo Srečanje z glasbo bo v soboto, 25. t.m., ob 20.30 v KC Lojze Bratuž.

Društvo Tržič: "Telovadba za vse!"

Društvo Tržič prireja že šesto leto zapored tečaj sprostilne telovadbe za odrasle v telovadnici osnovne šole Duca d'Aosta v središču Tržiča. Tudi letos bo potekala ob sredah od 18. do 19.30, in sicer od novembra 2003 do maja 2004. Tečaj bo vodila strokovnjakinja telesne vzgoje prof. Loredana Kralj. Društvo Tržič želi omenjeno uro telesnega razgibanja razširiti tudi na otroke, od tod naslov *Telovadba za vse*. Prof. Kraljeva ima že vrsto izkušenj s takim "načinom gibanja". O koristi telesne vzgoje "odrasel-otrok" bo govorila na srečanju 29. oktobra ob 17. uri na sedežu društva. K telovadbi so seveda vabljeni tudi starši in njihovi otroci osnovne šole iz Romjana. Za informacije tel. 0481 482015.

Daniela Dupadi razstavlja v Štandrežu

Daniela se je rodila 9. aprila 1962 v Trevisu, kjer tudi biva in deluje. Že v mladih letih jo je bolezen težko preizkusila in že si je mislila, da ji ne bo dano ovrednotiti svojega življenja. Pred leti pa je vzela v roke papir in barvo ter poklonila svoji materi za rojstni dan lasten izdelek. Ne mama ne sama nista verjeli, da ima umetniški talent. Takrat se je začela njena slikarska pot. Umetnica ne riše podob, pač pa izliva na platno barve in jih razpostavlja po občutju svoje notranjosti. Iz svetlobnih in barvnih nians uprizori sporočilo svojega izdelka in mu vdihne dušo, ki jo lahko spoznata rahločutno srce in čisti um.

Razstavo bodo otvorili v soboto, 25. oktobra, ob 17. uri v župnijskem domu v Štandrežu in bo na ogled do nedelje, 2. novembra, vsak delavnik med 17. in 19. uro ter vsako soboto in nedeljo med 9. in 12. uro ter 17. in 19. uro.

SKD HRAST
DOBERDOB

OB 35-LETNICI DELOVANJA DRUŠTVA

vabi

četrtek 23. oktobra 2003

PREDSTAVITEV BROŠURE "OB 35-LETNICI"
na sedežu društva, Trg sv. Martina, ob 18.30

petek, 24. oktobra 2003

JUBILEJNI KONCERT MePZ HRAST
Dirigent Hilarij Lavrenčič
v župnijski cerkvi v Doberdoba, ob 20.30

11

ČETRTEK,
23. OKTOBRA
2003

Odmevna prireditev

Evropski kongres narodnih skupnosti v Pliberku

O 14. evropskem kongresu narodnih skupnosti, ki je potekal 16. in 17. oktobra v Pliberku, bi lahko zapisali, da je bilo značilno iskanje simboličnih dejanj in izjav

Izbira pliberškega Kulturnega doma ni samo logistično ustrezala, ampak je tudi dopolnjevala samo temo kongresa, to je preseganje zgodovinsko obremenjene meje med Koroško in Slovenijo. Kulturni dom v Pliberku se je v nekaj letih uveljavil kot kraj srečanja kulture, športa ter gospodarstva v kraju, ki leži le par kilometrov daleč od tiste državne meje, ki bo postala po vključitvi Slovenije v EU vse manj občutna.

Mag. Vladimir Smrtnik je kot vodja Biroja za slovensko narodno skupnost pri koroški deželni vladi izrazil vprašanje, ali predstavlja vključevanje Slovenije v EU tudi priložnost, da se presežejo zgodovinsko pogojeni stereotipi.

Povezovalka večera mag. Eva Verhnjak Pikalo je poudarila, da je kulturno sožitje že dolgo dejstvo na ravni kulturnih društev, politika pa v tem še vedno zaostaja.

Deželni glavar Jörg Haider je njeno trditev nehote podkrepil, saj je opravičeval mejo kot produkt zgodovinskih dejstev, osebnih doživetij posameznikov in prastraha. Prav tako "razumljivi" so za Haiderja tudi predsodki, saj je do pred dobrim desetletjem na "drugi" strani vladal totalitarni režim. Sicer pa je koroški deželni glavar pozdravil dejstvo, da je sedaj Slovenija demokratična država, s katero tudi Koroška dobro sodeluje. Kot primer za to je navedel izmenjavo arhivskega gradiva. Glede samega manjšinskega vprašanja pa se je Haider zavzel za večjezične radijske oddaje, ki bi odražale trojezičnost regije ter za načelno recipročnost glede manjšinskega vprašanja med Avstrijo in Slovenijo. V zvezi s tem

je predlagal, naj Avstrija in Slovenija še pred pristopom Slovenije v EU podpišeta simbolično deklaracijo, v kateri obžalujeta izseljevanja in druge krivice, ki sta jih občutili manjšini. Omemba, da sta še na obeh straneh dejavne "vednovčerajsne" sile, ki si prizadevajo, da bi iz nerešenih vprašanj naredili skandale, je izzvenelo bolj opomin koroškimi Slovincem, ki na podlagi zakonov in razsodb v zadnjem času dosegajo priznanje lastnih še neujeljenih pravic, kot pa opomin nemškimi domovinskim organizacijam.

Govora avstrijskega predsednika Klestila in Drnovška, ki ga je zaradi nenadne boleznice prebral slovenski veleposlanik na Dunaju Petrič, sta nakazala, da je na koroško stvarnost možno gledati tudi z zornega kota sedanjosti in bodočnosti. Slovenski predsednik Drnovšek je poudaril, da bo kmalu znanje dveh jezikov prednost, obvladovanje več jezikov pa evropska potreba. Prav zaradi tega slovenski predsednik pričakuje, da se bo naslednje leto na Koroškem končno slišal celodnevni slovenski radijski spored in da bo tudi vprašanje dvojezičnih napisov rešeno s konsenzom.

Avstrijski predsednik Klestil je dvojezičnost krajevnih imen tudi sam zavestno udeležal: pri navedbi kraja, kjer je bil kongres, je dosledno navajal dvojezični naziv Bleiburg/Pliberk. V svojem posegu je Klestil poudaril, da je pristop Slovenije v EU velik razlog za veselje, ter poudaril, da bosta drugo leto na Koroškem v rabi pravzaprav dva uradna jezika EU. Tudi Klestil je svoj poseg zaključil z ugotovitvijo, da bo treba še nekatera redka ne-

rešena vprašanja (med katerimi je izpostavil kot Drnovšek prav vprašanje radijske oskrbe kot vprašanje dvojezičnih napisov) reševati z občutljivostjo. Na tem mestu velja omeniti, da so predstavniki NSKS izročili avstrijskemu predsedniku med krajšim sprejemom pred začetkom posveta prav spomenico v zvezi z nerešenim vprašanjem dvojezičnih napisov.

Konsenz in občutljivost do manjšinskega vprašanja pa sta že pred nekaj desetletji razrešila položaj obeh manjšin na nemško-danski meji. V sobotnem seminarjem delu kongresa je poseg dr. Jörgena Kühla, direktorja Danskega inštituta za obmejne študije, postavil v ospredje dejstvo, da pozitivni odnos do manjšin omogoča tudi boljše čezmejno in meddržavno sodelovanje.

Prof. Jože Pirjevec je nato orisal razvoj italijansko-slovenskih kulturnih in obmejnih odnosov. Prvega je pogojeval italijanski večvrednostni "kompleks" do Slovencev, ki je predpostavljala, da so Slovenci pravzaprav barbari, ki se bodo kmalu asimilirali, ozemeljsko vprašanje na slovensko-italijanski etnični meji pa je bilo dokončno razrešeno šele z Osimskimi sporazumi.

Gospodarske in socialne vidike čezmejnega sodelovanja so osvetlili tudi znanstveniki iz Nemčije, Poljske in Ukrajine.

Popoldanski del seminarjskega dela je bil najprej namenjen obravnavi primerjav zgodovinskih raziskovalnih tem na Koroškem in v Sloveniji. O tem sta razpravljala prof. Stefan Karner (Univerza v Gradcu) ter prof. Janez Stergar (Inštitut za narodnostna vpra-

šanja). Karnerjev prispevek se je v bistvu omejil na trditvi, da so jugoslovanske oz. slovenske oblasti izvedle narodno čistko (ethnic cleansing) do nemškega prebivalstva v Sloveniji, Stergarjev poseg pa je osvetlil širšo paleto tem, s katerimi se ukvarjajo slovenski zgodovinarji pri proučevanju skupne zgodovine.

Vlogo narodnih skupnosti v sosedskih odnosih med Avstrijo in Slovenijo sta predstavila dr. Hellwig Valentin (Urad koroške deželne vlade) ter prof. Janko Prunk (Univerza v Ljubljani).

Kongres narodnih skupnosti se je zaključil s skorajda povsem koroško podijsko diskusijo na temo *Skupna prihodnost Koroške in Slovenije v novi Evropi*. Slovensko državo je predstavljala slovenski veleposlanik na Dunaju dr. Ernest Petrič, stališča Enotne liste je zastopal pliberški občinski svetovalec Jurij Mandl, ob njiju pa so svoje poglede nanzali še deželni svetovalci Kaiser (SPÖ), Strutz (FPÖ) in Grilc (ÖVP) ter vodja Heimatdiensta Feldner. Vodja diskusije Vladimir Smrtnik je večkrat moral poseči ne le med debato na podiju, ampak zlasti takrat, ko so diskutantom postavljali vprašanja udeleženci v dvorani.

Zaključek posveta je bil pričakovan: ustrahovanje javnosti pred odpravo meje je še vedno domena desnega spektra koroškega političnega prostora, ostale koroške stranke ter zlasti Slovenija pa pragmatično gledajo v bodočnost, v kateri bosta, kot je izrazil slovenski veleposlanik Petrič, Avstrija in Slovenija ne le sosedi, ampak partnerja.

Peter Rustja

Fotografska razstava

Tin Piernu

Študijski center Nediža je v sodelovanju z Društvom beneških umetnikov v soboto, 18. t.m., odprl v Beneški galeriji v Špetru razstavo, posvečeno Valentinu Trincu, po domače Tinu Piernu, človeku velikega srca, ki se je rodil leta 1922 in umrl leta 1990.

luč, kamor je bilo treba. Na podoban način se je približal fotografiji, ko se je po vojni vrnil iz vojaške službe: z lesenim fotoaparatom, s stojalom, s mehonom, s povečevalnikom, papirjem in kislinami je postal fotograf ter začel ovekovčevati "te žive an te martve", torej vse, kar se je dogajalo v vasi in v okolici.

Njegov arhiv, ki ga hrani družina in ki ga center

Nediža prenaša na računalniške podlage, obsega kakih tisoč "šipic" z obličji žena in mož, z izseki življenja od konca vojne do 70. let.

Danes predstavljajo njegove podobe mesto, ki nas veže na naš izvor, na tisto preprosto življenje, ki ga ni več, ki ga zaznavamo le v teh drobcih, fotografijah preteklosti; kažejo nam realnost, ki je drugačna kot današnja, drugačna kot tista, ki jo narokujejo zakoni izenačevanja, poplitenja želja, strahu, gotovosti, nasprotovanj...

Naj nam bo dovoljeno čisto malo domotožja.

Razstava fotografij Tina Piernu bo na ogled do 20. novembra letos v Beneški galeriji v Špetru vsak dan razen ob nedeljah po sledečem urniku: od 11. ure do 12.30 in od 16.30 do 18.30, v sobotah pa od 11. ure do 12.30.

To velja tudi za Tina Piernovega, Valentina Trinca s Tarčmuna (1922-1990), človeka velikega srca. Zdi se retorika, toda ta oznaka za Tina jasno kaže na človeka, ki je bil vedno pripravljen pomagati vsakomur, ki je njegovo pomoč potreboval, kot zidar, mizar, pleskar, klavec, električar ali fotograf.

Bil je navdušen nad novostmi. Ko so do Tarčmuna pripeljali električno, si je kupil knjigo, jo preštudiral ter pridobljeno strokovno znanje takoj uporabil, da je napeljal

Iz ljubezni...

Dne 16. t.m. zjutraj je sveti oče podpisal apostolsko pismo *Pastores gregis* o nalogah škofov, naslednikov apostolov, v prvih večernih urah pa se je s svečano evharistijo spomnil svoje izvolitve pred četrstoletja. V petek, 17. t.m., sta zbor in orkester iz Leipziga poklonila svetemu očetu koncert, in sicer 9. Beethovnov simfonijo ter Brucknerjevo *Ecce sacerdos magnus*. V soboto, 18. t.m., je na zadnjem dnevu posveta vatikanski državni tajnik kard. Sodano spregovoril o 25 letih papeža Wojtyła v službi miru, nakar je sveti oče drugič nagovoril visoke cerkvene dostojanstvenike, ti pa so mu klicali, naj še dolgo ostane z njimi. Sveti oče je srčno želel, da bi v sklopu teh praznovanj bila razglašena za blaženo mati Terezija iz Kalkute, ustanoviteljica Misijonark ljubezni. Do tega pomembnega trenutka je prišlo v nedeljo, 19. t.m., ko se je v Vatikanu zbralo okrog tristo tisoč ljudi z vseh celin. Nekako povezan z omenjenimi proslavami je

tudi konzistorij, ki je potekal 21. in 22. t.m. in med katerim je sveti oče imenoval 30 novih kardinalov.

ČETRTEK, 16. OKTOBRA
"Naj živi sveti oče!" je nekdo iz petdesettisočglave množice glasno zaklical takoj po maši na Trgu sv. Petra in morje ljudi - sredi katerih sta med številnimi uglednimi osebnostmi sedela tudi italijanski in poljski predsednik, Ciampi in Kwasniewski - je s toplim in dolgim aplavzom izkazalo jubilanu vsa svoja žlahtna čustva. Že prej, med pridigo, ki jo je papež z negotovim glasom prebral le delno, so ga s ploskanjem ustavili kar dvajsetkrat, da bi ga podprli v tem zanj vse večjem naporu. V homiliji se je sveti oče nekako spovedal pred vsem svetom. Ljudje so ganjeno strmeli vanj, ko je priznal, da je 16. oktobra 1978 drhtel od strahu pred veliko nalogo, izbran za 264. Petrovega naslednika. Danes se dobro zaveda, da ga boleten neizprosno šibi, in vendar ne odlaša. "V duhu zrem," je rekel, "dobrohotni pogled Vstalega Kristusa. Čeprav se

zaveda moje človeške krhkosti, me spodbuja, naj z zaupanjem odgovorim kot Peter: 'Ti vse veš, ti veš, da te ljubim.' Nato me vabi, naj do konca sprejem odgovornost, ki mi jo je On sam podelil'. Zato je obnovil svojo obljubo in potrdil, da vsak dan znova podarja svoje življenje Kristusu. Vse vernike in ljudi dobre volje je povabil, naj še naprej molijo zanj: 'Pomagajte pa-

pežu služiti človeku in vsemu človeštvu!" In ponovil je besede, ki jih je izrekel na istem trgu 1. 1978: "Na stečaj odprite vrata Kristusu! Zaupajte v Njegovo ljubezen!"

NEDELJA, 19. OKTOBRA

Drug vrhunec in krona večdnevnega slavlja je bila nedeljska beatifikacija. Mati Terezija - Agnes Gonxha Bojaxhiu - se je rodila v Skopju leta 1910, umrla pa septembra 1997. Kot redovnica je delovala med najbolj ubogimi in zapuščenimi v Indiji. Za največji problem moderne sveta je imela osamljenost in zavrženost ljudi. Leta 1979 je prejela Nobelovo nagrado za mir, ki jo je sprejela v imenu "nezaželenih in ne ljubljenih ter ljudi, za katere nihče ne skrbi". Ustanovila je red Misijonark ljubezni; okrog 4.500 redovnic nadaljuje danes njeno delo skupno s kontemplativno vejo kongre-

gacije (100 redovnic), z aktivnimi (400) in kontemplativnimi (30) brati ter patri misijonari (25) in številnimi prostovoljci po več kot 700 domovih v več kot 130 svetovnih državah. Mati Terezija, "kontemplativna v akciji," je z rožnim vencem v roki in materinskimi nasmehom skoraj 50 let negovala bolnike in umirajoče, gobavce in zapuščene otroke, brezdomce in okužene z virusom HIV. Za beatifikacijo so prišle na Trg sv. Petra delegacije predsednikov, ministrskih predsednikov, političnih osebnosti, pravoslavcev in muslimanov, misijonarjev in redovnic ter redovnikov iz številnih držav; ob oltarju je sedelo 3.000 njenih ljubljenih revežev. Poleg vseh teh je trg in bližnje ulice preplavilo okrog 300 tisoč ljudi. V latinščini je sv. oče prebral razglasitev blaženosti in povedal, da bo praznik bl. matere Terezije na dan njene smrti, 5. septembra. Obred je bil zelo svečan in pisan, saj so ga obogatile molitve v številnih jezikih, pa tudi indijski plesi.

Praznični dan so v nebu nad Rimom sklenili ognjeme-

ti, ki jih je sv. očetu poklonila v voščilo rimska občinska uprava. Janez Pavel II. se je prikazal na oknu, pozdravil prisotne in se zahvalil rimskemu županu ter "ljubemu mestu" za prijetno presenečenje.

SKLEP

Sv. oče je dal novo podobo vodenju Cerkve. V sodobni družbi neutrudno govori o vrednotah in dialogu, o brezkompromisni potrebi po miru, o ciljih političnih in gospodarskih struktur v svetu, ki mora temeljiti na odpuščanju in pravičnosti. Še ima kaj povedati, saj ni le visok predstavnik krščanstva, temveč glasnik človekovih pravic, "vest človeštva", ki presega zemljepisne, politične in kulturne meje. Njegova verodostojnost izhaja iz globoke molitve in zadržanosti v odnos s Kristusom. Odtod njegova moč, da kljub svojim fizičnim mejam prenaša nečloveške napore in ritme. Vse to za Kristusa.

Ko je nekdanji rekel materi Tereziji, da bi tega, kar dela ona, ne delal za vse zlato na svetu, je ona odgovorila: "Tudi jaz ne. To delam za Kristusa."

Vstop v EU v nekaterih okoljih vzbuja zaskrbljenost

Zahvale in priznanja papežu Janezu Pavlu II. tudi za njegovo naklonjenost Sloveniji

Več kandidatov za novega predsednika SLS, stranke, ki se pripravlja na izredni kongres

V Sloveniji so javna občila namenila veliko informacij, komentarjev in drugih prispevkov papežu Janezu Pavlu II. ob petindvajseti obletnici njegove izvolitve. Ta jubilej je spričo svojega pomena in razsežnosti vzbudil tudi največje zanimanje javnosti, kar je bilo pričakovati tudi zato, ker je sveti oče zmerom izkazoval veliko naklonjenost Slovincem. Vatikan je med prvimi priznal samostojno državo Slovenijo, dvakrat pa jo je tudi obiskal, in sicer 1996. in 1999. leta.

Koprski škof Metod Pirih je v koprski stolnici 16. t.m. vodil slovesno zahvalno mašo ob 25-letnici službovanja papeža Janeza Pavla II. Obred je neposredno prenašal tudi Radio Ognjišče. V novi številki slovenskega katoliškega tednika *Družina* so objavljena mnenja nekaterih znanih Slovencev o poglavarju katoliške Cerkve. Igralec Boris Cavazza je dejal, da papeža Janeza Pavla II. zelo spoštuje, "predvsem zaradi njegove neizmerno trdovratne vzdržljivosti v oznanjanju evangelija po širnem svetu ter si resnično zasluži svetniški sij". Časnikarka državne TV Rosvita Pesek je o papežu dejala, "da je izjemen poliglot, saj maše bere v enajstih jezikih, je filozof, svetovni popotnik, intelektualec v najširšem smislu, z izrazitim čutom za socialno problematiko". Darija Krhin, sestra reda notredamk, je svetega očeta štirinajst let spremljala na njegovih poteh. Pravi, da je Janez Pavel II. "papež, ki so mu enako pri srcu revni ljudje v afriški kolibi ali pa voditelji držav". Šolska ravnateljica

Melita Kordeš je v obdobju papeževanja slavljena odrasčala, srečanja z njim pa so jo "navdihovala ter spodbujala za rast v veri".

ljenje na križu, dve tisočletji po Kristusu".

Dnevnik *Delo* je 16. t.m. papežu namenil tudi celo notranjo stran. Dr. Ivan Jurko-

Janez Pavel II. med obiskom v Sloveniji maja 1996

Največji slovenski dnevnik *Delo* je 16. t.m. namenil uvodnik na prvi strani z naslovom *Četrta stoletja Karla Velikega*. Napisal ga je rimski dopisnik omenjenega časnika Tone Hočevar. V zapisu je poudaril, "da Janezu Pavlu II. priznavajo izjemnost v mnogokaterih vlogah, ki jih je odigral na svetovnem odru. Vse vloge so bile glavne, nobena stranska. Karel Wojtyła je ena največjih, najizrazitejših osebnosti burnega in prelomnega dvajsetega stoletja. Tudi začetek tretjega tisočletja je že zaznamoval. Njegovo telesno trpljenje, ki ga po medijih skrajno od blizu spremljajo in podoživljajo katoliške množice po vsem svetu, je dejanje vere. Kristusovo trp-

vič, apostolski nuncij v Belorusiji, je v svoji oceni svetega očeta tudi zapisal, "da je javno mnenje do njegovega moralnega učenja postalo bolj oddaljeno in neredko zajedljivo kritično. Kljub temu pa sem prepričan, da bo sedanji pontifikat postal globoko zapisan v človeško zgodovino, tudi zaradi papeževe duhovne razsežnosti in moralnih resnic, h katerim je pozival človeštvo."

Ob 25-letnici pontifikata je v mariborskem dnevniku *Večer*, 18. t.m., daljši komentar napisal rimski dopisnik časnika, Stojan Spetič. Vsebinsko je razvidna že iz naslova, ki se glasi *Starec in njegov križ*, in iz podnaslova nad naslednjim besedilom: Karol Woj-

tyła se je boril proti nacizmu in komunizmu, na piko je vzel tudi kapitalizem, ki človeku odvzema dostojanstvo in svobodo. Postal je dosleden zagovornik miru in nasprotnik vojne.

EVROPSKA KOMISIJA O PRIHODNOSTI PRIHODNIH ČLANIC EU

V Sloveniji pričakujejo, da bo tudi zadnje poročilo o pripravljenosti prihodnjih desetih članic za vstop v EU za nas ugodno. Slovenija je tako intenzivno in vsestransko vpleta v ta prostor, da zanjo izven povezave ni druge možnosti oz. alternative. Pa vendar v nekaterih okoljih obstaja zaskrbljenost o tem, kako bomo uspevali in se razvijali v novih razmerah. Kritični so zlasti v gospodarstvu, saj s tistim, kar ugotavljajo strokovnjaki, da namreč samo polovica slovenskih podjetij zmoro tekmovanje z EU, ne moremo biti zadovoljni. Okoli 30% podjetij ima že sedaj težave, petina pa jih je pred stečajem. Poročilo evropske komisije o pripravljenosti prihodnjih članic povezave bo objavljeno 5. novembra.

V SLS, najstarejši slovenski politični stranki, se pripravljajo na izredni kongres, ki bo 15. novembra v Rogaški Slatini. Sedanji predsednik Franci But, ki je tudi minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ne bo več kandidiral.

Med njegovimi nasledniki se omenjajo dr. Janez Podobnik, sedanji pravosodni minister Ivan Bizjak in tudi dr. France Arhar. Le-ta v stranki sicer nima večje podpore.

Marjan Drobež

Opozorila društva in sindikata slovenskih novinarjev

Kljub pogojem izredno težko do redne zaposlitve v medijih

Na t.i. sivem trgu je od 700 do 900 novinarjev, od katerih mnogi izpolnjujejo pogoje za redno zaposlitev

V Sloveniji sta društvo in sindikat novinarjev (časnikarjev) ob pripravah na novinarske dneve 2003, ki bodo od 23. do 25. oktobra v Ankaranu, opravila analizo stanja in nerešenih problemov v omenjeni zelo pomembni dejavnosti. Gre za aktualne zadeve, kot so plače, ki so v večini časopisnih in drugih podjetij prenizke, tako da zaostajajo za plačami učiteljev, zdravnikov, ali sodnikov, torej primerljivih poklicev. Nadalje ugotavljajo primere, da se posamezni časnikarji ukvarjajo tudi s pisanjem oglasov ali drugih plačanih sporočil, kar je v nasprotju z veljavnimi predpisi, etiko in kodeksom v časnikarstvu. Takšni primeri so zaskrbljujoči, saj javna občila lahko izgubijo vso verodostojnost, če se meja med novinarskim prispevkom in oglasom zabriše.

Najbolj negotov pa je status novinarjev. V mnogih podjetjih bodisi kršijo ali pa na razne načine izigravajo določilo, da ima časnikar, ki svoje delo redno opravlja, njegovo delovno mesto pa ima vse elemente redne zaposlitve, tudi pravico do take redne zaposlitve in ustreznega statusa. O tem je predsednik sindikata novinarjev Slovenije Iztok Jurančič, v posebni številki glasila društva novinarjev, ki je izšla pred novinarskimi dnevi v Ankaranu, navedel nekaj zelo vznemirljivih podatkov. Lani je, denimo, v Sloveniji redno zaposlitev dobilo 40 novinarjev, tako da je bilo ob koncu leta skupaj 1581 redno zaposlenih v tej stroki.

"Obstaja pa zelo obsežen sivi trg novinarskega dela, na katerem je po oceni društva novinarjev Slovenije od 700 do 900 ljudi, kar je naravnost grozljiva številka. Med novinarji, registriranimi ali pa ne, je veliko takih, ki delajo za en sam medij, zanj opravljajo delo povsem primerljivega obsega z redno zaposlenimi, pa nimajo pogodb o zaposlitvi. Zgodilo se je, da so delodajalci odpovedali pogodbe za določen čas, potem pa novinarjem niso dali novih, ampak so jim ponudili povsem nezakonite avtorske pogodbe, ki sploh ne morejo štiti novinarskega pogodbenega dela."

Društvo novinarjev in sindikat le-teh proti kršilcem zakona o medijih, kolektivnih pogodb in statutov časopisnih podjetij, napovedujeta ukrepe in prijave pristojnim državnim organom. Kršitelji bodo morali plačevati kazni, nekaterim podjetjem celo grozi izbris iz registra medijev. Izvajanje predpisov o zaposlovanju bodo ugotavljale inšpekcije. Prve tožbe so bile že vložene in tudi dobljene. Tožbe prihajajo tako iz velikih kot tudi malih medijev. V uvodniku posebne številke glasila društva novinarjev Slovenije, ki je izšel z naslovom *Optimizem!*, je zapisano, "da se tudi delodajalci začenjajo zavdati, da so ga s tezo, da so novinarji le strošek, polomili. Toliko škode že dolgo niso naredili, pa ne novinarjem, temveč podjetjem in zavodom, ki jih vodijo."

M.

Primorsko dramsko gledališče / Druga premiera sezone 2003/04

Izvrstno Tauferjevo tolmačenje Beckettovega čakanja

Na odru Primorskega dramskega gledališča je v četrtek, 16. t.m., premierno zablestela odrska postavitev Beckettovega dela *Čakajoč Godota*, ki je svojo ambientalno premierno izvedbo dočakala preteklega julija na sečoveljskih solinah pod okriljem Primorskega poletnega festivala v režiji Vita Tauferja, enega izmed najboljših in iskalsko svežih slovenskih režiserjev. Tedaj so jo obsuli z laskavimi pohvalami in marsikdo jo je ocenil kot najboljšo predstavo letošnjega PPF.

Samuel Beckett (1906-1989), Nobelov nagrajenec, po rodu iz predmestja Dublina, je živel in ustvarjal v Parizu. S svojim dramskim opusom je postal eden od utemeljiteljev t. i. gledališča absurda, ki v nelogičnih, absurdnih vsebinah kažejo na usodno brezizhodnost posameznika v družbi, zaznamovani s popolno praznino in nihilizmom

ob razpadu duhovnih in moralnih vrednot. Njegova najbolj značilna drama je prav *Čakajoč Godota*, ki je bila prvič uprizorjena v Parizu l. 1953. Natanko po petdesetih letih se je v vsej svoji polnosti in jedki sporočilnosti zaskrila pod taktirko Vita Tauferja, v slovenskem prevodu Aleša Bergerja in narečni predstavitvi igralca Danijela Malalana.

Vito Taufer je pred nekaj sezonami v PDG mojstrsko zrežiral Beckettovo delo *Konec igre*, ki je bilo nagrajeno na Borštnikovem srečanju. Za to ponovno srečanje z njim in z njegovo zagonetno, brezčasno izpovednostjo je Taufer izbral štiri enkratne komedijantske "figure" iz PDG, Iztoka Mlakarja, Radoša Bolčina, Primoža Pirnata in Iva Barišiča. Boljše izbire bi seveda ne mogel narediti. Glavna protagonist, stara prijateljca z družbenega obrobja, malce omejenega Estragona-

Gogo in bolj osveščenega "filozofa" Vladimirja-Didija, ki potrpežljivo čakata Godota, o katerem seveda ne vesta nič, a jima predstavlja rešitev iz njunega "trpnega stanja", sta izredno plastično izrisala Radoš Bolčina in Iztok Mlakar in pri tem po režiserjevem navdihu izpostavila trpke humorne nianse. Gledalec bi moral imeti več parov oči, da bi nenehno hkrati sledil obe, njuni izbrušeni obrazni mimiki, poudarjajoči izgovorjene besede, pa tudi pavze, polne neizrečenih misli, prežetih z izkušnja bednega tuzemskega ždenja, proti kateremu se borita in ga skušata na različne načine zapolniti in osmisliti. Že sama njuna pojava, motrenje, trzanje, smeh vzbujajoča hoja so tesno ujeli pozornost gledalca. Njima, ki se izražata v zelo posrečeni barvitosti tržaško-kraškega narečja, stojita nasproti bogat sebičnež in ob-

jestnež, popotnik Pozzo (s svojo "zavaljenostjo" obremenjeni Primož Pirnat), in njegov kot tovorno živinče, pohlevno vpreženi Lucky, v "presušeni" telesnosti Iva Barišiča, ki govori v knjižnem jeziku.

Vse se je v predstavi natančno premišljeno in preudarjeno (tudi izvorna glasba Igorja Leonardija) prelevilo z groteskno absurdnostjo in eksistencialno filozofskim razmišljanjem, ki sega do najglobljih meandrov naše biti.

Mojstrska odrska postavitev je odkrila nove prostorske dimenzije, v katerih sta sporočilnost in žar ostala neskaljena. Nekaj mediteranske širine in nebesne prostranosti je Taufer vnesel vanjo z na veliko platno projiciranimi, belimi, po svetli sinjini plujočimi oblaki.

Še natančnejši in izčrpnjši opis odrske postavitve ne more odtehtati njene originalnosti in pretanjene domiselnosti. Treba si jo ogledati, doživeti in vsrkati vase, le tako se bo razživila v naši zavesti v vsej svoji močni izpovednosti.

Iva Koršič

Trentarji obujajo tradicionalna opravila

Zažgali apnenico

V začetku oktobra so na Logu v Trenti domači mojstri pridelave žganega in gašenege apna svečano zažgali obnovljeno apnenico. S tem so številnim domačinom, zlasti mlajšim, pokazali, kako so včasih pripravljali apno za beljenje stanovanjskih prostorov in zidavo. Apno pa so Trentarji še do srede šestdesetih let pripravljali tudi za prodajo nekdanjemu bovškemu Remontnemu gradbenemu podjetju, je po pravi apnene kope povedal domačin Ivan Zorč, ki je potem še z dvema domačinoma bedel nad uravnoteženim ognjem v kopi kar cel teden.

Ob tej otvoritvi je vodja INFO središča Triglavskega narodnega parka v Trenti, Marko Pretner, poudaril, da je med njimi že nekaj let tlela želja, da bi to tradicijo obnovili, da mlajši rodovi ne bi pozabili starih opravil iz spoštovanja do prednikov in da bodo to znali originalno pokazati tudi obiskovalcem te doline od drugod. V apnenico so zlo-

žili okoli 40 ton pripravljenege kamenja in porabili okoli 50 m³ suhih drv. Kljub slabemu vremenu je žganje kamenja in praznjenje kope trajalo le en teden, kot so napovedali. Vsi zainteresirani so ga ta dan "za med" odpeljali domov.

Letošnjo kopo so skupaj pripravili izkušeni domačini: Ivan Zorč-Čuwt, Franci Gašperčič-Čuwt in Jože Mihelič-M'tičč. Zažig apnenice je bil zares svečan dogodek, udeležili so se ga skoraj vsi Trentarji, zlasti šolarji. Prav zanje pomeni obujanje teh tradicionalnih opravil obenem obujanje korenin, iz katerih so rasli in pokazali svojo genialno sposobnost preživetja v tako skromni pokrajini vsi njihovi dosedanji rodovi, saj glavnih dobrin (rudokopa, lova in gozdov) niso bili lastniki sami.

Svečanost prireditve je še posebej povzdignil domači pevski zbor Triglav, dobro voljo in dobrote pa je pripravil Klub trentarskih žena.

MM

ZAVAROVALNIŠKI KOTIČEK

Stojan Pahor

Avtomobilsko zavarovanje (1)

Avtomobilsko zavarovanje je po zakonu dolžan skleniti lastnik motornega vozila pred uporabo v prometu. Ta posebna oblika zavarovanja je potrebna za poravnano škodo, ki jo avtomobili nenamerno povzročijo drugim osebam (telesne poškodbe, prizadeto zdravje ali smrt) ali stvarjem (druga vozila, objekti, osebne stvari drugih udeležencev). Poleg kritija avtomobilske odgovornosti lahko zavarovalna pogodba vsebuje dodatna kritija (npr. krajo in požar vozila, kasko, civilna odgovornost potnikov, itd.), ki niso obvezna. V sklopu dodatnih kritij posebna pozornost velja za nezgodno zavarovanje voznika. Pri obveznem avtomobilskem zavarovanju so namreč zavarovani vsi udeleženci v prometni nesreči, razen šoferja.

Minimalna zavarovalna vsota (it.: *massimale assicurato*) za kritje avtomobilske odgovornosti je po zakonu določena na višino 800.000,00 €. Izkušnje sicer kažejo, da ta vsota v nekaterih primerih ni bila dovolj. Zavarovalna družba plača škodo drugi osebi, vendar primanjkuje vsoto izterja od pogodbenika. Slednjemu se zato priporoča, da se zavaruje za višje zneske (vsaj 1.500.000,00 €).

Avtomobilsko zavarovalna pogodba traja največ leto dni. Ob zapadlosti se navadno rok trajanja avtomobilsko podaljša še za leto dni. Vsekakor pogodbenik ima možnost, da mesec dni pred zapadlostjo da odpoved s priporočenim pismom.

V zadnjih letih marsikatera zavarovalna družba v skladu z evropskimi normativi tega ne zahteva.

Pri določanju premije za obvezno avtomobilsko kritje se v glavnem upoštevajo naslednji rizični faktorji: tehnične lastnosti vozila (konjske moči), starost in spol zavarovanca, rizičnost območja, število prevoženih kilometrov v letu dni, tip pogona (bencin ali dizel), višina zavarovalne vsote in premijski razred (it.: *classe di merito*). Največje premije plačujejo novopečeni vozniki moškega spola, ki si privoščijo velik in udoben avtomobil (preko 2000 CC) z dizelskim pogonom.

Premije so tudi odvisne od tipa tarife, ki jo izbere pogodbenik. Slednji lahko izbira med tarifami *bonus/malus*, s franšizo ali mešano tarifo (*bonus/malus+franšiza*). V prvem primeru zavarovanec štarta iz premijskega razreda 14. Ob odsotnosti škodnih dogodkov se to število vsako leto niža za 1 enoto, kar posledično vpliva na znižanje letne premije. V obratnem primeru se to število zviša za 2 enoti z vsemi posledicami na letno premijo. V drugem primeru zavarovanec plača za iste rizične faktorje nižjo premijo, vendar v primeru prometne nesreče je del škode (franšiza) v njegovo breme. Značilnosti bodisi tarife *bonus/malus* kot s franšizo združuje mešana tarifa, ki jo sicer ponuja zelo omejeno število zavarovalnih družb.

Zgonik / Zadruga kraška banka

Družbena odgovornost poslanstvo ZKB

Izšla je tudi priložnostna publikacija, v kateri so nazorno predstavljeni vzgibi, ki so upravni odbor pripeljali do zapisa družbenega obračuna, ter vsi družbeni segmenti, ki jih je ZKB podprla.

Zadruga kraška banka je v nedeljo, 19. t.m., v zgoniškem športno kulturnem centru javno predstavila prvo bilanco družbenega učinka za poslovno leto 2002, ki jo je izdelala, da bi natanko presodila družbeni vidik v dejavnosti podjetja in preverila, ali je opravljeno delo v skladu s statutarnimi cilji. Družbeni obračun ima namreč namen, da posreduje vesti glede institucionalne ureditve Zadruga, njene vrednote in njihovo skladnost s sprejetimi izbirami ter da pove, koliko je banka dejansko prispevala k razvoju družbe in pristo-

FOTO KROMA

ni poslih in storitvah s ciljem, da se izboljšajo njihove moralne, kulturne in gospodarske razmere. Pri tem se opira na načelo vzajemnosti brez špekulativnih ciljev. ZKB je namreč različna od večine bančnih subjektov, ker pozna problematiko prostora, na katerem deluje, saj je edina banka lokalnega značaja, kar pomeni, da je kot taka tesno povezana z gospodarstvom svojega ozemlja, saj po eni strani nudi finančne storitve krajevni skupnosti, po drugi pa zbrana sredstva ponovno investira v lokalno gospodarsko in družbeno rast. Del svojih rezultatov torej vrne ljudem, ki ji zaupajo in v katere tudi sama zaupa. Strokovnost in učinkovitost se tako plodno spajata s solidarnostjo in z družbeno od-

govornostjo, ki sta od nekdaj vodilo bančnega zavoda. Upravitelj Adriano Kovačič in ravnatelj ZKB Klavdij Brajnik sta polni dvorani podrobno obrazložila, kako pravzaprav bogastvo, ki ga ustvarja ZKB, ostane na teritoriju. Prvi se je zaustavil predvsem na pomenu, ki ga ZKB daje svoji navezanosti na prostor in njegove ljudi, kar ni samo geslo, temveč konkretno ravnanje ZKB in gre od nakazovanja neposrednih denarnih prispevkov v dobrodelne namene, pokroviteljstev in darovanja proizvodnih sredstev ter brezplačnega dodeljevanja uporabe prostorov do drugih storitev, ki pomagajo krajevnim upravam, podjetjem, šolam, društvom in župnijam, da urednijo svoje načrte. Ne sme-

mo pa mimo velike vloge, ki jo odigra pri zaposlovanju, saj je leta 1954 štela enega samega uslužbenca, danes pa daje delo 90 osebam, med katerimi je veliko mladih. Glavni nosilci interesov so poleg sodelavcev najprej zadrugaški člani (do konca leta 2002 je njihovo število naraslo na 1200, 99% letih pa živi v Tržaški pokrajini), nato njeni klienti in ne nazadnje širša ter krajevna skupnost. Ravnatelj Brajnik je posredoval o tem nekaj pomembnih podatkov: leta 2002 je ZKB dala na

razpolago krajevnim skupnostim 212.665 evrov (preko 410 milijonov lir) in tako omogočila nad 180 pobud kulturnega, umetnostnega, okoljevarstvenega, športnega, zdravstvenega in skrbstvenega značaja. S pregledom knjigovodskih postavk v družbenem ključu pa je bila določena tudi dodana vrednost ZKB (oz. sposobnost banke, da ustvari bogastvo in ga porazdeli med nosilce interesov), ki je leta 2002 znašala 8.924 tisoč evrov.

Da je ZKB pozorna in poslušna spremljevalka krajevnega življenja, je bilo razvidno tudi iz posegov, ki so se zvrstili po uradnem delu večera in so bili polni zahval ter voščil za nadaljnje uspehe "naše banke".

Alenka Hrovatin

SLOVENIJA

Naložbe v splošni bolnišnici "dr. Franca Derganca" v Šempetru pri Gorici

V petih letih milijarda tolarjev za novo medicinsko opremo

Zagotovila o usklajenem delovanju bolnišnic v Šempetru pri Gorici in v Gorici, po sprejemu Slovenije v Evropsko unijo

V splošni bolnišnici "dr. Franca Derganca" v Šempetru pri Gorici uspešno izvajajo načrte za popolno prilagoditev njenega delovanja potrebam, nalogam in možnostim, ki bodo nastale po 1. maju 2004, ko bo Slovenija postala polnopravna članica EU. O tem sta na srečanju s časnikarji pred dnevi govorila direktor te osrednje zdravstvene ustanove na Goriškem dr. Darko Žiberna in njen strokovni direktor dr. Martin Šinigoj. Ponočila sta, da bolnišnica že dolgo sodeluje s splošno bolnišnico v Gorici, bodisi pri zdravljenju in oskrbi bolnikov kot tudi pri izmenjavi izkušenj in znanja med zdravniki v obeh ustanovah ob slovensko-italijanski meji. Sodelovanje pa se bo bistveno razširilo in sprostilo z od-

FOTO DPD

pravo upravnih in drugih ovir, kar bo omogočilo članstvo Slovenije v evropski povezavi. Pacienti iz obmejnih krajev na Goriškem (a tudi od drugod v Sloveniji oziroma Italiji), se bodo po 1. maju brez zadržkov oziroma

postopkov lahko prosto odločali o tem, kje se bodo zdravili, v bolnišnicah v Šempetru pri Gorici ali v Gorici, in nemara tudi v Trziču (Monfalcone). "Pri tem bolnišnici ne bosta tekmovali pri pridobivanju pacientov, tem-

več bosta sodelovali, tudi glede na diagnoze posameznih primerov", je zagotovil predstojnik šempetrske bolnišnice dr. Darko Žiberna, ki so mu pred kratkim obnovili mandat direktorja.

V šempetrski bolnišnici, ki izvaja zdravstvene storitve za okoli 120.000 prebivalcev Goriške, so v zadnjih letih posodobili velik del medicinskih aparatov in druge zdravstvene opreme, tako da se je ta ustanova uvrstila med najbolj opremljene območne (regionalne) bolnišnice v Sloveniji. Nedavno so javnosti predstavili obnovljeno dvoglavo SPECT gama kamero, ki omogoča večje število in tudi bolj natančne oz. kakovostne nuklearno-medicinske diagnostične preiskave. Nuklearna medicina ima v tej bolnišnici že dolgo tradicijo. S takimi preiskavami so začeli med prvimi v Sloveniji, zdaj pa tudi na nuklearno-medicinskem področju sledijo napredku medicine. Oddelek za nuklearno medicino in endokrinologijo vodi dr. Anton Zajc, specialist internist.

Bolnišnica je v zadnjem času nabavila tudi najmodernejši aparat za pregled pljuč in kosti.

liih petih letih torej znašal okroglo milijardo tolarjev. Sredstva zberejo iz raznih virov. Del denarja prispeva bolnišnica iz svojih prihodkov, največji delež pa pomenijo prispevki (donacije) gospodarskih družb ter javnih podjetij in ustanov z območja Goriške.

V šempetrski bolnišnici vložijo v posodobitev medicinskih aparatov in druge opreme za čimbolj uspešno zdravljenje bolnikov vsako leto okoli 200 milijonov tolarjev. Skupni znesek takih namenskih naložb je v pretek-

M.

Vipavska vinska cesta

Vinski hrami Vipavske doline vabijo

Vinogradniki, kletarji in vinarji Zgornje Vipavske doline bodo obiskovalcem, predvsem pa vsem ljubiteljem odlične vipavske kapljice letos že peto leto zapored na široko odprli vrata svojih hramov. V sklopu prireditve, ki potekajo med praznikom sv. Martina in Božičem, se bodo ob koncu tedna predstavila naselja in vasi s svojo kulturo, umetniško in seveda predvsem s svojo vinsko ponudbo.

7. in 8. novembra bodo hrami odprti v Velikih Žabljah, Gradišču nad Vipavo, Gabrjah in v Vrhpolju. Na

dan svetega Martina, 11.11., bodo kleti odprte na Brjah in pri Sv. Martinu nad Brjami. Od 15. do 16.11. bodo ljubitelji vina gostile vasi Vrtovin, Lozice in Selo, 22.11. Budanje, 29. in 30.11. Slap in Črniče, 6. decembra bodo ljubitelji vina odšli v Orehovo, Podbreg in v nekdanji Šembid in današnji Podnanos, 12. in 13. decembra pa bodo hrami odprti v Krizu, Lokavcu in na Planini.

Geslo pobude vipavskih kletarjev je: "Vabljeni na Vipavsko, da skupaj nazdravimo burji in soncu porojenemu vinu!"

GORIŠKA / TRŽAŠKA

Pomembni spravi slovesnosti v Zgornji Branici in v Rižarni

Za spravo in mir

Minulo soboto, 19. t.m., je goriško Združenje Concordia et Pax, ki deluje na krščanskih temeljih in je čezmejnega pomena, saj povezuje Goričane in vse ljudi dobre volje z obeh strani meje, priredilo vsakoletno, danes že tradicionalno, spravno slovesnost pod nazivom Steze spomina.

Prireditelj je bila na dveh krajih trpljenja, kjer je med drugo svetovno vojno prišlo do hudih nasilnih dejanj, saj so udeleženci v prvem popoldnevu obiskali v Zgornji Branici na slovenskih tleh kraj, kjer so partizani umorili štiri člane znane vipavske Brecljeve družine, nakar so udeleženci odšli v Rižarno, kjer je bilo med drugo svetovno vojno zloglasno nacistično uničevalno taborišče, v katerem je bilo največ žrtev slovenske, hrvaške in judovske narodnosti.

Obe spominski slovesnosti sta potekali v duhu sprave in miru, kot se tudi samo Združenje imenuje, in organizatorji so letos zapisali, da so se za izbiro krajev trpljenja odločili "iz želje, da se spomnimo družin, ki so bile tako kruto in nečloveško prizadete, ter obenem obiščemo in se poklonimo krajem trpljenja in smrtne groze. S tem želimo ponovno priznati in potrditi enkratno in nedotakljivo dostojanstvo človeške osebe, ki je bilo poteptano z ideološkim sovraštvom in uničevalno slo".

Vsakoletno, že tradicionalne spravo srečanje na krajih trpljenja v naši deželi in v bližnji Sloveniji ima izrazito globok krščanski in širši človeški značaj, kar se kaže tudi v bogoslužju, ki ga zbrani na krajih zločinov opravijo. Letos je v Zgornji Branici na kraju zločina bogoslužne molitve za rajne in za spravo ter mir med ljudmi vodil koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak, ob

njem je bilo več duhovnikov, med njimi član Brecljeve družine, g. Bogomil Breclj, nabrežinski župnik, nadškofov vikar v Gorici msgr. Adelchi Cabas, solkanski župnik msgr. Vinko Paljk in vrsta drugih slovenskih in italijanskih duhovnikov. Nekaj zgodovinskih dejstev je v Branici povedala zgodovinarica Nataša Nemeč, predvsem pa je bila slovesnost trenutek razmisleka in molitve, da se podobne tragedije ne bi več dogajale.

Kaplan italijanske partizanske brigade Osoppo med drugo svetovno vojno Redento Bello in komisar takratne divizije Garibaldi-Natisone Gianni Padovan sta s svojo prisotnostjo in nagovorom srečanje še poglobila, saj sta izpostavila predvsem dejstvo, da je bila vojna čas nasilja, medtem ko mora biti današnja doba čas sprave in miru, iskanje novih, prijateljskih vezi med ljudmi in seveda različnimi narodi ob meji.

Senator Miloš Budin, predsednik goriške pokrajinske uprave Giorgio Brandolin, komenski župan Uroš Slamič, števerjanski župan Hadrijan Corsi ter drugi predstavniki krajevnih uprav so se udeležili srečanja v Zgornji Branici, senator Miloš Budin tudi sprave slovesnosti v Rižarni v Trstu, kjer sta bila med drugimi krajevnimi veljaki prisotna tudi predsednik deželnega sveta F-Jk Alessandro Tesini, ter poslanec Marjetice Franco Brussa.

Poslanice in pozdrave so udeležencem sprave slovesnosti poslali predsednik Komisije Evropske unije Romano Prodi, predsednik Državnega zbora Republike Slovenije Borut Pahor, podpredsednik italijanske zbornice Clemente Mastella in poslanec Luciano Violante.

V Rižarni so se vidni predstavniki družbenih, političnih in verskih krogov spomnili nasilja med drugo svetovno vojno. O zgodovini prostora trpljenja, ki stoji v rajonu Svete Sobote, je spregovoril zgodovinar Raoul Pupo. Tržaški škof Evgen Ravignani je na spravi slovesnosti poudaril dejstvo, da je treba spomin varovati; moramo pa se tudi otreseči vsega, kar bi lahko privedlo do ponovnega sovraštv. Tržaški škof je v svojem nagovoru še dodal, da bo prav v Rižarni potekala slovesnost ob zaključku postopka za beatifikacijo p. Placida Corteseja: le-ta je bil redovnik, ki je za časa vojne pomagal judovskemu narodu in političnim preganjanjem. Tudi p. Corteseja so nacistične sile umorile v našem mestu. Prisoten je bil tudi podpredsednik obrambne komisije poslanske zbornice Massimo Brutti, ki je v svojem posegu izrazil misel, da nas mora spomin voditi v prihodnosti.

Obeh spravnih svečanosti sta se udeležila tudi glavna pobudnika sprave v Porčinju, kaplan "ozopovcev" Redento Bello in Vanni Padovan.

Goriška alpinistična odprava v Peru'

Andi, Cordillera Blanca, zvezdnato nebo, prijaznost ljudi... (3)

Mislím, da bi vsi pri 40-dnevnem neprestanem bivanju skupaj občasno popenili in postali tako še večji prijatelji. Vsekakor v spodnjem baznem taboru se pretakata po njihovih žilah življenje in veselje. Sedaj si lahko privoščijo malo zabave in razvedrila. Iz njih prihajata otroška radoživost in sproščenost...

In zopet se nahajajo v Huarazu, da se odpočijejo in naberejo novih moči. Nekaj časa si vzejo za ogled tamkajšnjega življenja, kajti barvitost tamkajšnjih prebivalcev je prav tako enkratna kot njihova gorska veriga. Doživeli so njihov mestni praznik, po mestnih ulicah so organizirali paradu, videli so najlepša dekleta oblečena v bogate noše.

Na razpolago imajo samo še deset dni in radi bi prišli na vrh najvišje perujske gore Huascarana. Samo eno možnost imajo. Če se jim kaj zaplete, se morajo vrniti domov. Zopet zapustijo Huaraz, pot jih pelje najprej mimo kamnitih hiš, kjer jih domačini, ki so vedno zelo pisano oblečeni, radovedno opazujejo. Toda kmalu se znajdejo ponovno sami sredi vnovič drugačne pokrajine: najprej skalnata pobočja, po katerih se pretaka voda, ki prihaja iz ledenikov, in za tem evkaliptusovi gozdovi. Pred njimi se pokaže tabla, ki jih opozarja, da morajo prehoditi najprej 6.500 m, da pridejo do kraja Musho, za tem pa morajo prehoditi še drugih 3.000 m, da dosežejo do morene, ki se nahaja na 4.850 metrih nadmorske višine. Zaradi izredno dolge poti so najeli osle, na katere so natovorili prtljago. Po prenočitvi na odprtem, seveda, je postajala pokrajina bolj go-

la. Za seboj zapuščajo gozdove in gričevja ter se začnejo vzpenjati po samih granitnih ploščah. Končno dosežejo do prvega cilja. Pred njimi se prikazuje velika koča, ki zelo spominja na naše julijske planinske postojanke. Zgradili so jo namreč salezijanci. Nekaj perujskih otrok se jim približa z dobrodoščico. Nad njimi pa se v daljavi že dviga mogočni Huascarana. Kratek oddih in že nadaljujejo pot. Sedaj se že vzpenjajo po ogromnih skalah neverjetnih oblik. Vse so temne, kompaktne in te jih vodijo do prvih pravih perujskih ledenikov, ki imajo ogromno razpok in so prav zares prave umetnine narave. Tu so postavili šotor. Huascaransko pogorje je mnogo bolj razprostrano in odprto v primerjavi s prejšnjimi gorskimi pokrajinami, sam vrh pa je kopicaste oblike. Temperature se ponoči precej znižajo, toda tedaj ne trpijo še prevelikega mraza. Zjutraj se pripravijo na odhod. Čeprav je tehnično oce-

njen za AD, se takoj pojavijo prve težavnosti. Pred njimi gore ledu, razpoke, spodaj prepadi. Zbrati je bilo treba vse moči, biti izredno previdni, kajti vsaka napaka bi bila usodna. Toda naveze so delovale brezhibno. Po celodnevni hoji so našli prostor za bivanje v ledeni razpoki. Postavili so tri šotore, si skuhalo večerjo in z nasmejanimi obrazi, polnimi upanja in dobre volje, toda tudi telesno precej utrujeni, so se umaknili vsak v svojo spalno vrečo.

Toda noč je kratka, ob dveh že pospravijo šotore, pripravijo nahrbtnike in na pot. Pred njimi samo bela površina, nedotakljen sneg in ledeni kipi. Seraki in visoki zidovi snega so največja ovira na poti. Kljub temu je pokrajina nepopisna. Na pol poti se znajdejo v ledenem labirintu. Ledene gmote so visoke, imajo ostre vrhove, med njimi pa globoke razpoke.

/ dalje
Sabina Grahek

POTOPIS

Z ŽELEZNIŠKO KONJIČKOM OD TRSTA DO KRAKOVA (7)

Primož Sturman

Naslednje jutro sva se odločila, da se vrneva domov, ker sva bila - po pravici povedano - že malce utrujena od vsega skupaj, čeprav je najino potovanje trajalo le šest dni, med katerimi pa sva kot spremljevalca imela, podobno kot Fantozzi, večinoma samo oblake.

Sklenil sem, da pošljem z Dunaja razglednice še nekaterim znancem, tako da sem po zajtrku skočil do bližnje trafike po znamke. Tokrat ni bilo nobenih sitnosti s prodajalcem, takoj so mi brez vsakega zadržka prodali štiri znamke, čeprav sem razglednice kupil že prejšnji večer na Štefanovem trgu.

Tako sva se poslovila od Dunaja ter mirne duše in z nalepko na vetrobranskem steklu zapeljala na avtocesto proti Gradcu in Celovcu, ki naju je vodila preko slikovite Štajerske. Vmes naju je nekajkrat zalotil dež, pa tudi

zastoji med Gradcem in Celovcem niso bili redkost. Na avtocesti so potekala dela, tako da se je promet upočasnjal.

Za kosilo sva se ustavila v nekem avtocestnem počivališču z imenom Gönitz, katerega ime je gotovo slovanskega izvora. V nemščini so namreč vsa krajevna imena na -itz slovanskega izvora (Feistritz, Fürtitz, ne nazadnje tudi Auschwitz).

Kot ponavadi je bila na meniju pašta iz vrečke s hrenovko in ajvarjem. Tokrat sem se potolažil ob misli, da je to kosilo zadnji obed z jedilnikom, ki mi je že presedal, ter da me že isti večer čakajo na mizi dobra večerja. Med kuhanjem nama je usahnila tudi jeklenka plina, s seboj pa sva imela rezervo.

Po kosilu sva zapeljala proti Celovcu po novo zgrajeni avtocesti, sodeč po arhitekturi predorov in barvi beto-

na v njihovi notranjosti. Peljala sva se po dolini Roža, pred nama pa je kraljeval Dobrač. Sklenila sva, da se še enkrat ustaviva v Avstriji, da še kaj zanimivega nakupiva. Rečeno, storjeno - ustavila sva se na zadnji postaji, to je Dreilanddeck ali tromeja, kjer sem si v prodajalni kupil zanimiv obesek za ključ z avstrijskim grbom ter stekleničico jabolčno-hruškovega žganja za spomin. Zaradi vročine pa gotovo nisem mogel pozabiti na steklenico vode.

S postaje sva zapeljala proti meji z Italijo, ki jo lahko dandanes v schengenski dobi prečekaš s hitrostjo 100 ali več kilometrov na uro, tokrat pa so bili prav za mejno tablo, na kateri v krogu z dvanajstimi rumenimi zvezdicami piše Italia, na preži orožniki. Na srečo naju niso ustavili, tako da se je vožnja lahko

Srečna vrnitev domov

nemoteno nadaljevala po Kanalski dolini preko Humina v Furlanijo. V bližini Humina je bilo treba v avto naložiti dodatnih 10 litrov, tako da bi avto domov ne pripeljal prav suh.

Ker sva vedela, da je bil čas, ko so se nemški in avstrijski turisti množično odpravljali na počitnice v letovišča severnega Jadrana, sva sklenila, da se izogneva de-

setkilometerski jekleni kači na cestinski postaji pri Moščenicah s tem, da zapeljeva z avtoceste pri Palmanovi. Že na avtocestnem križišču, kjer se avtocesta razcepi v dva kraka, v levega, ki vodi proti Trstu, ter desnega, ki vodi proti Benetkam, so nastajali zastoji. Na stotine nemških turistov ni imelo pravih pojmov, katero smer naj uberejo, zato so se oboje tavljale na avtocestnem križišču.

Z avtoceste sva zapeljala takoj potem pri Palmanovi. Ob plačilu cestnine me je uslužbenka avtocestnega podjetja po nemško vprašala, če imam deset stotink evra. Res je, da nosim nemški priimek, ona pa tega ni mogla vedeti; nikoli pa se mi ni zdelo, da bi imel nemške poteze.

Čakalo naju je še nekaj deset kilometrov preko

Furlanije. Sonce je pripekalo, na vzhodu pa so se zgornjali črni oblaki. Ko sva pripeljala do Ronk, se je ulilo kot iz škafo.

Najhušji naliv pa naju je doletel, ko sva prišla domov na cilj. Prav pred Mitjevo hišo se je usula toča, pa še kakšna. Zato sva se zatekla v garažo in čakala konec naliva. Takrat sva raztovorila avto in najinega potovanja po vzhodni Evropi je bilo v soboto, 17. avgusta, nekje okoli petih popoldan konec.

Čeprav je izlet trajal le šest dni, sva v tem času marsikaj zanimivega videla. Mogoče se kdo sprašuje, zakaj se nisva na poti ustavljala več časa. Rekel bi, da nama je najbolj nagajalo vreme, ki nama ni dopuščalo, da bi kampirala s šotorom brez nevarnosti, da se zjutraj prebudiva mokra. Prenosišča pa, kot je znano, precej stanejo. V vzhodni Evropi pa ni najbolj priporočljivo prenočevati v avtomobilu, še posebno za zahodne turiste.

Skratka, vse je dobro, kar se dobro zaključilo.

/ konec

Usoda drznega osvajalca sveta Trilogija o Aleksandru Velikem

Aleksander Veliki, poznamo ga tudi po imenu Aleksander Makedonski, je bil tako zgodovina - eden najpomembnejših ljudi v grški dobi: ljubljenec svojih vojskav, strah sovražnikov, svetovni okupator, ustanovitelj številnih Aleksandrij, Aristotelov učenec, sin boga Amona in okrutni pokončevalec vseh nasprotnikov.

Narajajočemu zanimanju za antični svet in za zgodovinske osebnosti, ki so ga ustvarjale in spreminjale, se je odzval italijanski arheolog

in univerzitetni profesor Valerio Massimo Manfredi ter ustvaril razgibano trilogijo o tem velikem antičnem junaku (poslovenila jo je Irena Trenc Frelj, izdala pa Založba Mladinska knjiga v Ljubljani). Pripoved temelji na zgodovinsko neoporečnih dejstvih, seveda pa jo prepletajo in povezujejo številni "izmišljeni", a povsem verjetni detaili iz življenja in čustvovanja osrednjih junakov. Ti so predstavljeni kot celostne osebnosti s svojimi svetlimi in temnimi platmi.

V prvi knjigi *Sin sanj* spremljamo Aleksandrovo otroštvo

in mladost, strogo, toda vsestransko vzgojo, ki mu jo je odredil oče Filip, spreten, drzen in ambiciozen vojskovodja, ki v skrivnostnih okoliščinah umre, ko je Aleksander še fant. Spoznamo mater Olimpiado, strastno žensko, posvečeno v skrivnosti dionizičnih kultov, in Aleksandrove mladostne prijatelje, ki so vsi po vrsti pripravljeni umreti zanj ...

V drugi knjigi *Amonove sipine* se mladi Aleksander izkaže kot vojskovodja: porazi perzijsko vojsko in osvoji trdnjave in pristanišča, s pomočjo katerih so Perzijci gospodarili

Egejskemu morju. Sredi zime se spusti v notranjost dežele, kjer v starodavnem sveštišču v Gordiju preseka sloviti voz in oznani, da bo z mečem zavladal svetu. Nazadnje zavzame Egipt, kjer ga skrivnostno vleče v oazo sredi puščave; tam v Amonovem templju izve, da je božanskega rodu in da ga čaka usoda nesmrtnika.

V zadnji knjigi trilogije *Na koncu sveta* Aleksandra spremljamo skozi izčrpavajoče bitke in pohode do ... konca. Indija je za Aleksandra usodna.

To je berilo za mlade ljudi, ki hlepijo za uspehi, za osvajanjem sveta, in za stare, da jih potrdi v njihovi modrosti in miru. Ljudje velikih idealov,

premočrtni ter neusmiljeni pri doseganju svojih ciljev, so praviloma poraženi in pogubljeni. Če pa niso, končajo v zagrenjenosti in malodušju.

V preteklosti ali sedanosti, v svetu bogov, Boga, ali človeka, ki je samemu sebi najvišje merilo, je enako. Tudi največji in najmočnejši, opiti s svojo veličino, prej ali slej zadenejo ob mejo - svoje lastne omejenosti in končnosti. Nauk? Večja ko je tvoja vloga, manj si gospodar svoje usode; in tem raje in bolj kruto se bo ta poigrala s teboj.

Zgodovina je pri teh spoznanjih še vedno najboljša učiteljica.

Dušan Rogelj

16

ČETREK,
23. OKTOBRA
2003

Takoj zatem pa je predsednik F-Jk Riccardo Illy obnovil že pred leti sprožen predlog o ustanovitvi širše jadransko-podolpne čezmejnne regije, ki bi vključevala italijanski deželni Veneto in F-Jk, avstrijsko Koroško in Štajersko, obmejne pokrajine Slovenije ter istrsko in reško-goransko županijo. Če upoštevamo še nedavno ponudbo naših sosedov za dve mini-regiji, to je Collio-Brda in Isonzo-Posočje, ter da je ves ta prostor že vključen v čezmejno skupnost Alpe-Adria (1978), ki ima svoj statut, svoje organe itn., se znajdemo pred pravo hipertrofijo (bohotnostjo) ali kar zmedo v zvezi s čezmejnimi tvorbami. Nekoliko postaja vse to že podobno ruskim igračam "babuškam", ki tičijo ena v drugi, od najmanjših navzdol pa do največje.

Ironijo na stran, kaže vsa

ta zmeda najmanj na velike improvizacije in neusklajenost teh pobud, ki so, očitno, povezane tudi z nastopi, ambicijami in potrebo po samouveljavitvi novoizvoljenih krajevnih upraviteljev. Kot kaže kar še naprej na veliko ihto pri naših sosedih za ustanavljanje čezmejnih tvorb predvsem na naši zahodni meji, ob čemer se je vredno tudi nekoliko zamisliti. Kajti, ko so se pred leti, ob siloviti medijski kampanji v zvezi z istrsko regijo, prebudili apetiti po čezmejni regiji tudi pri južnih Tirolcih, je takratni predsednik Italije Scalfaro dobesedno odletel v Trento in jim zabičal, "da ne bo nobenega tihotapljenja lažnih avtonomij" in da "se ne more prodajati za avtonomijo nečesa, kar bi lahko ogrozilo celovitost Italije". Če torej močno

Obmejni prostor Nova gneča v zvezi s čezmejnimi regijami

Ni se še dobro polegel hrup v zvezi s sporno istrsko regijo, ko so najprej obmejni župani Goriške in Kraska sprožili pobudo za ustanovitev goriške čezmejnne regije.

in stabilno Italijo tako zelo skrbi njena integriteta, ne bo nič narobe, če na to nekoliko pomislimo tudi mi, pripadniki države, ki je praktično še v fazi konsolidacije. Mar ne?

Ne glede na (ne)zrelost vseh teh pobud pa Evropa nezadržno trka na naša vrata in z njo tudi izzivi sodelovanja in odpiranja. Zlasti tam, kjer so meje zasekale hude rane v vsakršno tkivo ob meji (presekana mesta, središča odrezana od naravnega zaledja ipd.). Zato je prav, da si krajevni upravitelji zavijajo rokave in začnejo pospešeno od-

pravljati posledice. Okvir za enakopravno sodelovanje pa je lahko le gospodarsko, duhovno in drugačno utrjevanje naših obmejnih središč. Kot npr. oslabiljene Nove Gorice, ki bo prej ali slej morala dobiti tudi svojo škofijo, samostojen visokošolski kampus in postati središče jutrišnje goriške pokrajine. Pri tem ne smemo pristajati na stransko vlogo v igri, ki jo vodijo drugi, ampak moramo vzeti pobudo v lastne roke. Glavni pogoj za pridobitev evropskih sredstev za čezmejnne projekte namreč ni ustanovi-

tev regije, ampak koristnost projektov in soglasje lokalnih skupnosti z obeh strani meje. Slovenija je do leta 2002, ob sodelovanju lokalnih skupnosti, pripravila s sosednimi državami (Avstrijo, Madžarsko in Italijo) prek 50 čezmejnih projektov ter jih dobro polovico tudi že realizirala. Od gradnje železniške povezave z Madžarsko pa do varovanja Tržaškega zaliva pred onesnaževanjem. Nedavno tega je podpisala pogodbo tudi s Hrvaško za 20 projektov. Izkoristimo te izkušnje, vzemimo stvari v lastne roke ter zasledimo pri tem predvsem lastne interese. Kajti tudi za pobudami naših sosedov tičijo predvsem njihovi interesi in je v njih mnogo manj človekoljubnosti, kot se zdi. Glavni cilji Illyjeve jadransko-podolpne regije so npr. pred-

vsem pospešena izgradnja 5.koridorja, zlasti cestnega odseka Maribor-Blatno jezero, povrnitev Trstu nekdanje vloge srednjeevropskega emporija (okna v svet) in, seveda, italijanski gospodarski prodor v Podonavje. Nisem ga namreč še nikoli slišal reči, da bi mu pri tem šlo tudi za kako "izravnavo standardov zaščite manjšin". Ne nasedajmo pri tem kakim čustvenim ali ideološkim vzgibom, kot je bilo npr. naivno bratenje našega in hrvaškega političnega vrha v Lutkovnem gledališču, ki se je končalo za nas kot velika polomija. Na naši zahodni meji je namreč še manj pogojev za tovrstne ljubezni in bo moralo preteči še veliko vode v Timavi in Soči, da si bomo lahko gledali iz oči v oči kot bratje.

Milan Gregorič

S 7. STRANI

Morda je tu...

In komunizem, ki je bistveno zaznamoval svet in tako ali drugače posegal v vsakogar, ki je bil njegov sodobnik? Kakšna je vaša izkušnja, saj tudi vas ni "puščal pri miru"?

Komunizem je, lahko rečem, usodno posegel ne le v nazorski krog, h kateremu se prištevam, ampak celo v našo družino. O marsičem hudem, (da ne posežem še po hujšem izrazu), bi lahko napisala dolgo zgodbo. Kdor je pobliže sledil vsemu, kar nam je režim prizadel, tja do stranskih živčnih zlomov, bo razumel moje zadovoljstvo nad tem, "da ga je hudič vzel". Žal pa njegova senca še vedno straši preko prikrojjenih udba-seznamov, kjer zaman iščeš velike udbovske ribe in male špiceljne, pač pa najdevaš v njih naše mile škofo in vrsto poštenih in sedanji oblastni strukturi neljubih osebnosti. Po zaslugi "udbaneta" sem se celo jaz prebila iz anonimnosti, saj me je cel ducat "dobromislečnih" telefonsko ali s pisemci informiralo, pod katero številko se najdem. A navsezadnje sem uvrščena v seznam med vrsto odličnih in kristalno čistih ljudi. Če so oni junaško prenesli hudob-

no privoščljivost, jo bom tudi jaz. Vsakemu bedaku je lahko jasno, da z nekom, ki ti je prizadel toliko hudega, ne boš paktiral. Sicer pa so dovolj informativni Rebulovi dnevniki, kjer najdeš dobesedno "pogovore" z udbovcema Črnim in Plavim, ki sta nas občasno obiskala ter slišala vse drugo, razen tistega, kar bi ju zanimalo, in prenašala duhovito "zafrkavanje", ker sogovornikom nista bila kos. Sicer pa so podatke o nas gotovo lovili drugod (morda pa bi g. B. M. dobil pri istih virih kako informacijo o tem), posebno ker so se v času Drage ob naši mizi pri kosilih in večerjah zbirali Slovenci iz vseh treh Slovenij pa še kak Srb ali Hrvat vmes: Čosić, Stojanović, Matvejević. Morda pa so imeli nameščen kak mikrofona, kakor je trdil ob svojih obiskih pisatelj Pavle Zidar.

Kaj bi slovenskim literatom oz. širše kulturnikom iz "matice" in zamejstva dali za popotnico v novo evropsko povezavo, kjer bomo že prihodnje leto? Kaj pravi predvsem vaša "italijanska" izkušnja?

Italijanska izkušnja je jasna: samozavestno se poživljajo na Evropo in se, diplomatsko nadarjeni (razen znane neimenovane osebnosti) in pre-

brisani ter zgovorni znajdejo na evropskih parketih in v mednarodnih povezavah tako zdaj kot prej. Ne vem, kako je na področju ekonomije, a vse ostalo teče, kot da Evrope nikdar ni bilo ali kot da je od vedno bila. Predvsem so in hočejo biti v prvi vrsti Italijani in potem vse drugo. Ali ima smisel ta recept ponujati večini naših kulturnikov in politikov? V zamejstvu je multikulturalnost najvišji ideal, v matici pa angleženje in "prodiranje" na tuje knjižne trge in sla po tuji slavi! Evropa se vsem tem Slovincem slika pred očmi kot vabljiva fatamorgana, kot nova, odprta možnost silovitega prodora. Vendar si zanimiv za tuji svet, v kolikor si "svoj", torej drugačen od drugih. Prav to, da bivaš slovensko, da rasteš iz svojega humusa, je za tužce interesantno. Morda nas lahko kaj nauči tudi Italijan, Rus, Nordijec!

Verjetno lahko potrdite, da boste izdali zbirko pesmi, 2. del Vetra v laseh, napisali radijsko igro in še kaj - toda ali si ob kresu življenja, ki ne ugaša, ne bi kazalo izbrati tudi tematskega polja za roman? Za skeč o mladih? Novega področja za študijo o izseljenski književnosti?

Predstavljanja mladih Slovencev po svetu, ki jih ne poznamo, vi pa ste pisali pogovore že z njihovimi očeti ...?

Za pesniško zbirko, po kateri ste spraševali že zgoraj, je treba imeti pogum, saj gre za moje pisanje v razponu pol stoletja. Je mogoče najti tako pisani beri skupni imenovalec? Se je vredno vreti v zobe? In komu se da dandanes izdajati in celo prodajati poezijo? In nadaljevanje neke daljne knjige, ali je to sploh mogoče, ko je ne le toliko novih izzivov, ampak si davno prerasel svetli mladostni optimizem? Se je še mogoče potopiti v tisti prelepi mladostni svet, poln perspektiv? Roman? Da. Ideje so. A ni časa, ni pogojev: tu sta dva doma, tu je kulturna strežba na vse strani, tu je še en ustvarjalec, ki me celo spodbuja, a manjka palčkov, ki bi skrbeli za naju oba. Glede izseljenske književnosti pa sem izčrpala svojo vednost v študiji, ki je izšla v zborniku Filozofske fakultete, pa v trilogiji Izseljenske književnosti in še kje, veliko tega pa je tudi v obeh knjigah intervjujev Slovinci za danes. Če bi me kaj mikalo, bi bil študij tistih nekaj Slovencev v Južni Ameriki, samotnih jezdecov, katerih rokopise sem imela v ro-

kah, a sem jim utegnila posvetiti v svojih zapisih le kak odstavek. Mladih Slovencev po svetu, otrok naših izseljencev, pa ne bi predstavljal, čeprav nekatere visoko cenim zlasti kot pesnike, ker ne pišejo več v materinščini. Zame je slovenski pisatelj in pesnik le tisti, ki piše slovensko. Lepo, da se čuti in razglasa za Slovenca, a slovenski pisec ni! V kratkem bo izšla knjiga neke mlajše Slovenke iz Argentine, prevedena v naš jezik. Prevedena poezija le izjemoma dosega original, vsak prevajalec pač ni, denimo, Župančič. Upam, da bo izšla v obeh jezikih, prevod ob originalu, da bomo lahko presojali o njeni poeziji. Edini, ki piše suvereno odlično v obeh jezikih, je mladi Tone Rode. (V kolikor zadnji čas temu sledim).

A ne verjamem, da ste se kar povsem razbremenili ..., ampak si raje naložili kaj konkretnih projektov?

Naslednji teden: najprej na željo turističnega društva Loka predavati dvema skupinoma študentov iz Ljubljane (vsaka 120 višješolcev) o starodavni in že iz 13. stoletja znani vasi ob Savi: o njeni zgodovini, zemljepisju, sodobnosti, znanih Ločanah, prometnih in cestnih poveza-

vah itd. Zatem ustreči mlademu domačemu župniku in v cerkvi spregovoriti o slovenski kulturi v zdomstvu. Nato napisati za revijo Škrat nadaljevanje svojih spominov na amatersko režiranje na openski nižji gimnaziji. Nato lektorirati zadnjo številko Škrata. Nato začeti z branjem štiristo strani debelega zgodovinsko-filozofskega romana mojega gorenjskega bratranca, sicer inženirja in bivšega direktorja neke tovarne pred osamosvojitvijo. Vmes še obisk sorodnikov iz Šempolaja, vabilo na predstavitve svoje nove knjige v Aškerčevi hiši v Rimskih Toplicah, nato en večer voditi zakonsko skupnost Radeče-Loka - Zidani Most v župnišču, če se dobro spominjam vseh svojih obveznosti na teden, ki bo sledil današnjemu petku, ko pišem ta intervju, ki bo končan jutri pred večerom, zvečer pa moram biti navzoča na prireditvi v našem Kulturnem domu (ljudske pevke iz Telč). Verjetno bo iz tega tedenskega projekta izpadel bratranec, ki me bo v ponedeljek po telefonu spomnil, da čaka na vrsto že nekaj mesecev in da bo obupal in vse zažgal. In izpadel bo seveda tudi roman. Moj namreč. Ki čaka na vrsto že dlje kot bratrančev...